Promisiunea unui tată

Autor:	Donna Lynn Hess
Traducerea:	Iulia Tabarcea
Editarea:	Constantine C. Coca
Coperta:	Laura Fărcaş

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României HESS, DONNA LYNN
Promisiunea unui tată / Donna Lynn Hess ; trad.: Iulia Tabarcea. - Suceava : Little Lamb, 2005
Index
ISBN 973-7762-11-8
I. Tabarcea, Iulia (trad.) 821.111-32=135.1

unui tată

face parte din

Colecţta Carţtlor itae

a editurii

Htttle Hamb

Dictatura lui Adolf Hitler părea o ameninţare îndepărtată pentru băiatul de unsprezece ani, Rudi Kaplan. Dar când forţele naziste au invadat Polonia şi au bombardat Varşovia, oraşul în care locuia Rudi, acesta a aflat că el este duşmanul lui Hitler nu doar fiindcă era polonez ci şi pentru că era evreu şi creştin.

Următorii ani i-au schimbat pentru totdeauna viaţa lui Rudi. Bazându-se numai pe promisiunea tatălui său că se vor întâlni după război, Rudi trebuie să înveţe cum să supravieţuiască ascunzându-se, cum să fie cu adevărat curajos şi cum să-şi înfrângă ura pentru duşmani. Trebuie să înveţe să se jertfească pe sine şi să se încreadă în Dumnezeu, care este mai puternic decât orice armată.

Pentru mai multe informaţii despre aceste cărţi clasice, luaţi legătura cu noi la numărul 0744544579,
prin e-mail la: **littlel ambromania @ yahoo.com**
web: **www.littlelamb.ro**
sau scrieţi-ne pe adresa: **Editura Little Lamb**
CP. 42, O.P. 6
720340 - Suceava
jud. Suceava
ROMÂNIA

PROLOG

„Dumnezeul oricărui har, care v-a chemat în Christos Isus la slava Sa veşnică, după ce veţi suferi puţină vreme, vă va desăvârşi, vă va întări, vă va da putere şi vă va face neclintiţi. "

-lPetru5:10

în inima fiecărui băiat se află ascunsă dorinţa de a deveni erou... Este o

dorinţă care creşte odată cu el, dacă el creşte după voia lui Dumnezeu. Dar calea care îl duce de la visuri de eroism la acte de curaj adevărat nu este uşor de străbătut. Adesea aceasta este o cale anevoioasă, o cale străjuită de spinii nenorocirii şi presărată cu florile sângerii ale amărăciunii. Rudi Kaplan, eroul de unsprezece ani al acestei povestiri, a trebuit să străbată această cale. Dar în călătoria aceasta a luat cu el promisiunea lui Dumnezeu, o promisiune făcută de tatăl lui.
Călătoria lui începe în 1939, la începutul celui de-al doilea război mondial. Pe atunci Rudi locuia cu tatăl lui, Iacob Kaplan, în Varşovia, capitala Poloniei. Doctorul Kaplan era un evreu polonez, care devenise creştin. îl acceptase pe Christos în timp ce studia medicina la universitatea din Stockholm, capitala Suediei. Tot în Suedia o întâlnise pe cea care avea să-i devină soţie, mama lui Rudi. S-au întors în Varşovia la un an de la naşterea băiatului. Dar în curând au aflat că doamna Kaplan era pe moarte. Rudi avea doar trei ani când mama lui a adormit în Domnul.
Moştenirea lui Rudi a jucat un rol important în viaţa lui. De la tatăl său, moştenise sângele evreiesc, iar de la mama sa, înfăţişarea suedeză. Amândouă s-au dovedit

semnificative: prima 1-a condus pe calea spre eroism, iar a doua 1-a protejat în timpul acestei călătorii.

ÎNTOARCEREA TĂTARILOR

capitolul I

CÂNTECUL TRÂMBIŢEI

SEP.1939

„Chiar sufletul tău va fi străpuns de o sabie, ca să se descopere gândurile multor inimi."
- Luca 2:35

Când Rudi ieşi afară, simţi muşcătura unui vânt rece de septembrie. Se opri un moment, lăsând vântul să-i răcorească faţa, ascultând huruitul troleibuzului de dimineaţă şi tropăitul cailor de la căruţe.
-Bună dimineaţa, Rudi, spuse domnul Kaminski, care ieşea din apartamentul lui.
-Bună, răspunse Rudi.
-Ce face tatăl tău? întrebă el în grabă.
-Bine, strigă Rudi după el.
Salutul obişnuit al domnului Kaminski părea să-1 asigure pe Rudi că va fi o zi ca oricare alta. Aşezându-şi mai bine ghiozdanul, ieşi în întâmpinarea celui mai bun prieten al său, Salek Serdusek.
-Ai auzit ce s-a întâmplat cu evreii din Germania? întrebă Salek de îndată ce se întâlniră.
Rudi încercă să răspundă nepăsător.
-Nu. Ce?
-Naziştii îi atacă pe străzi şi poliţia se preface că nu vede. Noaptea trecută a fost o răscoală îngrozitoare în Berlin!

- De unde ai auzit asta? întrebă Rudi.
-De la radio. Tata a spus că dacă Hitler ajunge în Varşovia, suntem ca şi morţi.
-Nu va ajunge atât de departe.
-Sper să ai dreptate, spuse Salek gânditor. Dar dacă ajunge, adăugă el, tata a spus că voi aveţi mai multe şanse de scăpare decât noi.
-Ce 1-a făcut să spună aşa ceva? întrebă Rudi. -Fiindcă voi aveţi aceeaşi credinţă ca şi ei, chiar dacă sunteţi evrei.
-Ca cine? întrebă Rudi. -Ca nemţii, îi spuse Salek.
-Nu avem aceeaşi „credinţă" ca nemţii, se apără Rudi.
-Spunea doar că voi credeţi în Mesia lor. Ştii la ce se referă, doar eşti creştin.
-Hitler nu e creştin.
-Ei bine, nici evreu nu e, contracara Salek. Pe lângă asta, spune că e creştin. Spune că de aceea urăşte evreii. -Nu-mi pasă ce spune, nu este. Şi tu ştii asta! -Nu te enerva, spuse Salek. Tata nu ar spune nimic contra ta sau a tatălui tău - mai ales a tatălui tău. Sunt prieteni de mult timp. Ca noi doi. Şi trebuie să recunosc, continuă el mai înseninat, acum că mă gândesc la asta, tu şi Hitler nu păreţi să aveţi prea multe în comun.
-Nu, spuse Rudi, uşurat de schimbarea tonului. Dar acum că mă gândesc şi eu, aş zice că tu semeni cu el în cel puţin două privinţe.
-Ceee? Cum adică?
-Sunteţi amândoi mici şi caraghioşi, şi izbucni în râs, luând-o la fugă în josul străzii cu Salek pe urmele lui.
Până ajunseră la colţul în care se despărţeau de obicei, gândurile despre război dispăruseră cu totul din mintea lui Rudi. In timp ce îşi continua drumul de unul singur, se gândea

ce bine ar fî fost dacă ar fi mers amândoi la aceeaşi şcoală. Rudi avea o mulţime de prieteni la şcoală, dar nici unul ca Salek.
Rudi nu înţelesese niciodată de ce tatăl lui Salek insistase ca acesta să urmeze o şcoală evreiască. Domnul Serdusek nu părea preocupat de religie. Rudi îl auzise odată spunând că mergea la sinagogă în fiecare sabat nu fiindcă aşa poruncise Dumnezeu, ci fiindcă clienţii lui aşteptau asta.
Dumnezeu era subiectul pe care domnul Serdusek refuza să-1 discute cu tatăl lui Rudi. Băiatul îi ascultase adesea discutând ore în şir despre medicină, legi, politică şi afaceri, dar de îndată ce tatăl lui Rudi aducea vorba despre Dumnezeu, domnul Serdusek schimba repede subiectul.
Totuşi, Rudi şi tatăl lui continuau să se roage. *Şi poate că într-o zi,* se gândi Rudi, *domnul Serdusek va asculta. Şi odată ce va asculta el, va asculta şi Salek.*
Când Rudi se apropie de clasa lui, auzi cu uimire sunetul clar şi melodios al unei trâmbiţe. Recunoscu muzica. Era cântecul trâmbiţei, un cântec cântat la fiecare oră de străjerul unei vestite biserici din Cracovia.
Rudi intră în linişte în clasă şi se aşeză în bancă, fiindcă văzuse că nici unul din colegi nu făcea gălăgia obişnuită. Toată lumea, inclusiv învăţătoarea, ascultau pe unul dintre băieţi care cânta melodia solemnă.

După ce băiatul termină, învăţătoarea se ridică şi se adresă clasei.
-Cu toţii ştiţi că trupele lui Hitler mărşăluiesc spre Polonia, începu ea. Ştiţi şi că soldaţii noştri fac tot ce pot să-i oprească înaintarea, iar noi îi putem ajuta construind baricade şi săpând tranşee care să ne apere oraşul. Din această cauză, autorităţile au considerat că ar fi bine să se închidă şcolile... pe timp nedeterminat.
Rudi privi spre colegii săi. Cu toţii păreau uluiţi.
-Dar înainte să vă dau drumul, vreau să vă citesc o povestire pe care o pregătisem pentru începutul lecţiei de azi.
11

Cântecul trâmbiţei

Am aranjat să ascultăm „Heinal"-ul sau cântecul trâmbiţei, fiindcă m-am gândit că este o modalitate bună de a vă introduce în atmosfera povestirii. Sunt sigură că majoritatea sunteţi familiarizaţi cu melodia. Totuşi, e posibil să nu ştiţi de ce e atât de vestită. Cred că astăzi este ziua potrivită pentru a ne aminti.
Cu această introducere, deschise o carte veche dar bine întreţinută şi începu să citească.
Tătarii mărşăluiau din nou, şi se îndreptau spre Cracovia. Vestea îi făcu să tremure până şi pe cei neînfricaţi, iar femeile şi copiii plângeau, fiindcă polonii ştiau că tătarii erau un popor crud şi sălbatic. Nu era greu să le dai de urmă. Ştiai direcţia în care se îndreptau după hoardele de refugiaţi care fugeau din calea lor. Iar pământurile pârjolite şi casele pustiite arătau drumul pe care trecuseră.
Era primăvara anului 1241. Tânărul trâmbiţaş din Cracovia stătea de veghe în turnul bisericii, când văzu un cortegiu de ţărani îngroziţi îndreptându-se spre cetate. Erau desculţi şi aproape ajunseseră la porţi. Femeile îşi zoreau copiii în timp ce bărbaţii strângeau armele în mână şi priveau neliniştiţi în spate. La prima vedere, băiatul nu-şi dădu seama ce se întâmpla. Apoi privi în urma ţăranilor şi văzu norii de praf ridicându-se. Caii tătarilor îşi conduceau cruzii stăpâni în goană spre oraş.
Dădu semnalul în grabă, şi porţile se deschiseră să intre refugiaţii. Sunetul copitelor şi strigătele de furie confirmară că porţile fuseseră închise la timp. Dar porţile baricadate nu ofereau decât o protecţie temporară în faţa unui asemenea vrăjmaş.
La căderea nopţii, tătarii pregătiră berbeci din lemn, şi nu după mult timp porţile începură să pârâie şi să se cutremure sub loviturile lor. Conducătorii oraşului hotărâră să mute populaţia în castelul din mijlocul oraşului. Era singura fortăreaţă pe care vrăjmaşul n-o putea cuceri.
12

Promisiunea unui tată

Când tânărul trâmbiţaş văzu poporul îndreptându-se spre fortăreaţă, îşi luă trompeta şi se pregăti să coboare. Dar pe când cobora, cuvintele jurământului trâmbiţaşilor îi reveniră în minte.
-Am jurat pe onoarea mea de polonez că voi suna imnul „Heinal" la fiecare oră în turnul bisericii, până la moarte dacă e nevoie.
„Până la moarte" - cuvintele căpătară o forţă nouă. Când depusese jurământul, se gândise că era măreţ şi patriotic, dar fiind doar un băiat, nu-i atinseseră inima niciodată -până acum.

Timp de un an îşi împlinise cu credincioşie îndatoririle. La fiecare oră îşi cântase cântecul, şi oamenii din oraş spuneau întotdeauna că muzica lui era asemănătoare cântecului păsărelelor, primăvara; le dădea simţământul că totul era aşa cum trebuia să fie. Rămase nemişcat câteva momente, întorcând pe o parte şi pe cealaltă cuvintele jurământului. Apoi se aşeză pe trepte, cu privirea aţintită la nisipul din clepsidră, hotărât să aştepte trecerea timpului.
Calmul îl părăsi când auzi porţile dărâmându-se şi ascultă strigătele sălbatice ale barbarilor care jefuiau oraşul. Se mai linişti totuşi când îşi aminti că familia lui era în siguranţă în castel, şi că îi vor auzi cântecul. Vor şti atunci că şi-a ţinut promisiunea - că nu-şi dezamăgise poporul şi regele.
Ultimele grăunţe de nisip se scurgeau pe fundul clepsidrei când se ridică şi se îndreptă spre fereastră. Se opri un moment, privind flăcările care se ridicau din casele pustiite. Nu au cucerit Polonia, se gândi el, doar un oraş polonez pustiu. Cu gândul acesta ridică trâmbiţa.
Sunetul clar şi puternic se auzi peste tumultul invadatorilor. Plini de mânie, războinicii vrăjmaşi priviră în jur, să-l găsească pe cel care îndrăznea să le dispreţuiască victoria. îl văzură pe băiat şi îl ţintiră cu o săgeată. Săgeata

îi străpunse inima, întrerupându-i muzica - dar nu şi cântecul. Fiindcă cântecul lui încă trăieşte în inima oricărui patriot polonez.
-Să-1 lăsăm să trăiască şi în inimile noastre, spuse învăţătoarea lui Rudi închizând cartea. Apoi salută şi dădu drumul clasei. Plecară în linişte.
Pe când Rudi se întorcea din nou spre casă, observă că în oraş se petrecuse o schimbare. Oamenii umblau grăbiţi pe străzi, intrând şi ieşind din prăvălii. Unii construiau deja baricade. Alţii erau pe cai, cu hârleţe în mână, galopând spre periferie să ajute la săparea tranşeelor. Privi în sus, aşteptându-se aproape să vadă trâmbiţaşul apărând la ferestrele catedralei. în loc de asta văzu păsări care zburau speriate de la o clădire la alta. Se temeau de lumină fiindcă podul catedralei era acum ocupat de oameni şi de maşinile lor de război.

capitolul II

TREZIREA

SEP. 1939

„ Veţi auzi de războaie şi veşti de războaie..."
- Matei 24:6a

Temerile pe care Rudi reuşea să le învingă ziua nu erau atât de uşor de stăpânit noaptea. Cum putea lupta împotriva temerilor care îi invadau somnul? Era ca şi cum ar fi fost atacat din spate, primind o lovitură care îl dăduse de-a dura.
Timp de câteva minute după ce se trezise, se luptă cu el însuşi până nu mai putu rezista şi aprinse lampa de lângă pat. Totuşi, lumina nu-1 linişti fiindcă îl făcu să se simtă laş. înfuriat de slăbiciunea lui, aruncă cuverturile la o parte.

Simţi podeaua răcoroasă sub tălpi când se ridică şi se îndreptă spre fereastră. Din camera lui de la etaj se vedea mare parte din oraş, şi priveliştea îl făcea să se simtă deasupra lumii. Deschise fereastra şi inspiră aerul răcoros al nopţii. Când făcu asta, văzu că fereastra lui nu era singura luminată din Varşovia. Poate că veştile despre război nu treziseră doar băieţi de şcoală, ci şi bărbaţi şi femei în toată firea. Poate că nu era atât de laş la urma urmei.

Privi la ferestrele luminate ale muzeelor, bibliotecilor, catedralelor şi palatelor desenate în lumina lunii, clădiri puternice şi solide care erau acolo de sute de ani. Spiralele lor

răsucite, vitraliile şi sculpturile complicate se ridicau în faţa lui ca să-i spulbere sentimentele de nesiguranţă, şi se linişti privind lucrurile pe care le credea neschimbătoare.

Ochii lui poposeau mai ales asupra unei catedrale. Se gândi la primul moment în care o observase. Era cea de-a şaptea aniversare a lui, ziua în care primise prima scrisoare de la mama lui. Când mama lui Rudi aflase că va muri, băiatul era prea mic ca să-şi amintească de ea. Aşa că se hotărâse să-i scrie cât de multe scrisori putea. Primise deja cinci din cele şapte pe care ea le scrisese.

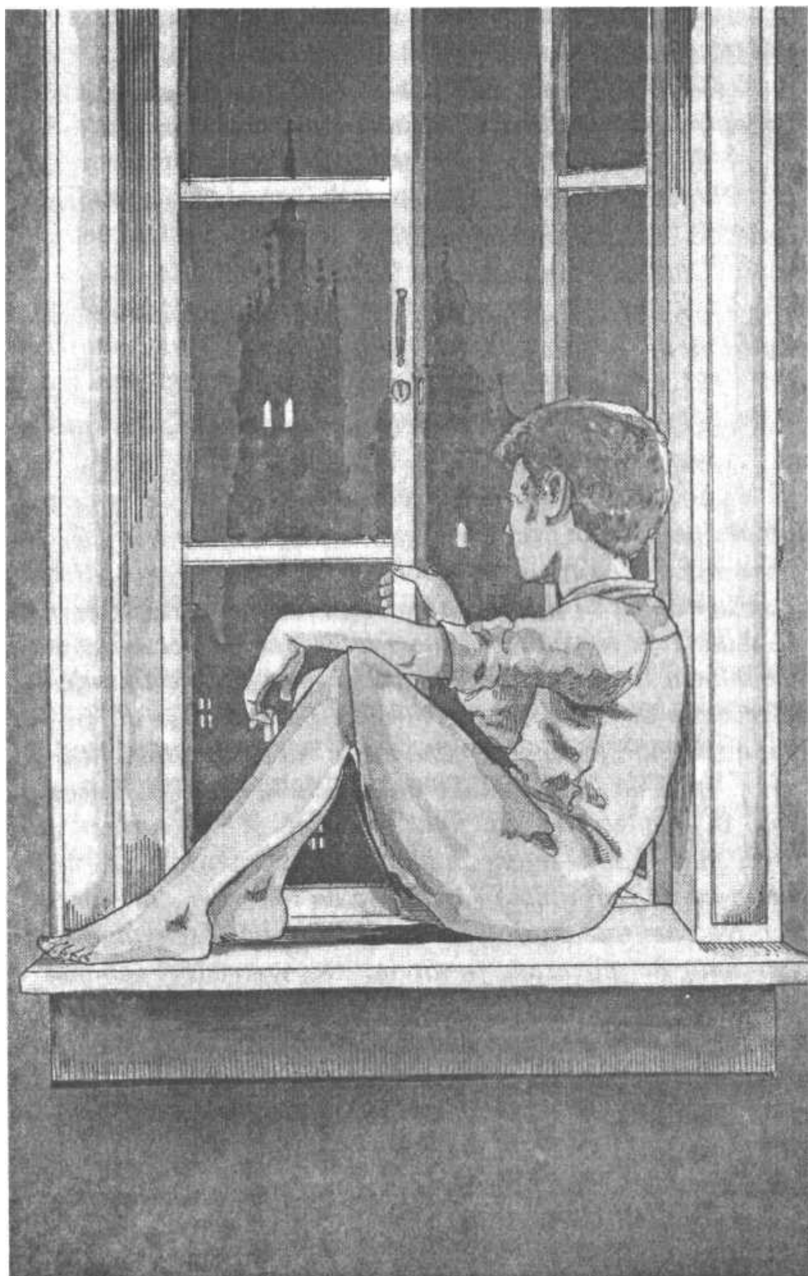
Se îndreptă spre dulapul lui şi scoase caseta veche din lemn în care îşi ţinea scrisorile. Scotocind printre ele, o găsi pe cea cu data de 15 noiembrie 1934. Aceasta îi trezise interesul pentru catedrala ciudată şi întunecată. Se întoarse la fereastră, se aşeză confortabil pe pervaz şi începu să citească.

Pentru 15 noiembrie 1934

Dragă Rudi,

Aceasta este doar una dintre multele scrisori pe care le vei primi de la mine de ziua ta. Tatăl tău ţi-o va da la cea de-a şaptea aniversare, fiindcă vreau să le primeşti din momentul în care le vei putea citi singur. Bineînţeles că te va ajuta cu această primă scrisoare, aşa cum te-a ajutat în toţi aceşti ani cu multe lucruri „pentru prima dată". Dar nu se va supăra. Vei descoperi, aşa cum am descoperit şi eu, că este un om foarte răbdător. O să-ţi spun mai multe din ceea ce ştiu despre el în următoarele scrisori. Acum lasă-mă să-ţi spun pur şi simplu de ce m-am hotărât să-ţi scriu. în mod clar, un motiv este acela de a-ţi ura „LA MULŢI ANI!".

Un al doilea motiv este să-ţi împărtăşesc unele din amintirile familiei care au însemnat foarte mult pentru mine -cum ar fii amintirea zilei în care te-ai născut. Când tatăl tău te-a văzut, s-a uitat la mine şi mi-a spus:

17

Trezirea

Promisiunea unui tată

—Ingrid, trebuia să-mi spui că fiul meu va arăta mai mult a suedez decât a evreu.

-De ce? l-am întrebat eu, puţin supărată. Eu sunt suedeză, şi nu pare să te deranjeze felul în care arăt.

El a încercat să pară serios.

-Nu te gândeşti, a spus el, cât este de greu pentru un suedez să aibă o barbă onorabilă?

Când am văzut că ochii îi râdeau, i-am răspuns:

-Aş spune că ceea ce creşte în inima lui este mai important decât ceea ce creşte pe faţa lui.

El a râs mulţumit şi te-a luat în braţe.

-Dacă va avea inteligenţa ta şi statura mea, a spus el, nu va avea nevoie

de barbă.
Şi cu fiecare zi care trecea devenea din ce în ce mai mândru de fiul său „suedez".
Al treilea motiv - şi cel mai important - pentru care îţi scriu este ca să-ţi spun cât de mult te iubesc, şi cât de mult mi-aş dori să te văd crescând. Vezi, sper că aceste scrisori vor înlocui într-o oarecare măsură poveştile de la culcare, petrecerile de ziua ta şi genunchii bandajaţi şi că îţi vor spune zilnicul „te iubesc" când eu nu voi mai fi lângă tine.
încă un lucru înainte de a încheia această scrisoare. Stau în camera ta în faţa ferestrei şi îţi scriu. Ador priveliştea. Când ne-am mutat în acest apartament, m-am gândit că va veni timpul când eu şi cu tine vom sta împreună aici. Ne vom uita la oraş şi la clădirile lui fascinante, şi ne vom imagina povestea fiecăreia. De vreme ce Domnul a hotărât să-mi schimbe planurile, aş vrea ca tu să-mi faci o favoare. După ce vei termina de sărbătorit, urcă în camera ta, priveşte pe fereastră, şi scrie o poveste pentru mine. Când vei fi gata de culcare, poţi să stai în faţa ferestrei şi să i-o citeşti tatălui tău. Sunt sigură că povestea ta va fi o modalitate bună de a încheia ceea ce sper eu că va fi o zi foarte fericită.
Cu drag, mama. 18

Avea dreptate. Fusese o modalitate bună de a încheia ziua de naştere. Tatăl lui fusese atât de mândru de poveste încât rugăciunea lui pentru Rudi fusese înflăcărată. Era prima amintire a lui Rudi despre cineva într-adevăr mândru de el, şi nu avea să uite niciodată ce bine se simţise.
Rudi se întoarse din nou spre catedrala care îi stârnise imaginaţia. încă îi mai amintea de un vechi castel. în povestea lui, acest „castel" era păzit de un om mascat care nu lăsa pe nimeni să-i vadă faţa. Cei care avuseseră ghinionul să-1 vadă muriseră sau fuseseră luaţi prizonieri. Scenariul poveştii se oprea aici, dar nu şi povestea. A doua zi când i-o povestise lui Salek, petrecură ore imaginând planuri de salvare a prizonierilor din castelul întunecat.
De-a lungul anilor care urmară el şi Salek îmbogăţiră şi revizuiră povestea, dar o parte rămânea întotdeauna aceeaşi. Ei erau întotdeauna curajoşi, întotdeauna câştigători în încercările de a învinge paznicul puternic şi hain. Pentru prima dată de când se gândea la poveste, realiză că nu-i mai făcea plăcere. Puse deoparte scrisoarea mamei lui, închise fereastra şi se întoarse în pat, întrebându-se dacă îşi va mai putea imagina o altă salvare. Se întrebă dacă, chiar şi în vise, se va mai putea simţi vreodată curajos.
19

Promisiunea unui tată

capitolului

TRĂSNETUL RĂZBOIULUI

SEP. 1939

„Bunătăţile Domnului nu s-au sfârşit..."
- Plângeri 3:22a

A doua zi, la şase dimineaţa, Rudi şi tatăl lui mergeau să se întâlnească cu Salek şi cu domnul Sardusek. Trebuiau să se întâlnească la marginea

oraşului la săpat tranşee. Când ajunseseră, Salek şi tatăl lui îi aşteptau deja.
-Cred că putem munci chiar aici, spuse domnul Sardusek. Se pare că cineva a început să sape şi s-a oprit.
-Bine, spuse tatăl lui Rudi sărind în tranşeul pe jumătate săpat.
-Ce trebuie să facem eu şi Salek? întrebă Rudi urmându-şi tatăl în tranşeu.
-Cred că ar fi bine să luaţi târnăcoapele şi să mărunţiţi pământul, îi spuse tatăl lui. Apoi îl vom scoate afară cu lopeţile.
-Să-1 scoatem atunci, spuse domnul Sardusek. Fermierii se vor întoarce curând.
-Strâng pământul în saci şi îl duc cu căruţele în oraş, îi spuse Salek lui Rudi. îl folosesc pentru baricade. Au luat deja o încărcătură.
Domnul Serdusek îi dădu un târnăcop lui Salek.
-Să nu-i lăsăm să aştepte pentru a doua, spuse el. 20
Deoarece Iacob Kaplan era doctor şi Eric Sardusek avocat, nu fuseseră obişnuiţi cu munca manuală. Nici băieţii lor nu erau. Dar în ciuda muşchilor dureroşi şi a mâinilor bătătorite, munciră cu spor cea mai mare parte a dimineţii.
-Cât e ora, tată? întrebă Rudi într-un sfârşit.
-Zece.
-Gândeşte-te, spuse Salek, că dacă lucrurile ar fi fost normale, am fi la şcoală acum. Şi cu toate că nu am crezut niciodată că o să spun asta, mi-aş dori să fi fost.
-Şi eu, răspunse Rudi.
-Nu-i mare lucru, râse Salek. Tu nu ai urât niciodată şcoala cât am urât-o eu.
-Poate că nu, dar pun pariu că urăsc săpatul la fel de mult ca tine! spuse Rudi.
-Am termina mult mai repede dacă voi băieţi v-aţi face partea, îi certă domnul Sardusek.
-Tată, noi ne facem partea, spuse Salek.
Rudi era gata să-1 susţină pe Salek când prinse privirea tatălui său şi se gândi mai bine. Dar chiar dacă reuşi să-şi controleze limba, nu reuşise să-şi controleze şi gândurile. *Ce diferenţă între tatăl lui Salek şi al meu,* îşi spuse el. *De parcă lucrurile n-ar fi destul de rele fără bombănelile lui.* Se întoarse şi îl privi pe Salek, care se uita la domnul Sardusek. Era ceva în expresia lui Salek, ceva trist şi rugător pe care Rudi nu-1 înţelegea. în timp ce se uita la prietenul lui, mânia i se risipi.
-Rudi. Rudi se întoarse de la Salek spre tatăl lui. De ce nu te odihneşti puţin, fiule?
-Poţi să iei şi tu o pauză, Salek, spuse domnul Sardusek pe un ton mai blând. Apoi adăugă: poate că după ce te odihneşti vei putea munci mai bine.
-Salek săpa în continuare.
-Mă simt bine.
21
Trăsnetul războiului
Rudi ascultă sfatul tatălui său şi se aşeză pe marginea tranşeului. Atunci văzu cât de mult se adâncise. îi ajungea tatălui său până la piept.

Doctorul Kaplan era slab şi foarte înalt. Dar în ciuda staturii sale avea o anumită graţie, şi, urmărindu-i mişcările, Rudi începu să viseze. Deodată îl auzi pe domnul Serdusek strigând.
-Iţi spun eu, dacă Hitler intră în Varşovia, suntem ca şi morţi.
-încă nu ne-a cucerit, răspunse tatăl lui Rudi.
-Doar nu eşti nebun, Iacob. Ştii adevărul. A trecut doar o săptămână şi infanteria polonă a fost deja zdrobită între fălcile de oţel ale armatei lui Hitler! în fiecare zi sosesc tot mai mulţi refugiaţi. îţi spun, nu va mai dura mult până vor ajunge la porţi.
-De asta suntem aici - să găsim o cale de a ne apăra de ce se va întâmpla. în afară de asta, englezii şi francezii s-au ţinut de cuvânt şi au declarat război Germaniei. Vor face tot ce pot să salveze Polonia.
-Poate că vor veni în ajutorul neamurilor, dar nu al evreilor! Dacă evreii vor să se salveze, trebuie s-o facă singuri!
în acest timp, domnul Sardusek se oprise din săpat şi îşi înfipsese lopata în pământ. Rudi şi Salek îl priveau. Doctorul Kaplan îşi păstra calmul şi nu spunea nimic.
-Ştiu la ce te gândeşti! spuse domnul Sardusek. Crezi că te vor cruţa fiindcă eşti un urmaş al Christosului lor?!
Tatăl lui Rudi se ridică. Faţa lui era aspră şi încremenită. Salek se întoarse la lucru, săpând cu energie. Dar Rudi stătea nemişcat, privindu-i ţintă.
- Ştii la fel de bine ca şi mine că cei care îl urmează pe Hitler nu-1 urmează pe Christos, spuse tatăl lui Rudi. Acest om de nimic se crede singur Mesia - nu ştie nimic despre Salvatorul meu!

22
Promisiunea unui tată

Rudi nu-1 mai văzuse niciodată pe tatăl lui furios; nici Eric Serdusek nu-1 văzuse. Se dădu înapoi, surprins nu doar de mânia prietenului său, dar şi de propria lui mânie.
-Iartă-mă, eu... Nu putu spune mai mult.
Tatăl lui Rudi îşi îmblânzi tonul.
Eric, mă cunoşti de ani de zile. Şi ştii că nu mi-e ruşine de faptul că sunt evreu, şi nici că sunt creştin. Dacă poporul nostru va suferi, voi suferi şi eu cu ei. Naziştii...
Nu avu timp să termine. Vocea lui fu acoperită de ţipătul asurzitor al sirenelor aeriene.
Domnul Serdusek se întoarse spre Salek.
-Vino repede, Salek! Trebuie să ne întoarcem la mama ta!
-Aşteaptă, strigă tatăl lui Rudi. E mai bine ca băieţii să stea aici; merg eu cu tine.
Domnul Serdusek sări din tranşeu şi dispăru. Tatăl lui Rudi se întoarse spre băieţi.
-Aplecaţi-vă cât de jos puteţi, strigă el, şi nu ieşiţi pentru nimic în lume!
Apoi dispăru şi el.
-Uite, Rudi, uite la cer, şopti Salek. Cred că sunt sute. Rudi privi.
Avioanele păreau foarte depărtate, şi dacă nu ar fi fost sunetul sirenelor, nu ar fi ştiut că sunt periculoase. Dintr-o dată avioanele începură să coboare, unul după altul.
-Salek îl prinse de braţ.

-Vin, Rudi! Vin!
Secundele părură ore în timp ce priveau avioanele care se apropiau. Rudi simţi că o greutate uriaşă îi apăsa pieptul. Stomacul începu să i se învârtă şi gura i se usca atât de tare încât nu mai putea înghiţi. Apoi veniră exploziile -una după alta, fiecare mai teribilă decât cea dinainte. *O, Doamne, Te rog, nu-i lăsa să ne lovească!* se rugă el. Părea că întreg pământul se prăbuşea, şi el nu putea face altceva decât să aştepte, să aştepte să cadă totul peste el. Dori cu disperare să ţipe, să urle. Dar nu putea.

Dintr-o dată, Salek se ridică în picioare.
-Trebuie să ieşim, să fugim, Rudi! Rudi încercă să-1 tragă jos, dar Salek îl lovea şi striga. O să fim arşi de vii, îţi spun că vom fi arşi de vii! Rudi îl împinse cu toată puterea şi reuşi să-1 doboare în cele din urmă. Odată îngenuncheat, se chinui să-1 ţină acolo. Uită de frică. Toată puterea lui, toată concentrarea erau aţintite asupra lui Salek.
Până la urmă bombardamentele încetară. Salek se linişti şi Rudi îl lăsă. Băieţii şezură unul lângă altul timp îndelungat. Apoi Rudi se întoarse spre prietenul lui. Mâinile lui Salek încă tremurau pe genunchi.
-Nu ştiam niciodată că aş putea fi atât de speriat, spuse Rudi încet.
Salek se uită în continuare pierdut la zidul de pământ din faţa lui şi spuse doar atât:
-Nu-mi mai este frică. Te rog, nu-i spune tatălui meu.

capitolul IV

PRIMA LECŢIE

SEP. 1939

„Isus a chemat la El un copilaş, l-a pus în mijlocul lor."
-Matei 18:2
-Liniştiţi-vă, băieţi, spuse doctorul Kaplan. Salek, vei veni cu mine. Trebuie să merg la spital. Trec pe la voi acasă în drum. Familia ta este în siguranţă. Cea mai grozavă parte a bombardamentului a fost în partea centrală a oraşului. Se întoarse spre Rudi. Dumnezeu ne-a păzit, apartamentul nostru este la fel cum l-am lăsat. Vreau să te întorci acasă cât de repede poţi. Ia câte pături poţi duce, şi adu-le la spital. Ne întâlnim acolo.
Când Rudi se întoarse să plece, privi spre oraş şi văzu chiar de la distanţa aceea oribilele distrugeri. Rămase încremenit.
-Fugi, Rudi, fugi, îl îndemnă cu blândeţe tatăl lui.
Rudi îl ascultă şi alergă cum n-o mai făcuse niciodată - mai repede şi mai repede spre ceea ce părea un coşmar nesfârşit. Se trezi sărind peste grămezi de moloz şi trupuri de cai morţi, căruţe sfărâmate şi oameni îngroziţi. Mai repede şi tot mai repede, încercând să depăşească imaginile care îl urmăreau. Dar viteza îi oferea prea puţină uşurare, fiindcă

nimic nu putea libera aerul de fumul care îi ardea ochii şi de mirosul de moarte pe care îl inspira cu fiecare răsuflare.
Nu se opri - nu putu - până nu ajunse pe strada pe care locuia. Acolo respiră mai uşor, fiindcă văzu clădirile în picioare, troleibuzele străbătând străzile şi frunzele toamnei răscolite de vânt.
Amintindu-şi de graba din vocea tatălui său, intră în bloc şi urcă scările în goană. Strânse cât de multe pături putu şi făcu cale întoarsă.
Intră în fugă pe uşa spitalului. Dar, ajuns înăuntru, se opri, fiindcă era complet nepregătit pentru ceea ce îl aştepta. Clădirile dărâmate şi animalele moarte erau destul de îngrozitoare, dar aici zăceau pe duşumele grămezi de bărbaţi, femei şi copii în suferinţă. Rămase acolo nemişcat până veni tatăl lui.
-Rudi, am nevoie de ajutorul tău, spuse el.
Cuvintele i se opriră în gât lui Rudi.
-Eu... eu... nu pot.
Tatăl lui îngenunche alături de el.
-Nu ţi-aş cere-o dacă m-aş putea descurca altfel.
-Dar tată, şopti el, îmi... îmi e frică.
-Ştiu că ţi-e frică, fiule. Totuşi, trebuie să uiţi de tine şi să te gândeşti la aceşti oameni. Putem să-i ajutăm, Rudi.
Rudi nu putea spune nimic.
-Nu te voi forţa să faci ceva ce nu poţi, spuse tatăl lui după un timp. Dar trebuie să te rog să încerci, doar să încerci, fiule.
Rudi închise ochii un moment şi încercă din greu să gândească limpede. Ştia în inima lui că nu trebuia să fugă. Dar în acelaşi timp, nu vedea cum ar fi putut sta. Aşteptă câteva momente, simţind apăsarea mâinii tatălui său pe umăr. Apoi deschise ochii şi respiră adânc.
-Voi încerca, tată.

-Asta e tot ce îţi cer, spuse tatăl lui. Vreau să iei păturile şi să-i acoperi pe cei dezveliţi. Mă întorc să te ajut în câteva minute. Rudi începu să-şi facă drum de-a lungul holului.
-Rudi. Rudi se întoarse şi îl văzu pe tatăl lui lângă el din nou. Aminteşte-ţi, fiule, te sperii cel mai tare atunci când te gândeşti doar la tine însuţi.
în timp ce mergea încetişor de-a lungul culoarului, Rudi încercă să găsească o modalitate de a-i acoperi pe răniţi fără a se uita la ei. Dar nu se putea gândi, şi în curând se trezi alături de un soldat care avea cămaşa îmbibată de sânge, împărţise toate păturile în afară de una. Atunci, încercând să pară calm, începu să o desfacă. Dar în ciuda tuturor eforturilor, ştia că fiecare moment îi arată disperarea. în cele din urmă reuşi să înfăşoare pătura în jurul umerilor soldatului. Făcând asta, se uită la faţa soldatului. Soldatul încercă să vorbească, dar nu putu. însă Rudi înţelese că era recunoscător. în timp ce îşi continua munca, descoperi că era mai uşor dacă se uita la feţele suferinzilor, fiindcă vedea iar şi iar în expresia lor aceeaşi undă de recunoştinţă. Şi această recunoştinţă îi dădea curajul să meargă mai departe.
Dar în capătul holului, când ajunse lângă o fetiţă de patru ani, curajul îl părăsi din nou. Ezită la un pas de ea câteva minute. Rudi observă că nu

era rănită din cauza exploziilor ca ceilalţi. Fusese împuşcată în umărul drept. Şi cu toate că suferea, nu ţipa ca ceilalţi copii. Zăcea foarte liniştită, foarte tăcută, şi faţa ei palidă părea aproape transparentă pe duşumeaua întunecată. Rudi vedea că avea nevoie să fie acoperită, dar simţea că dacă ar fi deranjat-o i-ar fi mărit suferinţa. înainte ca el să se poată hotărî, veni tatăl lui. Făcându-i semn lui Rudi să-1 urmeze, se îndreptă spre fetiţă. Dar Rudi îl prinse de mână.
-Tată, spuse el încet, cum a fost rănită?
-Din câte am înţeles, era cu sora ei, săpând cartofi pe câmpurile din afara oraşului. După ce raidurile sirenelor

aeriene s-au oprit, cred că au crezut că sunt în siguranţă. Dar un avion de luptă german s-a întors, a coborât şi a măturat câmpul cu rafale de puşcă

automată.
-Unde este sora ei? întrebă Rudi. Tatăl lui plecă capul. Rudi înţelese. Câţi ani avea sora ei?
-Era cam de vârsta ta, spuse tatăl lui.
-Unde sunt părinţii lor?
-Nu i-am putut găsi.
-Nu ţi-a spus cum o cheamă?
-Nu a scos nici un sunet de când au adus-o soldaţii.
-Sunt sigur că poate vorbi, spuse Rudi.
-Poate că nu are ce spune.
împreună se îndreptară către fetiţă. Când îi văzu apropiindu-se, se întoarse cu spatele spre ei şi începu să tremure. Şi în timp ce îngenuncheară lângă ea, începu să respire atât de repede încât pieptul i se cutremura.
Rudi o acoperi cu pătura în timp ce tatăl lui îi mângâia cu blândeţe părul. Continuă să-i ţină mâna pe frunte până când respiră mai normal. Apoi îi făcu o injecţie şi aşteptă să-şi facă efectul înainte să-i bandajeze rănile. După câteva momente zăcea din nou foarte liniştită. După un timp, se întoarse şi privi spre Rudi. Când făcu asta, observă că ochii ei se umpluseră de lacrimi, şi cu toate că rămase tăcută, simţi că acum putea sta alături de ea.
Tatăl lui simţi şi el schimbarea şi păru să-şi caute cuvintele. Negăsind nici unul, căută în buzunarul cămăşii, scoase o Biblie mică şi începu să citească.
-„Dar Isus S-a apropiat, S-a atins de ei, şi le-a zis: «...nu vă temeţi!»"
Vocea lui era adâncă ca tunetul, dar blândă ca o ploaie de primăvară. Şi Rudi se gândi, ascultându-1 pe tatăl său şi privind fetiţa, cât de bucuros era că se afla alături de ea - cât de bucuros era că nu fugise.

capitolul V
CAPITULAREA
SEP. 1939
„înfăţişarea feţei lor mărturiseşte împotriva lor... "
- Isaia 3:9a
Rudi nu a uitat lecţiile pe care le-a învăţat în prima zi. Nu era timp pentru uitare fiindcă raidurile aeriene nu numai că au continuat dar s-au şi îndesit, şi în următoarele două săptămâni el şi tatăl lui petrecură fiecare moment al zilei la spital.
-Poftim, o să vă ajute, spuse Rudi oferindu-i apă unui bătrân.
-Nu vreau nimic, spuse bătrânul. -Trebuie, domnule. Vă ajută, serios. -Nu vreau, ţi-am spus, răspunse bătrânul morocănos. -Băiatul încearcă să ajute, interveni un tânăr soldat de pe patul vecin.
-Nu vreau ajutor! Suntem pierduţi. Tu şi cu mine ştim asta foarte bine, şi s-ar putea ca şi el să ştie. Ai fost afară, băiete? întrebă el, întorcându-se spre Rudi. Ce ai văzut? îţi spun eu. Ai văzut cenuşă - asta e tot ce a rămas, cenuşa. Şi se întoarse cu faţa spre perete.
Rudi rămase încremenit lângă bătrân până când soldatul vorbi din nou.

-Eu vreau nişte apă.
30

Rudi îl lăsă pe bătrân şi se îndreptă spre patul soldatului.
-Nu te supăra, îi spuse încet tânărul luând cana de la Rudi. A fost pe front. Acolo e lipsă de mâncare şi multă încordare. Are nervii zdruncinaţi. Casa lui e dărâmată şi nu-şi găseşte familia. Avea nevoie să se descarce şi s-a întâmplat să fii tu de faţă.
-îmi pare rău, spuse Rudi.
Soldatul zâmbi.
-Nu trebuie să-ţi pară rău. Dacă nemţilor le-ar părea rău, ar fi o diferenţă!
-Nu crezi că mai există vreo speranţă? întrebă Rudi.
Soldatul zâmbi slab.
-Cred că asta depinde de ce numeşti tu speranţă, spuse el. Se pare că nemţii sunt mai puternici pentru început -nu pot să neg asta. Dar ne vom descurca până la urmă. Polonezii sunt un popor mare.
Rudi ezită.
-Dar... ce va fi cu evreii? Crezi că se vor descurca şi ei?
-Dacă sunt evrei creştinaţi, spuse soldatul, se vor descurca. îi dădu lui Rudi cana goală, dar zâmbetul i se stinse pe buze când intră doctorul Kaplan.
-Polonia a căzut, spuse tatăl lui Rudi.
Bătrânul rămase cu faţa la perete, iar tânărul soldat rămase privind în gol. Tăcerea era atât de grea încât Rudi simţi că o poate atinge cu mâna, şi fu mulţumit când tatăl lui vorbi din nou în sfârşit.
-Singura mângâiere pe care v-o pot oferi, spuse el, este alinarea pe care o simt în inima mea. Este următoarea: nu suntem în mâinile nemţilor, ci în mâinile lui Dumnezeu.
Rudi îşi urmă tatăl pe hol, unde îi găsiră pe Salek şi pe domnul Sardusek aşteptând.
-Alte ştiri? îi întrebă tatăl lui Rudi, salutându-i.
31
Capitularea
-Doar detalii, nimic din ce ţi-ai dori să auzi, spuse domnul Serdusek.
-Dar trebuie să le auzim oricum, nu avem ce face.
-Da, continuă domnul Serdusek. Dar mai întâi, să nu uit, poftim. Şi căutând în buzunar scoase două cartele mici. Cartele de alimente de la Consiliul Evreiesc.
Tatăl lui Rudi ezită.
-Ia-le, Iacob, îl rugă tatăl lui Salek. Eşti evreu, nu?
-Mulţumesc, Eric, spuse tatăl lui Rudi luând cartelele.
-Vei avea nevoie de ele de acum. Situaţia alimentelor nu devine mai bună, şi nemţii nu ne vor ajuta. Le dau pâine neamurilor ca să facă propagandă, dar nici asta n-o să dureze. Aşa, noi şi Consiliul încercăm să le oferim evreilor ceva care să-i ţină în viaţă. Nu va fi mai mult decât pâine şi supă, dar tot e ceva.
-Dar mai sunt câteva măcelării deschise, spuse Rudi. Putem cumpăra nişte carne şi să o depozităm pentru...
Salek îl întrerupse.
-Uită-le. Au fost închise.

-Au văzut ce vine, explică domnul Serdusek. Cele care au mai rămas şi-au închis uşile la prânz. Aşa au făcut şi brutăriile. Cred că ţin alimentele pentru familiile lor. Nu pot să-i condamn. Oricum, va fi mult mai rău înainte să fie mai bine.
-Ne vom descurca, spuse tatăl lui Rudi.
Rudi nu era atât de sigur. Nu-şi putea imagina o zi fără câteva cornuri la micul dejun şi fără carne la prânz. Supa era bună pentru cină - uneori.
-Nu ştiu cum ai reuşit să adăposteşti şi să hrăneşti atâţia zilele astea, spuse doctorul Kaplan.
-în acelaşi fel în care tu ai reuşit să ţii atâţia în viaţă, spuse domnul Serdusek. Facem ce trebuie să facem.
-Crezi că germanii vor permite Consiliului să-i ajute în continuare pe evrei? întrebă doctorul Kaplan.
32
Promisiunea unui tată
Domnul Serdusek se opri, şi aerul lui încrezător în sine dispăru. Rudi nu-1 văzuse niciodată atât de nesigur.
-Nu ştiu, spuse el. Ştiu doar că au fost informaţi de munca noastră. Deja au trimis un mesager la Consiliu, cerând să le dăm o listă cu evreii care locuiesc în Varşovia.
Tatăl lui Rudi păru şocat.
-Le-aţi dat o asemenea listă?
-încă nu am hotărât ce vom face, răspunse domnul Serdusek, dar s-ar putea să le-o dăm.
-Ne vor trata mai bine dacă le-o dăm, izbucni Salek.
-Sperăm, îl linişti domnul Sardusek. Am auzit că în celelalte oraşe s-au purtat mai bine cu evreii care au cooperat. Poate că nu e bine să ne împotrivim. Totuşi, nu le vom da o asemenea listă până nu vom şti ce au în cap.
-Nu ştiţi deja ce gândesc nemţii despre evrei? întrebă Rudi.
-Doar sunt rapoartele de la Berlin şi Lodz, adăugă doctorul Kaplan.
-Sunt sigur că rapoartele sunt exagerate, spuse domnul Serdusek, dar tonul părea să-i contrazică vorbele. Poate că după ce vom înţelege ce e în mintea nemţilor, ne vom putea înţelege cu ei. Rudi văzu că vechea expresie încrezătoare îi revenea treptat. Ca avocat, mi-am petrecut viaţa studiind minţile oponenţilor mei. Aşa am câştigat. O să câştig această bătălie în acelaşi fel.
-Sper să poţi, răspunse tatăl lui Rudi. Crede-mă, sper să poţi.
-Acum să trecem la partea practică, continuă domnul Serdusek. Nemţii vor intra în oraş diseară. Au trimis nişte oficiali înainte, să ne instruiască să „curăţăm" străzile principale. Acum merg să adun voluntari.
-Cred că glumeşti! spuse doctorul Kaplan.
-Aş vrea.
-Dar bombele - tot oraşul e distrus! exclamă Rudi.
33
Capitularea
-Ştiu şi ei asta, spuse domnul Serdusek cu amărăciune. Totuşi, vor să „curăţăm" ca să poată face o paradă în centru. Oamenii lui Hitler trebuie neapărat să facă totul milităreşte!
-E imposibil, spuse doctorul Kaplan. Domnul Serdusek se întoarse să

plece, spunând: -Ei bine, trebuie să recunoşti, nu e prima dată când suntem chemaţi să facem imposibilul. O, da, şi mai e încă ceva, adăugă el. Cu toţii trebuie să ne aliniem pe marginea străzilor în timp ce ei mărşăluiesc. Nu se aşteaptă numai la străzi curate ci şi la un comitet de primire. Trebuie să-i primim cu „alai şi onoare".
-Nu vreau să primesc nici un nazist, protestă Salek. -îi vei primi alături de noi, spuse tatăl lui. -Dar tu urăşti nemţii, argumentă Salek. -Da, dar fac ce trebuie ca să supravieţuiesc, spuse tatăl lui. Şi la fel trebuie să faci şi tu. Apoi, întorcându-se spre doctorul Kaplan, îl întrebă: vii şi tu? -Nu am timp. -Iacob, ne vor urmări. -Nu pot să plec de aici.
Domnul Serdusek ezită un moment şi apoi spuse: -Poate că va fi evident - chiar şi pentru un neamţ - de ce nu poţi pleca. Dar trebuie să-1 trimiţi pe Rudi. -Doctorul Kaplan se opri.
-In regulă, spuse el, cedând. Dacă ai tu grijă de el. -O să-1 aduc eu înapoi când se va termina. Rudi, ne întâlnim la colţul străzii la ora şase.
-Ai auzit că trebuie să închidem cu toţii radiourile? întrebă Salek, care alergă în faţa tatălui său în întâmpinarea lui Rudi.
-Radiourile? Cine a spus? întrebă Rudi.

-Tata. Nemţii au trimis mai multe ordine membrilor Consiliului evreiesc. Am fost cu el când au venit. Ar fi trebuit să vezi lista.
-Ce pot să aibă cu radiourile? întrebă Rudi. E stupid!
Salek şopti.
-Poate că le e frică că vom auzi că englezii şi francezii îi bat.
-Sper că îi vor bate - nazişti nebuni, mormăi Rudi chiar când domnul Serdusek ajunse lângă ei.
îşi continuară drumul în tăcere până ajunseră în centrul oraşului. îşi luară locurile printre cuceritori, şi în vreme ce cadenţa paşilor care mărşăluiau se apropia, imaginaţia lui Rudi se înflăcăra. Cum arată soldaţii lui Hitler? în sfârşit regimentele ajunseră lângă Rudi. Se uită cu atenţie la bărbaţii încălţaţi cu cizme negre şi uniforme elegante. în ciuda paradei, unii dintre ei arătau foarte ordinari. Alţii, totuşi, nu. Uitându-se la feţele „celorlalţi", gândurile i se întoarseră la povestea trâmbiţaşului. într-adevăr, acestea erau feţele unui popor „crud, sălbatic" - un popor care nu ezita să împuşte copiii pe câmpuri.
După ce trecură, se uită la oraş. Era primul moment de când începuseră bombardamentele când îşi permitea să stea liniştit un moment şi să vadă ce se întâmplase. Cele mai multe muzee, biblioteci şi palate dispăruseră - la fel şi catedrala lui preferată. O nelinişte adâncă îl cuprinse, fiindcă înţelese că nimic nu era - şi nu putea să mai fie - cum fusese înainte.

capitolul VI

EVREII, AFARĂ!

OCT. 1939

„Moştenirea noastră a trecut la nişte străini, casele noastre la cei din alte ţări! "
- Plângeri 5:2

-Nu, nu! Te rog!
Rudi deschise ochii. Crezu că avea un alt coşmar când auzi al doilea ţipăt.
-Lasă-mă să merg cu ei! Te rog lasă-mă să plec cu ei!
Rudi recunoscu vocea. Era doamna Kaminski. Ea şi familia ei locuiau la primul etaj al blocului.
-Am venit doar pentru evrei! urlă un soldat german.
Rudi se ridică şi îl văzu pe tatăl lui stând la fereastră uitându-se în stradă.
-Rudi, trezeşte-te repede, spuse el. împachetează-ţi două perechi de papuci, două cămăşi, două pulovere şi haina. Se întoarse de la fereastră, se îndreptă spre dulapul din colţ şi scoase câteva articole de îmbrăcăminte. Strecură hainele sub cămaşă, apoi se îndreptă spre uşa din faţă.
-Vino în camera din faţă după ce te îmbraci - şi grăbeşte-te.
Rudi îi auzea încă pe copiii Kaminski plângând în stradă. Voi să alerge la fereastră şi să se uite în stradă, dar ştia că nu era timp. Se mişcă cât de repede putu. Totuşi, niciodată

nu-i luase atât de mult timp să se îmbrace. Mâinile şi picioarele păreau să nu-1 asculte.
-Nu lovi copiii! îl auzi strigând pe domnul Kaminski. Dă-mi puţin timp - îi ridic eu în camion după ce mă urc.
Dintr-o dată cineva porni vehiculul. Motorul înăbuşi sunetul vocilor, dar nu pentru mult timp. Odată plecat camionul, Rudi o auzi din nou pe doamna Kaminski rugându-se.
-Aşteptaţi! Vă rog, lăsaţi-mă să merg cu ei!
Ţipătul ei era atât de disperat, atât de plin de durere încât fu cuprins de un simţământ de neajutorare, şi pentru un moment rămase încremenit. Apoi un alt camion se opri şi sunetul paşilor grei pe scări îl forţară să se mişte din nou. Auzea acum soldaţii la etajul trei, bătând cu lanternele la uşi.
-Evreii, afară! Nu! Lăsaţi totul - inclusiv cheile! Puneţi-le pe masă!
Se termină de îmbrăcat şi fugi în camera din faţă. Tatăl lui lua nişte lucruri din dulap şi le băga în buzunarele hainei. Luă Biblia mică de pe masă şi o strecură în buzunarul jachetei lui Rudi. în acest timp, soldaţii ajunseseră la etajul patru şi băteau la uşa vecină.
-Vino şi stai în spatele meu, zise tatăl lui. Nu spune nimic. Vom face ce vor.
Ciocăniturile începuseră. Rudi îl urma îndeaproape pe tatăl lui, când un soldat se năpusti pe uşă. înainte ca germanul să vorbească, doctorul Kaplan îi întinse cheile şi se îndreptă spre scări. îl ţinea pe Rudi în faţa lui. Soldatul îi urma. Când ajunseră la primul etaj, Rudi văzu că al doilea camion dispăruse. Soldatul nu dădu nici o instrucţiune. Strigă doar:
-Evreii, afară! Apoi îl împinse cu lanterna în spate pe doctorul Kaplan şi îi scoase în stradă.
Doctorul Kaplan nu pierdu timpul. Dar de abia ajunseseră la jumătatea străzii când apăru un alt camion.

-Evrei! Aici! strigă un soldat către şofer. Doctorul Kaplan se îndreptă cu

repeziciune spre o străduţă întunecată. Rudi auzi camionul oprindu-se chiar când tatăl lui îl împingea pe uşă, şi înainte să înţeleagă ce se întâmpla, se trezi într-o prăvălie slab luminată.
-Mulţumesc, Elias, îl auzi pe tatăl lui spunând. Deja îl recunoscuse pe omuleţul bărbos care se afla în faţa lui. Numele lui era Elias Paderowski, proprietarul unei prăvălii de antichităţi. Rudi trecuse adesea pe lângă ea şi privise în vitrină, dar nu intrase niciodată. Era plină de lucruri frumoase - lucruri pe care îţi plăcea să le priveşti dar te temeai să le atingi.
Rudi auzi din nou soldaţii. Erau la uşa prăvăliei strigând unul la altul.
-Pe aici, spuse Elias. Doctorul Kaplan îl ţinea strâns pe Rudi de mână îndreptându-se spre uşa din spate. Treceţi prin bolta aceasta. O să ajungeţi la un pasaj - treceţi prin el. Vă va duce într-o parte a oraşului plină de gropi şi ascunzişuri. Nemţii vor obosi căutându-vă.
Odată ce Rudi şi tatăl lui se îndepărtară, vocile soldaţilor se stinseră. Totuşi, doctorul Kaplan nu rări pasul.
-Unde mergem? şopti Rudi.
-Cred că locul cel mai sigur ar fi acolo unde germanii nu vor să locuiască.
-Să locuiască? Rudi se opri. Vrei să spui că ne-au dat afară din casă ca să locuiască în apartamentele noastre?
-Da, cred că asta au avut de gând.
Doctorul Kaplan îşi continuă dramul prin partea cea mai întunecată a oraşului. Până ajunseră la destinaţie, soarele răsărea. Rudi nu fu încurajat de ceea ce văzu, fiindcă se aflau în partea cea mai săracă a Varşoviei. înainte de a putea protesta, tatăl lui zări o clădire spartă şi îi făcu semn lui Rudi să-1 urmeze.

38
Promisiunea unui tată

La început nu-şi putu da seama ce fel de clădire era. Dar în timp ce mergeau printre dărâmături, văzură resturi de mobilă care le arătară că se aflau într-o clădire cu birouri. In sfârşit ajunseră la un birou care părea mai bun decât celelalte. Cu toate că uşile erau scoase din balamale şi ferestrele erau ţăndări, pereţii erau întregi.
-Cred că asta e bună, spuse doctoral Kaplan păşind în cameră.
Rudi era şocat.
-Vrei să locuim aici?
-Desigur, spuse tatăl lui. Şi să ştii că mi-a luat mult timp să găsesc un loc care să-mi convină, adăugă el.
-Nu cred că îţi apreciez gusturile, tată, spuse Rudi.
-Nu? De ce? E gata mobilată, spuse el înveselit. Uite, aici e patul.
-Nu e pat. E o canapea cu o gaură în mijloc.
- Şi eu ce ţi-am spus - un pat!
-O.K. E un pat, spuse Rudi. Atâta timp cât dormi tu în gaură.
-Nici nu mă gândesc la altceva. îmi place aventura -de aceea am ales acest loc, şi încă nu înţeleg de ce nu eşti fascinat de el. Doctoral Kaplan culese un tablou care atârna din ramă.
Rudi luă tabloul şi îl examina.
-Fii atent, îl avertiză tatăl lui. Banii de la spital nu-ţi vor ajunge dacă vei strica o asemenea capodoperă.
-Vorbind de banii mei... începu Rudi.

-Da... ei bine, să ne întoarcem la picturi.
Timp de câteva minute Rudi îşi privi tatăl scotocind prin cameră şi arătând noi „comori". Arăta ca un ghid bătrân şi trăsnit prezentând o expoziţie. Până când termină, Rudi râse atât de tare cum nu mai făcuse de săptămâni.
-Tată, spuse Rudi, devenind serios din nou, crezi că ne vom mai putea întoarce acasă, măcar o dată, să luăm

lucrurile care ne trebuie? Nu vreau lucruri mari. Ştii tu, doar lucruri personale.
-Mă tem că nu, fiule. De ce crezi că am pus toate lucrurile acelea? De ce crezi că mi-am pus toate lucrurile în haină? Nu, nu ne vor permite să ne întoarcem. Nu ne-ar fi lăsat să ne luăm nimic dacă ne-ar fi văzut.
-Nu-i putem lăsa să ne facă asta, tată! -Ce putem face, fiule? Să ne întoarcem şi să luptăm cu ei? Să ne întoarcem şi să le înfruntăm puştile şi bâtele cu mâinile goale? Nu. Nu este acesta răspunsul.
-Dar ce vor face cu lucrurile noastre? întrebă Rudi.
-Cred că vor fura ce vor vrea şi vor lăsa restul. Dar nu vreau să te gândeşti la asta. Vreau să te gândeşti cât de norocoşi suntem că nu am fost duşi la muncă silnică împreună cu ceilalţi - ca domnul Kaminski şi copiii lui.
-Tată, de ce nu au luat-o şi pe doamna Kaminski cu restul familiei? întrebă Rudi mai liniştit.
-Ea face parte din neamuri, spuse el, şi pentru câteva momente păru pierdut în gânduri. în curând se întoarse spre Rudi şi îl luă de mână. Domnul ne-a îngăduit să ne avem unul pe altul, spuse el. Este mai mult decât destul.
Cu toate că Rudi trebuia să admită că era bucuros că îşi avea tatăl, nu accepta că asta era destul.
Doctorul Kaplan încercă din nou să-1 înveselească.
-Cred că trebuie să mai decorez puţin casa înainte de a pleca la spital.
-Te voi ajuta, spuse Rudi şovăielnic.
-Nu, nu, spuse tatăl lui. Nu avem aceleaşi gusturi, îţi aminteşti? Pe lângă asta, cred că ai dreptul la o zi liberă. De ce nu te duci să-1 vezi pe Salek? Spune-le unde locuim. Poţi să o întrebi pe doamna Serdusek dacă nu are câteva vase şi pături în plus. Cred că s-au trezit până acum.
-Dar dacă au fost scoşi şi ei din case?

-Nu cred, răspunse tatăl lui. Locuiesc într-un cartier evreiesc. Cred că naziştii ar prefera să stea pe stradă mai degrabă decât într-un cartier evreiesc.
-Ei bine, nu-i deranjează să locuiască în casele noastre, şi noi suntem evrei!
-Locuim în cartierul neamurilor. Doar evreii creştini şi cei căsătoriţi cu neamurile, ca domnul Kaminski, locuiau acolo. După standardele lui Hitler, să ne dea afară înseamnă să „cureţe" cartierul.
-E ridicol! spuse Rudi.

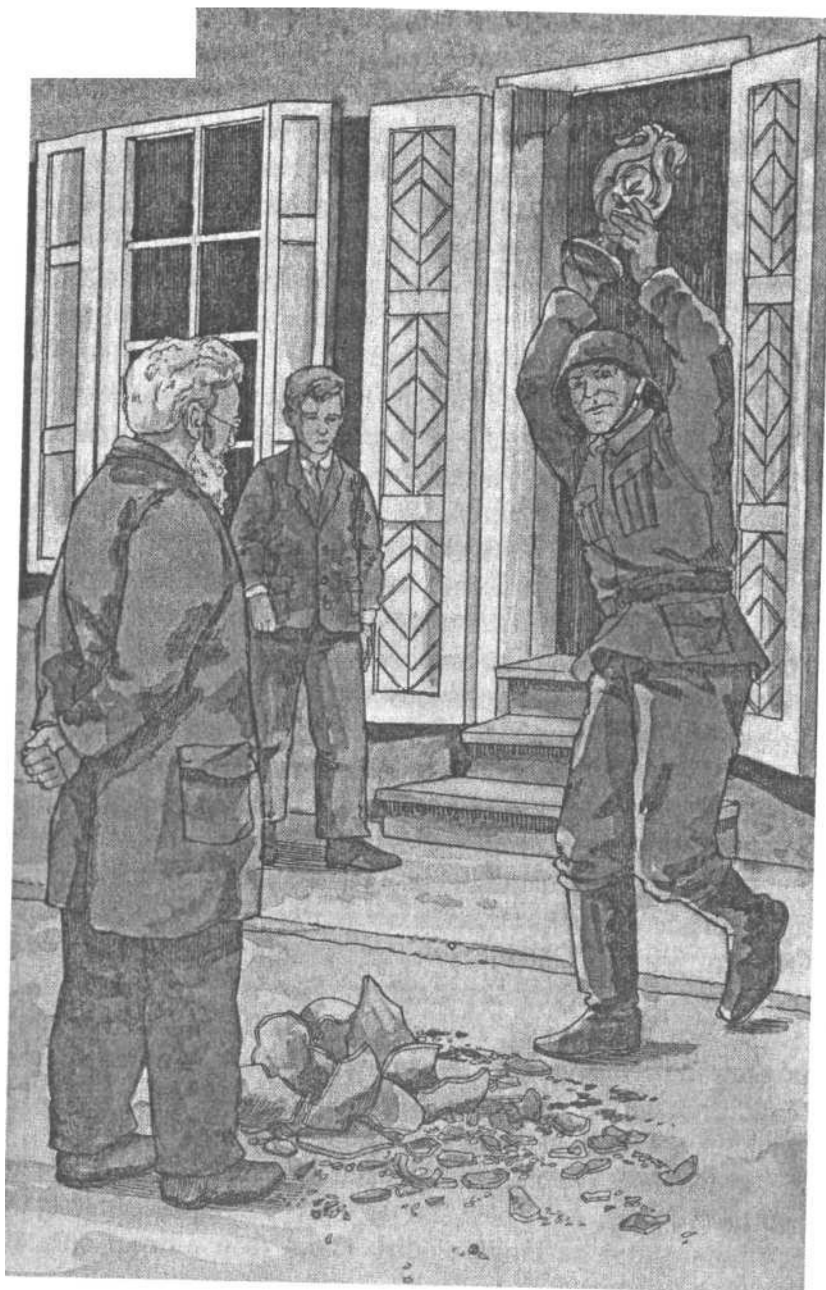
-Sigur că este, îi spuse tatăl lui. E întotdeauna ridicol să-ţi imaginezi că eşti superior celorlalte popoare. Totuşi, mulţi oameni o fac.
-Hitler nu este la fel - el este mult mai rău.
-Aici greşeşti. Singura diferenţă dintre mândria lui şi mândria unui lăudăros de rând este una de grad.
-Ce vrei să spui? întrebă Rudi.
-Ei bine, sunt sigur că ai auzit pe cineva lăudându-se şi sunt sigur că i-ai văzut pe ceilalţi râzând în spatele lui. Lauda îl face caraghios pe lăudăros. Problema e că mândria ajunge adesea la laudă. Un băiat poate începe spunând cât este de deştept. Dar în curând vei vedea că nu se limitează la laudă: începe să-i critice pe cei care ar putea face lucrurile la fel de bine sau chiar mai bine decât el. Eventual, nu e mulţumit numai cu critica, fiindcă simte că îl ameninţă. Aşa că se hotărăşte să-i distrugă. Mândria este un viciu înfricoşător, cu toate că nu pare aşa în primele stadii. Dar un om care lasă mândria să-1 stăpânească va înceta curând să se poarte ca un prost şi va începe să acţioneze ca un demon.
-Ca Hitler, spuse Rudi.
-Exact. Aş spune că Fuhrer-ul este foarte înaintat în şcoala mândriei.
-Dar toţi oamenii care cred în el? întrebă Rudi. Sunt doar proşti?

-Vrei să spui soldaţii care ne-au alungat noaptea asta?
-Da, şi toţi ceilalţi germani.
-Ei bine, mă îndoiesc că toţi germanii cred în el. Mulţi ştiu ce fel de om este şi probabil că sunt prea înfricoşaţi ca să se împotrivească. Pentru cei mai mulţi care îl urmează, da, aş zice că sunt doar proşti. Le dă mâncare şi băutură şi le gâdilă mândria, spunându-le că sunt o rasă superioară de bărbaţi şi femei. Dacă îl vor urma în continuare, vor deveni la fel de răi ca şi el. E o lecţie pentru noi. Când un om bun îţi face un compliment, îţi va vedea şi slăbiciunile, dar cu dragoste. însă nu trebuie să crezi niciodată un om care încearcă să-ţi câştige simpatia făcând apel la mândria ta.
-Mă îndoiesc că voi avea de-a face cu aşa ceva curând.
-Probabil că nu, râse tatăl lui. Dar serios, fiule, mai degrabă să fim în poziţia noastră decât într-a lor.
-Nu sunt sigur că pot spune asta, tată, spuse Rudi.
-Atunci încearcă să priveşti totul din punctul de vedere al lui Dumnezeu. Vede ce fac ei cu poporul Lui, Rudi, şi nu va trece cu vederea.
-Nu pare de mare folos acum, spuse Rudi.
-N-aş spune asta - mai ales în cazul tău şi al meu. Poate că nu avem confortul cu care am fost obişnuiţi, dar ştim că Christos ne iubeşte şi va avea grijă de noi. A dovedit că ne protejează în noaptea asta. Putem să ne sprijinim în continuare pe mila lui Dumnezeu. Dar pe cei care cred în Hitler îi aşteaptă pedeapsa lui Dumnezeu.

capitolul VII
UN PLAN SECRET
OCT. 1939
„M-am uitat apoi la toate asupririle care se fac sub soare; şi iată că cei

apăsaţi varsă lacrimi, şi nu este nimeni să-i mângâie! Ei sunt pradă silniciei asupritorilor lor, şi n-are cine să-i mângâie!"
- Eclesiastul 4:1
In timp ce se îndrepta spre locuinţa lui Salek, Rudi se gândea mereu la evenimentele din zori. Auzea din nou rugăminţile doamnei Kaminski, planşetele copiilor şi strigătele soldaţilor. Apoi îşi aminti din nou de soldatul care le spărsese uşa. Ce clar îi vedea faţa! îi amintea de piatra albă - dură şi încremenită. Nu şi-1 putea imagina pe acest om râzând. Apoi veni gândul cel mai îngrozitor - gândul că soldatul acela locuia chiar în acest moment în camera lui. Oare era posibil? Gândul îl copleşi atât de tare încât se opri, se întoarse şi se îndreptă spre cartierul lor.
Era surprins de uşurinţa cu care îşi amintea drumul parcurs împreună cu tatăl lui acum câteva ore. Lumina zilei îl ajuta, oricum, dar dezvăluia distrugerile pe care întunericul le ascunsese şi Rudi îşi adună tot curajul să continue.
Ajunsese aproape acasă când auzi un zgomot de sticlă spartă. Se opri, apoi păşi, iar se opri şi iar păşi. Merse în continuare, dar pe lângă clădiri. Când făcu ultimul colţ, îl

■HM

văzu pe Elias Paderowski stând în faţa prăvăliei. Un soldat se afla lângă el, şi peste tot în jur erau cioburi de sticlă. Rudi încremeni când văzu un al doilea soldat ieşind din prăvălie cu o vază frumoasă deasupra capului. Soldatul ezită doar o secundă uitându-se la faţa lui Elias, apoi trânti vaza în mijlocul străzii. Intră din nou şi ieşi cu o altă antichitate. Trânti şi această comoară nepreţuită la picioarele bătrânului. Elias nu spunea nimic, dar Rudi îi văzu lacrimile şiroind pe obraz şi dispărând în barba lui deasă şi albă.

-Iată ce se întâmplă cu arienii care îi ajută pe evrei! Rudi se întoarse şi văzu un ofiţer al Gestapoului în spatele lui. Germanul îl înşfacă şi îl întoarse încă o dată cu faţa spre scenă. Uită-te bine! spuse el, ţinându-1 pe Rudi într-o strânsoare de fier. Priveliştile acestea te vor învăţa să nu faci asemenea greşeli! Ofiţerul îi lăsă umărul apoi şi spuse: eşti liber să

pleci. Nu uita ce ai învăţat!
La început Rudi fu prea tulburat ca să înţeleagă ce i se spunea, aşa că nu se mişcă.
-Pleacă, polonez prost! strigă ofiţerul.
Rudi înţelese - neamţul nu bănuia că el era evreu. Se întoarse rapid şi plecă. Dar sufletul îi clocotea de mânie - o mânie atât de puternică încât îi izgoni teama şi-i transforma hotărârea în granit. Gândul că un asemenea om dormea în patul lui, trăia în camera lui şi scotocea printre lucrurile pe care le strânsese ca pe nişte comori de ani de zile îl umplea de mânie. Era prea periculos să meargă acasă acum, dar îndreptându-se spre locuinţa lui Salek îşi promise: *Mă voi întoarce! Mă voi întoarce într-o zi!*
-Eşti nebun! strigă Salek.
-Trebuie să mă întorc, spuse Rudi.
-Ştii ce ţi se va întâmpla dacă te prind acolo?
-E casa mea, spuse Rudi cu amărăciune.
45
Un plan secret
-Nu mai este, îi spuse Salek. Ce vrei să faci acolo în orice caz? Să te plimbi de colo-colo şi să-ţi iei lucrurile chiar de sub nasul lor?
-Vreau doar un lucru, spuse Rudi.
-Ce? Ce poate fi atât de important?
Rudi ezită apoi spuse:
-O să-ţi spun dacă îl iau.
-Dacă o să mai trăieşti să-mi poţi spune. Rudi, ascultă-mă. Tata mi-a spus ce se întâmplă cu oamenii care încearcă să intre în casele lor. Dacă eşti prins - şi nu văd cum ai putea scăpa - te vor împuşca pe loc. Nu le pasă a cui este casa. Pentru ei suntem toţi evrei - şi evreii sunt...
-Ştiu ce cred, spuse Rudi nervos. Şi ştiu ce vor face cu mine dacă mă prind. Dar nu intenţionez să fiu prins. Soldaţii nu pot sta în apartamente toată ziua.
-Rudi, noi nu ne putem plimba în cartier. Nu eşti arian, aminteşte-ţi.
-Nimeni nu va şti că sunt evreu, protestă el, amintindu-şi întâlnirea cu soldatul german. Nu arăt ca un evreu.
Salek clătină capul neîncrezător.
-Şi crezi că nu-şi vor da seama când vei urca scările?
-Nu voi merge pe uşa din faţă, răspunse el. Nici nu vor şti că am fost acolo. Voi trece cumva prin alee.
-Rudi, te crezi în poveşti - ai cumva aripi?
-Nu fi împotrivitor, spuse Rudi. Ai urcat pe munţi mai înainte - spune-mi cum să urc.
-Nu e vorba de munţi...
-Munţi, clădiri, care-i diferenţa? argumentă Rudi.
Salek clătină din cap.
-Salek, tot ce vreau de la tine e să mă ajuţi să fac planul, se rugă Rudi. Nu poţi să mă ajuţi măcar cu atâta lucru?
46
Promisiunea unui tată
-Rudi, spuse Salek, nu înţelegi ce îngrozitor m-aş simţi dacă ţi s-ar întâmpla ceva - mai ales dacă te ajut să plănuieşti totul? Războiul ăsta nenorocit e şi aşa destul de rău.

-De asta vreau să mă ajuţi - nu vreau să se întâmple nimic, şi două minţi sunt întotdeauna mai bune decât una singură. Haide, Salek. Nu-ţi pot explica ce important e pentru mine - nu-mi pot explica nici mie - tot ce ştiu e că trebuie să încerc. Şi, Salek, tu eşti singurul în care pot avea încredere.
-Poate că dacă ai vorbi cu tatăl tău...
-Nu, de data asta nu cred că tata ar înţelege. Pe lângă asta, ştiu că tu eşti bun la planuri de salvare. Facem planuri de ani de zile.
-în regulă, spuse Salek încet. Dar acesta e adevărat, Rudi. Nu uita asta.
-Nu voi uita, spuse Rudi serios. îţi promit că vom plănui totul cu grijă. Şi voi repeta - voi repeta până voi va fi totul perfect. Putem să începem acum dacă vrei.
-Ar fi bine, îi spuse Salek. Am sentimentul că ne va lua mult timp.
-Grozav! spuse Rudi.
—Acum ascultă-mă, spuse Salek. în primul rând trebuie să găsim o intrare printr-o străduţă lăturalnică. Nu mă interesează ce spui tu despre înfăţişarea ta care nu ar fi cea a unui evreu; ar fi o prostie să te ia la întrebări.
-M-am gândit deja la asta, îi spuse Rudi. Pot să merg pe drumul pe care am fugit împreună cu tata.
-îţi aminteşti străzile? întrebă Salek.
-Da. Rudi începu să-i povestească despre călătoria din zori, dar se opri, gândindu-se că nu avea timp de pierdut cu întâmplări din trecut. Uite, îţi desenez harta şi îţi spun exact.
După ce desenară harta, începură să se gândească cum putea intra Rudi în apartament.
47
-Patrulele de soldaţi se află întotdeauna pe străzile principale, spuse Rudi.
-Cum plănuieşti să scapi de ei? întrebă Salek.
-Dacă o iau pe acest drum, pot să ajung pe alee fără să trebuiască să le traversez.
-Şi acum, partea cea mai grea: patru etaje de urcat, adăugă Salek.
-Nu ai ceva cu care să mă caţăr până la fereastră? Are un grilaj de fier, ca o terasă.
Salek ieşi din cameră şi se întoarse după un moment, aducând un colac de frânghie cu un cârlig la capăt.
-Trebuie să înfăşurăm cârligul într-o cârpă ca să nu facă zgomot, spuse el. Asta îmi aminteşte de alt punct important. O să ne trebuiască mult timp de practică - adică nu o zi sau două, ci săptămâni. Trebuie să ştii să-1 arunci. Nu poţi să stai toată ziua pe alee, aşteptând să se agate cârligul de terasă.
-Nu are cum să fie chiar atât de greu, spuse Rudi.
-E mai greu decât pare. Prima dată când am fost împreună cu tata la căţărat, nu am reuşit să-1 agăţ. A spus că n-o să mă mai ia până nu învăţ. Aşa că după ce am ajuns acasă, am exersat săptămâni întregi.
-Dar acum ştii cum, nu? întrebă Rudi cu speranţă.
-Mda, ştiu cum. Un alt lucru: după ce ajungi înăuntru, nu lăsa frânghia atârnând afară, îl preveni Salek. Poate să treacă cineva pe alee cât timp eşti înăuntru. Dacă vede asta atârnând, o să ai necazuri.
-Ai dreptate, încuviinţă Rudi. Şi asta îmi aminteşte altceva: trebuie să fac

câteva excursii până la apartament, ca să-i spionez.
-Extraordinar, spuse Salek ascunzând funia sub pat. Acum vrei să-i vizitezi pe nazişti nu doar o dată, ci de câteva ori!

48

Promisiunea unui tată

-Gândeşte-te. Voi fi mai sigur la sfârşit dacă le ştiu programul.
-Ai dreptate, spuse Salek. Şi cine ştie, poate că dacă ne văd de trei-patru ori înainte, vor crede că suntem şi noi din cartier.
-Noi? spuse Rudi.
-Mda, noi. M-am hotărât să vin cu tine. Ai nevoie de cineva care să stea de şase cât eşti înăuntru, spuse el.
-Nu, Salek. Nu vreau să rişti.
-Treaba ta, spuse Salek, fiindcă eu merg oricum. Ţi-am spus acelaşi lucru şi tot te încăpăţânezi să mergi. Rudi nu mai spuse nimic. Salek câştigase.
Acum că raidurile aeriene încetaseră, munca la spital devenise mai uşoară. Doctorul Kaplan îl încuraja pe Rudi să petreacă mai mult timp cu Salek. Propunerea era perfectă, fiindcă astfel aveau destul timp să-şi pună la punct planul.
Petrecură prima săptămână spionând cartierul lui Rudi. Cunoşteau fiecare străduţă, fiecare ungher, fiecare alee. Apoi cercetară fiecare magazin şi clădire părăsită şi descoperiră că îşi puteau scurta la jumătate drumul dacă treceau prin ele. îşi schimbară harta de comun acord.
Rudi descoperi că doi germani se mutaseră în apartamentul lui. Din câte văzuse, aveau programe diferite. Totuşi, amândoi erau plecaţi de la trei la cinci după-amiaza. Rudi hotărî că în două ore avea destul timp să intre şi să scape cu bine. Salek nu era la fel de sigur. Dar fură de acord că acesta era tot timpul pe care îl aveau.
Odată planul pus la punct, Rudi îşi concentra atenţia asupra intrării în apartament. Salek avea dreptate: să agăţi un cârlig de terasă era mai greu decât părea. Dar el era încăpăţânat. Petrecu ore întregi împreună cu Salek într-o clădire părăsită din apropiere. Nimeni nu părea să-i observe. Rudi îşi imagină că oamenii erau prea înfricoşaţi de ultimele săptămâni ca să mai vadă altceva.

49

Un plan secret

La mijlocul celei de-a doua săptămâni, Rudi putea agăţa cârligul de terasă cu uşurinţă. Acum trebuia să înveţe să urce pe frânghie. Cu toate că încercă de o sută de ori în prima zi, nu putu ajunge decât până la jumătate.
-Ia-o încet, îl preveni Salek. Te omori singur.
A doua zi dimineaţa, Rudi îşi dori s-o fi făcut. Muşchii braţelor, umerilor şi spatelui îl dureau atât de tare încât nu se putea mişca. Dar în ciuda durerii, se ridică, se îmbrăcă şi plecă la căţărat.
Salek nu ştia ce emoţii puternice îl încercau pe Rudi. Se părea că imediat ce atingea frânghia, imaginile ultimelor săptămâni îi invadau mintea. Reveneau una după alta. îl conduceau, îl forţau până când palmele i se bătătoriră şi muşchii îi deveniră la fel de tari ca şi frânghia pe care urca.
-Nu-mi vine să cred că ai învăţat atât de repede, spuse Salek. Vei fi gata curând.
-Sunt gata, îi spuse Rudi.

50

capitolul VIII

ÎN ÎNCURCĂTURĂ

NOI. 1939

„Cel încet la mânie preţuieşte mai mult decât un viteaz, şi cine este stăpân pe sine preţuieşte mai mult decât cine cucereşte cetăţi."
- Proverbe 16:32

în dimineaţa aceea ferestrele erau îngheţate din cauza gerului. Rudi ajunsese la Salek şi sufla în geam ca să se uite. Văzând că domnul Serdusek era deja în bucătărie şi Salek era treaz, bătu la uşă.

După micul dejun cei doi băieţi se retraseră în camera lui Salek şi discutară pregătirile finale. O problemă era cine să care echipamentul. Rudi nu voia să fie împovărat; voia să fie cât se putea de liber ca să se poată căţăra, ascunde sau fugi. După multe discuţii hotărâră că era mai bine să detaşeze cârligul de frânghie. Rudi putea duce frânghia înfăşurând-o în jurul mijlocului. Salek putea duce cârligul sub haină, agăţat de curea. Odată ce se hotărâră în privinţa echipamentului, revazură harta şi planurile de intrare. La două şi jumătate erau deja pe drum.

Totul merse conform planului până când, la jumătatea drumului, Rudi sugeră:

-Salek, hai s-o luăm prin clădirea asta.

Salek clătină din cap.

51

în încurcătură

-Să urmăm harta.

-Hai, vino, îl îndemnă Rudi. Sunt sigur că e pustiu. Pe lângă asta, scăpăm de o stradă şi câştigăm o grămadă de timp.

-In regulă. Salek îl urmă şovăielnic pe Rudi în clădire.

Rudi fu uşurat să vadă că avusese dreptate - clădirea era pustie. Descoperi însă curând că nu avusese o idee prea bună, fiindcă imediat ce ieşiră văzură doi paznici la capătul aleii - uitându-se drept spre dânşii.

-O, nu! şopti Salek disperat.

De abia închise gura că paznicii începură să strige.

-Hei, voi de colo!

-Fugi! strigă Rudi trăgându-1 pe Salek înapoi în clădire.

Sunetul înfiorător al unei sirene începu să urle când băieţii o luară la fugă pe alei. Rudi nu se uita în ce direcţie alergau. Voia doar să scape de urmăritori. începea să creadă că reuşise, apoi făcură colţul. într-o clipă, un tânăr soldat german îl prinse pe Salek.

Rudi se întoarse spre el furios.

-Dă-i drumul! Dă-i drumul, îţi spun!

în momentul acela cineva îl prinse de spate, îl trase înapoi şi-1 scutură.
-Opreşte-te! Opreşte-te, băiete.
Rudi se uită. Cel care îl prinsese era un polonez, un fermier de la ţară.
Omul îl împingea - nu tare, dar hotărât, spre căruţa care bloca aleea.
Căruţa era plină de gunoaie. Rudi ştia că unii ţărani fuseseră forţaţi să-şi folosească căruţele pentru „curăţenie", şi îi văzuse adunând molozul de pe străzi şi gunoaiele de la bucătării. Soldatul probabil că se oprise să vadă dacă omul îşi făcea bine treaba. Rudi se mai calmă. Cu toate astea, fermierul nu-i dădu drumul. Se întoarse spre tânărul german şi spuse:

-Ce fac cu ei?
Soldatul se uită la Rudi şi la Salek. Sunetul sirenei se auzi din nou.
Soldatul îl ascultă, apoi se uită cu atenţie la Salek.
-Pune-i acolo, spuse el în sfârşit arătând spre căruţă.
-Nu, protestă Rudi.
-Gura, băiete, îi spuse fermierul aspru, apoi şopti: nu vezi că încearcă să vă ascundă şi să vă salveze? Acum treceţi acolo şi ascundeţi-vă.
Rudi se uită la Salek şi săriră amândoi în căruţă, ascunzându-se în cenuşă, mizerii şi gunoaie. Căruţa porni, şi binecuvântatul sunet al potcoavelor pe caldarâm acoperi sunetul urmăritorilor. Erau liberi - cel puţin pentru moment.
Călătoriră cam cincisprezece minute, apoi căruţa se opri.
-Puteţi coborî, strigă fermierul. Dacă aş fi în locul vostru, continuă el în timp ce băieţii coborau, aş merge repede acasă şi aş sta acolo. Cu această mustrare finală, porni caii.
-Of! exclamă Salek după ce fermierul plecă.
-Măcar nu se mai aud sirenele. Suntem în siguranţă, spuse Rudi scuturându-şi hainele.
-Nu datorită ţie, mormăi Salek scoţându-şi o coajă de cartof din păr. Unde ne aflăm, oricum?
-Nu unde voiam, spuse Rudi. Hai, trebuie s-o luăm pe drumul acesta.
Salek îl opri.
-Hohoho! Şi unde duce „drumul acesta"?
-La apartament, desigur. Haide, am pierdut destul timp.
-Asta-i drept, spuse Salek. Prea mult! Nu ne-a mai rămas destul!
-Ba da - dacă ne grăbim. Oricum, vrei să trecem şi mâine prin asta? întrebă Rudi.

-Ştii, Rudi, spuse Salek, scuturându-şi părul, sper într-adevăr să nu te omoare naziştii. Ştii de ce? Fiindcă atunci când o să ajungem în sfârşit acasă, am s-o fac eu cu plăcere.
Băieţii se ghemuiră după o ladă de cărbuni pe alee şi priviră spre terasă.
-In regulă, spuse Rudi, dă-mi cârligul.
Salek căută în haină şi-1 scoase.
-Nu-mi vine să cred că nazistul ne-a lăsat să plecăm, mai ales pe mine, spuse el întinzându-i cârligul. Puteam să jur după felul în care mă privea că ştia că sunt evreu.

-Cred că a avut motivele lui, spuse Rudi ursuz, în timp ce-şi desfăşura frânghia din jurul mijlocului. Nu avea chef să aibă încredere în nemţi pentru nimic în lume. Nu se putea gândi la altceva în afară de furia lui pentru ei.
-Totuşi, spuse Salek, sper că cei care trăiesc la tine sunt la fel.
Rudi nu răspunse; era concentrat să agate cârligul de frânghie.
-Rudi, spuse Salek, acum poţi să-mi spui de ce ne băgăm în asta?
-Sper că vei şti în câteva minute, spuse Rudi şi începu să se mişte.
Salek părea că n-ar voi să-1 lase să plece.
-Nu vrei să te opreşti câteva minute să-ţi tragi răsuflarea?
-Cum ai spus şi tu, nu-i timp, spuse Rudi. Şi încet, foarte încet, ieşi din spatele lăzii şi se opri în faţa ferestrei.
Prinse strâns un capăt al frânghiei cu mâna dreaptă şi apucă celălalt cu stânga. Apoi, respirând adânc, începu să-1 rotească. O dată, de două ori, de trei ori, număra el în gând, în timp ce cârligul se învârtea în aer. Se prinse de balcon fără zgomot.
Se dădu înapoi şi trase de frânghie ca să fie sigur că îl va ţine. Apoi privi din nou la Salek înainte de a urca. Când

55

în încurcătură

era aproape ajuns, auzi un soldat strigând în stradă. Sunetul îl încremeni atât de tare încât fu gata să dea drumul frânghiei. Dar se stăpâni, şi cu un efort disperat se prinse de marginea balconului. Apoi îşi adună toate puterile şi trecu pe terasa îngustă. Trase repede frânghia şi intră.

Stătea în faţa camerei tatălui său şi privea scena. Germanii răscoliseră totul, şi nu puseseră nimic la loc. Uşa dulapului era întredeschisă, şi câteva haine de-ale tatălui său erau aruncate pe duşumea. Cărţile tatălui său şi caietele de notiţe erau aruncate pe birou, şi peste tot în casă erau împrăştiate hârtii.

Se îndreptă spre birou. *Ar fi bine să nu şefi atins de scrisorile mamei,* îşi spuse el trăgând sertarul din mijloc şi căutând. Fu uşurat când descoperi o cutie mică de scrisori. în cutia asta ţinea tatăl lui scrisorile din care îi dăduse deja câteva. Scoase cutia şi o deschise - era goală.

Aruncând-o, căută prin sertare şi prin hârtiile de pe duşumea. Nu găsi nimic. O mânie turbată îi cuprinse inima şi îi aduse lacrimi în ochi. Trebuia să spargă ceva. Se întoarse să caute un obiect potrivit, dar se opri. Auzise şuieratul de avertizare al lui Salek. Dar era prea târziu, fiindcă auzi cheia învârtindu-se în broască. Se aplecă şi se strecură sub pat.
Inima îi bătea nebuneşte şi urechile îi vâjâiau. Uşa se deschise, şi auzi pe cineva îndreptându-se spre camera tatălui lui. Paşii se opriră. De sub pat, Rudi văzu vârful unor cizme soldăţeşti germane. Nu ştia dacă soldatul îl auzise; se rugă să fie aşa.
Germanul se îndreptă încet spre centrul camerei -*prea încet,* se gândi Rudi. Apoi se întoarse şi se îndreptă spre birou. Rudi îl auzi scotocind printre hârtii. *Frânghia! O Doamne, nu-l lăsa să vadă frânghia, Te rog!*
Soldatul părăsi biroul şi se îndreptă spre dulap. Rudi îl auzi deschizându-1 şi ascultă cum scotocea printre lucruri. Totuşi, nu vedea dacă omul scotea ceva, sau căuta. în sfârşit

închise dulapul şi se îndreptă spre pat. Se opri la un pas. Rudi îi putea atinge cizmele.
Chiar atunci uşa apartamentului se deschise din nou.
-Frantz? Eşti aici, Frantz? strigă o voce răguşită.
-Aici, Mende, răspunse soldatul din dormitor.
Rudi îl auzi pe cel de-al doilea soldat intrând în cameră.
-Ce avem de mâncare? întrebă el.
-Mă tem că foarte puţin, răspunse cel numit Frantz.
-Atunci trebuie să merg să conving băcanul să-mi mai dea, spuse Mende. Vrei să mă însoţeşti? După ce vom lua ceva de mâncare, o să caut un loc în care să mă distrez.
-Nu, nu cred că voi merge. O să mă odihnesc.
-Fă cum vrei, spuse Mende întorcându-se să plece. Apoi adăugă: apropo, de ce ai lăsat fereastra deschisă?
Rudi aproape că leşină.
-Fereastra? spuse Frantz. Nu ştiu, cred... cred că am uitat de ea, spuse el îndreptându-se spre fereastră şi închizând-o.
-Ai face bine să-ţi aminteşti de lucrurile astea, mai ales noaptea, adăugă Mende. Unii dintre noi nu sunt chiar populari în oraşul ăsta, râse el.
-Da, am observat asta, spuse Franz liniştit.
Mende se întoarse şi părăsi camera. Rudi ascultă uşa închizându-se. De îndată ce Mende plecă, Franz se aşeză pe pat şi începu să-şi scoată cizmele. *Nu trebuie să ştie că sunt aici,* se gândi Rudi, încercând să se calmeze. Dar se simţi mai liniştit numai când îl auzi pe Franz culcându-se. Simţământul lui de uşurare nu dură mult, fiindcă îl năpădiră o mie de gânduri. *Cum pot scăpa? Nu pe fereastră. Şi ce face Salek? Sigur nu va risca să vină după mine.*
O teamă necontrolată începu să-1 cuprindă. Nu mai putea sta ascuns mult timp. Trebuia să iasă. Trebuia să fugă. Da, asta era. Nu, era imposibil. Dacă le va atrage atenţia, nu

va mai putea fugi destul de repede. II vor prinde, şi apoi... trebuia să aştepte. Trebuia să-şi controleze teama.
în timp ce se lupta cu aceste gânduri, amurgul se transformă în noapte întunecată. Mult timp, Rudi zăcu tremurând sub pat, ascultând respiraţia soldatului. Se transformase într-un ritm adânc, netulburat. *Acum sau niciodată,* se gândi Rudi. Şi se forţă să scoată mâna de sub pat şi să pipăie duşumeaua. Se părea că drumul era liber.
Doamne, ajută-mă, se rugă el în timp ce se strecura atent, foarte atent, din ascunzătoare. In sfârşit ieşi de sub pat, liniştindu-se sub acoperirea întunericului. Nu-şi putea vedea nici măcar mâna, aşa că era sigur că nici altcineva nu putea.
Cu grijă, se ridică în genunchi. Apoi, pipăind pereţii, se îndreptă spre ieşire. Continuă să meargă în genunchi chiar şi când ieşi din cameră, fiindcă nu îndrăznea să se ridice. Nu îndrăznea de frică că o va lua la fugă. Cel puţin până va ajunge la uşă.
Se strecură încetişor pe hol, închizând uşa în urma lui. Se îndreptă spre scări şi se opri câteva minute lipit de perete, încordarea îl epuizase, şi simţea că va leşina. Atunci auzi sunetul unor paşi pe scări. Se opri. *E doar imaginaţia mea,* se gândi el. Dar paşii se auziră din nou. Cineva venea, şi trebuia să se facă nevăzut.
Făcu cale întoarsă până la colţ şi se lipi de perete. Străinul se apropia. Când ajunse sus şi se întoarse, Rudi îi văzu faţa. Era tatăl lui.
Tatăl lui Rudi nu spuse nimic tot drumul până acasă. Dar după ce ajunseră şi închiseră uşa, se întoarse spre Rudi.
-Ce a fost în capul tău?!
-Trebuia să mă întorc...
-Nu, Rudi, îl întrerupse tatăl lui. Nu trebuia să te întorci.
-Ne-au luat lucrurile! strigă Rudi.

-După cum se pare, nu ţi-au luat numai asta, îi spuse tatăl lui. Ţi-au luat şi minţile. Şi dacă Salek nu ar fi venit să-mi spună, cine ştie ce s-ar fi întâmplat!
-Tată, nu înţelegi, protestă Rudi.
-înţeleg că eşti furios. Şi eu sunt furios, Rudi. Dar asta nu justifică faptul că ţi-ai riscat nu doar viaţa ta, ci şi viaţa celui mai bun prieten ca să te întorci acolo!
-Nu i-am cerut lui Salek să vină. El a vrut.
-A vrut fiindcă te iubeşte, şi ar trebui să-ţi fie încă şi mai ruşine! Rudi, nu există nici o scuză pentru ceea ce ai făcut.
-Tată, nu înţelegi.
-înţeleg - aşa cum ar trebui să faci şi tu - valoarea vieţii unui om. Oamenii... oamenii sunt importanţi, Rudi, nu lucrurile.
-Dar nu erau doar lucruri. M-am întors pentru scrisorile mamei. Sunt ale ei, tată, scrisorile acelea sunt tot ce am, şi eu... o, tată, nimeni nu mă înţelege, nici măcar tu.
-Rudi. Tatăl lui se întoarse şi căută în trusa lui medicală. M-am gândit că tu, cunoscându-mă aşa cum mă cunoşti, vei avea puţin mai multă

încredere în mine, spuse el, şi scoase un pachet de scrisori. înţeleg, fiule. Le-am avut tot timpul.

capitolul IX
DOMNIA TERORII
NOI. 1939
„Suntem... prigoniţi, dar nu părăsiţi. "
- 2Corinteni 4:8-9

-Cred că e cel mai bine să mă însoţeşti din nou la spital, spuse tatăl lui Rudi a doua zi dimineaţa. Acolo poţi să-ţi ocupi mintea cu munca în loc să te gândeşti la felul în care ai fost nedreptăţit.
Decizia tatălui nu-1 dezamăgi pe Rudi, fiindcă realizase că începea să-i fie dor de oameni şi de muncă.
-Oricum, mai întâi, vreau să faci altceva. După ce termini de mâncat te rog să te duci la familia Serdusek şi să-i ceri iertare lui Salek şi părinţilor lui pentru ceea ce s-a întâmplat.
-Da, tată, spuse Rudi.
-Ne vedem la spital imediat după aceea, spuse tatăl lui. Apoi îşi luă haina şi plecă.
Rudi rămase singur în bucătărie, gândindu-se la vizita la familia Serdusek. Nu voia să meargă. Cu toate că nu era încă gata să admită, începea să înţeleagă ce nebun fusese. Şi îi era ruşine. Ştia, totuşi, că, cu cât mai mult amâna, cu atât era mai rău.

Doamna Serdusek deschise uşa. Când Rudi o privi, ruşinea îl copleşi, şi în momentul acela nimic în lume nu părea mai important decât iertarea.
-îmi pare rău, doamnă Serdusek, începu el. îmi pare rău. N-am vrut să-i fac rău lui Salek, pe cuvânt. Eu...
-Intră, Rudi, spuse ea încet luându-1 de după umeri, în momentul acela apăru şi Salek.
-Rudi! Băiete, ce bucuros sunt să te văd! Credeam că...
Doamna Serdusek îl opri şi îi conduse în bucătărie. Domnul Serdusek plecase deja. Pe când şedeau toţi trei la masă, Rudi văzu că mama lui Salek nu arăta normal. De obicei era îngrijit pieptănată, şi avea o faţă plăcută şi veselă. Astăzi şuviţe de păr îi atârnau în jurul feţei palide, şi ochii ei păreau întunecaţi şi tulburaţi.
-Băieţi, începu ea, nu ştiu dacă veţi înţelege ce vă voi spune, dar - ei bine, trebuie. Fiindcă dacă o faceţi, nu vă veţi mai expune singuri pericolelor. Trebuie să înţelegeţi că aceşti oameni, naziştii, nu sunt ca alţi oameni. Sunt mincinoşi şi cruzi. Ştiţi ce le spun oamenilor? Spun că nu suntem doar inferiori; spun că sacrificăm copii creştini de Paşti.
-Nimeni nu ar putea fi atât de prost încât să-i creadă, spuse Rudi.
-Aşa credeam şi eu, Rudi, dar acum nu mai sunt atât de sigură. Sunt sigură, totuşi, că există nazişti care ar omorî orice evreu dacă ar putea. Şi cine ştie, s-ar putea să vină un timp când... şi doamna Serdusek se opri. Salek o îmbrăţişa.
-Nu te îngrijora, mamă. Ştii că tata spune că se va putea înţelege cu ei. Va

găsi o cale să ne apere.
-Poate, spuse ea, încercând să zâmbească. Poate.
-Pe lângă asta, continuă Salek, nu trebuie să te îngrijorezi pentru mine şi Rudi. Nu vom mai face niciodată ceva atât de prostesc.

61

Domnia terorii

-Are dreptate, doamnă Serdusek. Pe cuvântul meu, spuse Rudi încet.
Când ieşi de la Salek, Rudi avea conştiinţa curată, dar mintea îi era tulburată. Nu putea uita faţa îngrijorată a doamnei Serdusek. Parcă ea ar fi înţeles ceva ce le scăpa celorlalţi - ceva înfricoşător.
Chiar şi după ce ajunse la spital rămase pierdut în gânduri. Nu-i observă pe cei doi soldaţi germani până când nu i se adresară.
-Hei, tu. Cum te cheamă? îl întrebă unul din ei.
Rudi tresări, fiindcă recunoscuse vocea. Era Mende. Primul gând al lui Rudi fu că Mende găsise frânghia şi îl descoperise cumva.
-Te-am întrebat ceva! strigă Mende.
-Rudi... numele meu este... este Rudi.
-Rudi şi mai cum?
-Kaplan, răspunse el.
-Kaplan, repetă Mende, cu un zâmbet urâcios pe faţa lui buhăită. Unde e tatăl tău?
Rudi nu răspunse.
-Eşti foarte scump la vorbă, spuse Mende scoţându-şi pistolul. îl trase pe Rudi mai aproape şi îi lipi pistolul de tâmplă. Dar celălalt ofiţer ridică mâna şi Mende puse jos pistolul cu regret. Era evident după uniformă că cel de-al doilea era mai înalt în grad ca Mende.
-Avem un mesaj pentru el, spuse al doilea soldat, şi Rudi îi recunoscu vocea. Era Frantz. Poţi să mergi şi să-i spui asta? Avem un mesaj - asta-i tot.
Rudi, bucuros că scăpase, alergă să-şi găsească tatăl.
-Tată, spuse el, sunt nişte ofiţeri jos - spun că au un mesaj pentru tine.
Rudi îşi urmă tatăl în hol.
-Sunt Iacob Kaplan. Ce doriţi?

62

Promisiunea unui tată

-Sunt căpitanul Frantz, spuse calm ofiţerul. Am venit să vă spunem că nu mai este nevoie de serviciile dumneavoastră.
-Nu puteţi fi serios, spuse doctorul Kaplan. Deşi lucrurile sunt mai bune decât erau - totuşi, fiecare cameră e plină.
-Mai sunt şi alţi doctori aici, continuă căpitanul Franz. Şi...
-O, da, încă trei. Trei, trei pentru tot spitalul.
-Credeam că mi-ai spus că sunt şase doctori aici, Mende, spuse Frantz, întorcându-se spre colegul lui.
-Erau, explică doctorul Kaplan, dar trei dintre ei au fost doborâţi de tifos.
-Nu contează, spuse Mende. Nu mai avem nevoie de serviciile dumneavoastră.
-Nu mai aveţi nevoie? Cum puteţi să staţi aici conştienţi şi să spuneţi aşa ceva?
-Nu avem nevoie de un evreu care să aibă grijă de neamuri, răspunse Mende.

-Principalul nu e că sunt evreu; principalul e că sunt doctor, şi oamenii au nevoie de un doctor.
-Vom avea grijă ca pacienţii să fie îngrijiţi, replică căpitanul Frantz.
-Cum?! Puteţi curăţa rănile? Puteţi scoate gloanţele? Sau poate că sunteţi mai buni în tratarea tifosului şi a celor care mor de foame, continuă doctorul Kaplan, tot mai furios. Spuneţi-mi, de unde veţi scoate doctori? Ştiţi că nu a mai rămas nici unul. Colegii mei care nu s-au îmbolnăvit au fost trimişi să lucreze câmpurile.
-Destul, strigă Mende.
Tatăl lui Rudi se întoarse spre el gata să vorbească când Mende ridică pistolul şi îl lovi pe Rudi în faţă cu tocul armei. Clătinându-se din cauza loviturii, Rudi îl auzi pe Mende strigând:

-Uite, acum e nevoie de serviciile tale! Evreii să-i îngrijească pe evrei!
Simţi braţele puternice ale tatălui său în jurul lui; apoi, totul se întunecă.

capitolul X

UMILIREA

NOI. 1939

„Ocara îmi rupe inima şi sunt bolnav; aştept să-i fie cuiva milă de mine, dar degeaba; aştept mângâietori şi nu găsesc nici unul."
- Psalmi 69:20

Când ajunseră în cameră, capul lui Rudi zvâcnea. Tatăl lui îl puse în pat şi îl acoperi cu o haină şi o pătură. Pentru prima dată, Rudi era mulţumit că avea şansa să închidă ochii şi să nu vadă lumina.
Când se trezi a doua zi, era foarte posomorât.
-Cum te simţi? îl întrebă tatăl lui care stătea alături de el şi îi examina faţa.
-Sunt bine, spuse Rudi, cu toate că nu era atât de sigur.
-Credeam că astăzi vei fi mai vesel, îi spuse tatăl. Rudi îi aruncă o privire nedumerită. Nu ştii despre ce vorbesc?
Rudi clătină din cap.
Tatăl îl privi de parcă ar fi vrut să-i explice, apoi se răzgândi şi spuse doar:
-Poate că îţi vei aminti mai târziu. Apoi, devenind serios, îl întrebă: eşti ameţit?

-Nu, nu chiar, spuse Rudi în timp ce încerca să se ridice. Ce vom face dacă nu putem merge la spital? întrebă el. -Singurul lucru pe care ştiu că îl putem face - să avem grijă de evrei, spuse tatăl lui, căutând în buzunar şi scoţând o bucată de hârtie. Am făcut lista tuturor celor despre care ştiu că au nevoie de îngrijire. Domnul Serdusek îmi poate da numele multor altora, sunt sigur. Poate că asta se va întoarce în favoarea noastră. Apoi adăugă: cred că mai sunt şi alte camere în „palatul" nostru pe care le putem curăţa şi folosi. Ne vom deschide propria clinică. Cum sună?
-Ei bine, cel puţin nu vom avea de străbătut distanţe lungi ca să ajungem la serviciu, spuse Rudi.
-Asta e ideea, spuse tatăl lui. Cred că o să plec să verific lista. Apoi mă voi opri la Consiliul evreiesc să-1 văd pe domnul Serdusek.
-Lasă-mă să te ajut, spuse Rudi. -Nu, mai bine te mai odihneşti. -M-am odihnit toată noaptea, protestă el. Sunt bine. Tatăl lui ezita încă.
-Pe lângă asta, adăugă Rudi, mai bine fac orice altceva decât să stau aici tremurând. L-aş putea lua pe Salek cu mine şi vom merge la oamenii de pe listă. Astfel tu vei putea merge direct la Consiliu. Toată lumea va afla de clinica noastră până după-amiază.
-Eşti foarte convingător. Tatăl lui mai aruncă o privire pe listă. Bine. Cred că voi doi vă descurcaţi. Toţi cei de pe listă locuiesc în cartierul evreiesc. Nu ar trebui să aveţi necazuri. Doar să nu intraţi în alte sectoare. E clar?
-Nu-ţi fă griji, tată, spuse Rudi. Nu sunt în stare să escaladez nici o clădire azi.
-Ei bine, asta mă linişteşte. Tatăl îi zâmbi. Atunci aştept să te întorci cam într-o oră.
Ieşirea nu-1 însenină pe Rudi aşa cum se aşteptase, fiindcă în timp ce mergea, mintea i se întoarse la timpurile de

dinaintea războiului, când el mergea atât de des la Salek. Atunci erau întotdeauna clienţi care intrau şi ieşeau din prăvălii, şi în fiecare vitrină era ceva interesant de văzut. îşi aminti de prăvălia unui sticlar, unde paharele din cristal delicat absorbeau lumina şi o reflectau în toate culorile curcubeului. Mai era şi o ceasornicărie care avea întotdeauna cel puţin zece-cincisprezece ceasuri în vitrină - toate ticăind în acelaşi ritm. Acolo fusese o brutărie. Rudi începu să saliveze amintindu-şi gustul covrigeilor cu miere. De când nu mai gustase el ceva atât de dulce? Pâine - pâine şi supă apătoasă - asta era totul de o lună, şi se părea că aşa va continua.
începu să se grăbească să treacă de prăvăliile pustii cu vitrinele sparte, până când o anume prăvălie îi atrase atenţia. Era una din cele câteva rămase deschise, şi un document oficial fusese lipit pe uşa din faţă. Se opri să vadă ce spunea.
10 NOIEMBRIE 1939
Urmează o listă de oameni care vor fi împuşcaţi dacă orice evreu din acest cartier comite un act de răzvrătire sau de agresiune.
Erau peste o sută de nume pe listă. Şi pe măsură ce Rudi o parcurgea, descoperi că multe nume îi erau cunoscute. Unii erau profesori de la

şcoala lui. Alţii erau doctori sau avocaţi care fuseseră prietenii tatălui său. Alţii erau rabini şi negustori pe care el îi cunoştea. Singurul lucru pe care îl aveau în comun era faptul că erau bine cunoscuţi în oraş. Citi mai departe.
1. Dacă se distruge o proprietate germană, nu contează cat de mică, şase oameni vor fi împuşcaţi.
2. Dacă se comite un act de violenţă asupra unui soldat german, nu contează cât de mic, opt oameni vor fi împuşcaţi.

3. Pentru moartea unui soldat sau civil german, nu contează din ce cauză, vor fi împuşcaţi doisprezece oameni.
în data de 9 noiembrie, a fost aruncată o piatră care a spart parbrizul unui vehicul german. Drept urmare, primii şase oameni au fost împuşcaţi.
Dintre aceştia, Rudi nu cunoştea decât unul; de ceilalţi nu auzise. Apoi se gândi că reputaţia tatălui său îl va plasa curând pe o asemenea listă. Tatăl lui Salek era o altă ţintă logică.
Auzi pe cineva apropiindu-se. Fiindcă nu voia să-1 vadă cineva citind afişul, începu să se îndepărteze.
-Ei bine, ăsta-i băiatul evreu, spuse Mende, înşfăcându-1. Văd că ne citeşti regulile şi te fereşti de cartierele ariene. Asta-i ceva înţelept. Mi-ar părea rău să-ţi învineţesc şi celălalt ochi. Dar de vreme ce eşti cuminte, nîi va trebui, nu-i aşa?
Rudi reuşi să dea din cap.
-Iţi spun eu, băiete, continuă Mende. De vreme ce eşti cuminte, te voi răsplăti. Te voi lăsa să-mi lustruieşti cizmele. S-au murdărit în acest cartier.
Rudi îl privi, neştiind dacă germanul era serios sau îşi băteajocdeel.
-Ei bine, hai, îl grăbi Mende. Ştii regulile. Doar nu vrei să fii acuzat că te-ai răzvrătit contra unui soldat german.
-Nu am cu ce să vă lustruiesc cizmele, spuse Rudi.
-Sigur că ai, îi răspunse germanul. Scoate-ţi haina.
Gândindu-se din nou la lista de pe uşa prăvăliei, Rudi ascultă.
-Acum cămaşa, porunci Mende. Uite, cămaşa asta moale şi frumoasă va fi perfectă pentru cizmele mele, spuse el, apoi îşi încrucişa braţele şi aşteptă.

69

Umilirea

In timpul acesta Rudi aproape îngheţase. Se chinui destul de mult până îşi îmbrăcă haina; apoi, cu cămaşa în mână, îngenunche la picioarele germanului.

-Continuă, spuse Mende.

încetişor, Rudi începu să-i lustruiască cizmele.

-Nu, nu, nu, spuse Mende. Cum vrei să strălucească aşa? Trebuie să scuipi întâi, apoi să le ştergi, iar să scuipi şi iar să le ştergi. Repeţi procesul până mă pot vedea în ele. Acum, ia-o de la capăt. O să-ţi spun când să te opreşti.

Timp de mai mult de o oră, Rudi stătu în genunchi în faţa lui Mende, scuipând pe cizme şi ştergându-le cu cămaşa.

-Cred că sunt destul de curate, spuse Mende în sfârşit. Apoi se îndepărtă. Gura lui Rudi era uscată ca praful, şi genunchii îl dureau din cauza pavajului îngheţat. Se ridică încet. Făcând asta, îşi văzu imaginea în vitrină. De abia se recunoscu. Nu realizase cât de tare îl desfigurase lovitura lui Mende. Toată faţa îi era umflată, şi sub ochiul învineţit avea o tăietură adâncă. Rămase pe loc câteva momente, privindu-şi faţa

desfigurată. De ce? De ce i se întâmplase aşa ceva? Fiindcă era evreu. începea să înţeleagă ce încercase să le spună doamna Serdusek. Era într-adevăr ceva ce nu mai văzuse. Privi cămaşa pe care încă o ţinea în mână. Se simţea distrus, şi aşa era.

capitolul XI

SĂRBĂTORIREA

NOI. 1939

„. ..seara vine plânsul, iar dimineaţa veselia."

- Psalmul 30:5b

Rudi nu mai merse la Salek. Voia să fie singur. Şi nu voia să spună nimănui despre incidentul cu Mende, fiindcă cu cât se gândea mai mult cu atât simţea că asemenea lucruri trebuie ţinute pentru sine.

Spera că vizitele în cartier îl vor însenina. Dar fu dezamăgit din nou. întorcându-se acasă, era mai mohorât decât la plecare.

-Oho, spuse tatăl lui, azi dimineaţă mă gândeam că nu poţi arăta mai încruntat decât erai când ai plecat. Văd că m-am înşelat.

Rudi încercă să zâmbească.

-Nu am văzut nimic şi pe nimeni care să mă facă să mă simt mai bine.

-După cum arăţi, ce ai văzut te-a făcut să te simţi foarte rău.

-Aşa a fost, încuviinţă Rudi. îţi aminteşti de domnul Androski şi familia lui?

-Da, ce-i cu ei?

-Ei bine, ar trebui să-1 vezi acum. Nu l-ai recunoaşte. Nu-mi venea să cred când l-am văzut la uşă. Are o faţă - ei

bine, este atât de umflată, şi are cearcăne sub ochi. Şi cu toate că este foarte slab, picioarele îi sunt atât de umflate încât de abia se mişcă. Ce se întâmplă cu el, tată?

-Moare de foame, spuse încet tatăl lui.

-Cred că asta încerca să-mi explice, spuse Rudi.

-Ce ţi-a spus?

-A spus că nu a putut face rost decât de două cartele de alimente pentru toată familia.

-Are trei copii, nu-i aşa?

-Da, spuse Rudi. Mi-a spus că şi soţia lui e bolnavă.

-îmi imaginez că arată la fel ca el, spuse doctorul Kaplan. Probabil că dau copiilor toată mâncarea pe care o pot obţine. Trebuie să facem ceva. Poate că vorbesc cu domnul Serdusek şi fac rost de una sau două cartele.

- Şi dacă nu poţi?

-Atunci o să le dau jumătate din mâncarea mea.

-Şi eu, spuse Rudi.

-Nu, spuse tatăl lui. Creşti prea repede acum. Mi-e frică că dacă mănânci mai puţin, nu va trece mult până vei avea aceleaşi simptome. Nu te îngrijora, fiule. O să găsesc eu ceva. Pot să le duc una sau două fiole de Vigantol.

-Ce-i asta? întrebă Rudi.

-Un întăritor cu câteva vitamine - nu multe, dar ajută. Zilele acestea vitaminele sunt mai preţioase decât aurul.
-Nu-i tot ce am văzut, tată, continuă Rudi. Peste jumătate din familiile la care am fost aveau cel puţin un membru bolnav de tifos.
- Ştiu. Se împrăştie ca focul într-o pădure uscată - mai ales în această parte a oraşului, spuse tatăl lui.
-Era destul de greu să găseşti medicamente când lucrai la spital. Ce vei face acum?
-Am descoperit când am ieşit că au amenajat un mic spital pentru evrei lângă casa lui Salek.

-Am auzit şi despre asta, spuse Rudi. Dar am văzut că nimeni nu merge acolo. Sunt prea speriaţi.
-Ţi-au spus de ce? întrebă tatăl lui.
-Doctorii îi internează pentru tratament şi nimeni nu vrea să-şi petreacă noaptea acolo, îi spuse Rudi. Doamna Ziskind a spus că nemţii au făcut raiduri trei nopţi la rând şi au luat pacienţii la muncă în câmp.
Tatăl lui Rudi nu spuse nimic.
-De ce ar face ceva atât de stupid, tată? E clar că nu poţi face nimic cu oamenii bolnavi.
-E adevărat, fu tot ce îi răspunse tatăl lui. Apoi adăugă: poate că voi putea lua câteva medicamente de la spital ca să le dau oamenilor aici. După ce vom elibera două camere, voi vedea ce pot face. Dar mai întâi - ţi-ai amintit ce zi e azi?
Rudi dădu din cap.
-Ce mai contează?
-Nu mult, presupun, spuse el. Trebuie să admit totuşi că nu am crezut niciodată că te voi auzi spunând asta.
-Despre ce vorbeşti? întrebă Rudi.
-Ei bine, m-am gândit că de vreme ce te-ai chinuit atât să păstrezi scrisorile mamei tale, îţi vei aminti cel puţin când e timpul să deschizi una.
Rudi se opri.
-Este ziua mea! exclamă el.
Tatăl lui zâmbi.
-Foarte bine. A fost o aluzie destul de clară.
-Nu-mi vine să cred, spuse Rudi.
-Nici mie. Nu m-am gândit că ceva, chiar şi războiul, l-ar putea face pe un băiat de doisprezece ani să-şi uite ziua de naştere.
-Unde e scrisoarea? întrebă Rudi.
-înainte să ţi-o dau, am o altă surpriză. Urmează-mă, îi spuse tatăl lui şi îl conduse pe Rudi spre măsuţa din colţ. Pe

ea era un platou acoperit cu un şerveţel. Tatăl lui luă şerveţelul de pe platou cu o plecăciune.
-Un covrig cu miere!

-Cred că ar fi mai corect dacă i-ai spune biscuit cu miere. Este cam mic, dar...
-E dulce, spuse Rudi. îl apucă repede. Asta-i tot ce contează. De unde l-ai găsit?
-Eu şi doamna Serdusek am făcut un târg. Unul dintre pacienţii mei mi-a dat un pic de cafea - cel puţin aşa părea a fi. Ştii cât iubeşte doamna Serdusek cafeaua, şi eu aveam nevoie de un covrigel. Ne-am înţeles.
-E minunat, spuse Rudi, molfăindu-1.
Tatăl lui zâmbi.
-Văd că ţi-ai uitat şi bunele maniere odată cu ziua ta de naştere. Poate că vrei să-I mulţumim Domnului pentru el.
-Scuze. Eram prea flămând, spuse Rudi.
-înţeleg, şi sunt sigur că şi Dumnezeu înţelege. Şi îşi plecară frunţile şi se rugară împreună.
După ce terminară, doctorul Kaplan scoase o scrisoare din buzunar şi i-o înmâna lui Rudi.
-Cât timp citeşti tu, eu o să arunc o privire pe aici să văd dacă mai pot găsi nişte camere.
-Mulţumesc, tată, spuse Rudi. Vin să te ajut în câteva minute.
-Nu te grăbi, îi spuse tatăl lui părăsind camera.
Cu toate că Rudi era nerăbdător să citească scrisoarea, nu voia s-o deschidă prea repede. Aşteptarea o făcea mai frumoasă, şi plănuia să se bucure de ea cât putea.
Uimitor câte a putut face tata cu locul acesta, se gândi el plimbându-se prin cameră. Tatăl lui găsise sticlă şi reparase geamurile, iar domnul Serdusek îi dăduse nişte pânze vechi să le folosească drept perdele. *Nu-i un loc atât de rău pentru o zi de naştere,* îşi spuse el trăgând perdeaua şi lăsând razele

soarelui să-1 încălzească. *Dacă nu ar fi atât de frig tot timpul...* Apoi se sprijini de perete şi deschise scrisoarea.
Pentru 15 noiembrie 1939
Dragă Rudi,
LA MULŢI ANI! Cred că te-ai bucurat deja de dulciuri şi de sărbătoare. Vorbind despre asta, totuşi, dacă tatăl tău nu şi-a îmbunătăţit calităţile de bucătar în timp, poţi să sari peste „dulciuri" şi să te mulţumeşti cu sărbătoarea. Dar, chiar dacă nu a învăţat să gătească, sunt sigură că s-a descurcat cumva şi ţi-a găsit ceva delicios.
în scrisorile de până acum, ţi-am împărtăşit câteva din amintirile familiei. De data asta, vreau să te întorci în timp pentru ceva mai personal. Este o amintire din propria mea copilărie - o lecţie pe care am învăţat-o când eram foarte tânără şi care a părut să „ crească " odată cu mine de-a lungul anilor. Acum când eşti puţin mai mare, cred că vei înţelege de ce înseamnă atât de mult pentru mine.
Când eram mică, mă temeam îngrozitor de întuneric. Era prima problemă reală cu care mă confruntam, şi părea să nu existe nici o explicaţie sau remediu pentru ea. Noapte de noapte, nu voiam să merg la culcare, şi odată ajunsă în pat mă vedeam înconjurată de tot felul de scene înfricoşătoare. Eram sigură că sub pat se aflau creaturi înspăimântătoare, şi că din dulap mă pândeau monştri. Sigur, pare o prostie acum, dar

atunci nu părea. Oricum, într-o seară, când aveam şase ani, aşteptam cina împreună cu tata. Mă jucam liniştită iar el citea din Biblie.
Dintr-o dată ridică capul din carte.
- Vrei să citeşti acest verset, Ingrid? mi-a spus el. îţi va spune ceva despre cer care te va bucura foarte mult.
-Ce spune? am întrebat eu fiindcă îmi trezise curiozitatea.

-în Apocalipsa 22 cu versetul 5 spune că „acolo nu va mai fi noapte ", mi-a zis el zâmbind.
Am înţeles pentru prima dată cum va fi cerul cu adevărat. Va fi un loc unde nu mă voi teme niciodată, fiindcă pentru mine „nu va mai fi noapte" însemna că nu va fi teamă. De atunci, în fiecare seară când mergeam la culcare, îmi imaginam cerul. încercam să-mi imaginez cum va fi să trăiesc într-un loc fără întuneric. Gândul acesta m-a fascinat atât de mult încât am uitat de frică.
Dar, ştii, Rudi, de îndată ce am uitat de frică, am descoperit că fusese înlocuită de mai multe griji care „creşteau". Se părea că pe măsură ce creşteam, tot mai multe evenimente neînţelese şi necontrolate mă înconjurau. Nu erau numai temeri ci şi frustrări şi dezamăgiri.
Totuşi, chiar dacă problemele s-au schimbat, am găsit întotdeauna încurajare în versetul pe care mi l-a citit tata când aveam şase ani. Se părea că fiecare problemă era asemenea coşmarului meu, şi mă simţeam mai bine când îmi aminteam că „noaptea" va dispărea cândva. De atunci, înţelegerea mea asupra cerului a crescut. „Nu va mai fi noapte" înseamnă mai mult decât eliberarea de teamă, înseamnă că nu vor mai fi lupte cu mânia, nu ne va mai copleşi descurajarea, şi infinit mai mult.
Am început să înţeleg că versetul avea un înţeles şi pentru prezent, nu numai pentru viitor. Am început să văd că aşa cum „noaptea" este o parte a vieţii, la fel este şi dimineaţa. Nu contează cât este de grea, va trece cu siguranţă şi va răsări soarele ca în fiecare zi. Poate că nu vei simţi astfel când eşti în mijlocul problemelor. Dar crede-mă, fiule, aşa este. Şi am descoperit că dacă mă gândesc la acest adevăr în momentul în care sunt copleşită de teamă, mânie sau descurajare, mă ajută să văd clar situaţia şi îmi dă putere să lupt. Din această cauză am vrut să-ţi spun despre asta, fiindcă sunt sigură că în curând te vei confrunta cu mai multe probleme care „cresc". Şi aş vrea foarte mult să te ajut să

vezi clar. în calitate de mamă a ta, am destulă încredere în tine ca să cred că odată ce le vei vedea, vei fi destul de
puternic ca să le înfrunţi.
Cu dragoste, mama.
Rudi strânse cu grijă scrisoarea mamei sale. Apoi închise ochii şi pentru câteva momente se gândi la trecerea nopţii şi venirea dimineţii.

capitolul XII

OSTATICII

NOI. 1939

„Aşa vorbeşte Domnul: «înţeleptul să nu se laude cu înţelepciunea lui, cel tare să nu se laude cu tăria lui, ..., ci cel ce se laudă să se laude că are pricepere şi că Mă cunoaşte, că ştie că Eu sunt Domnul, care fac milă, judecată şi dreptate pe pământ! Căci în acestea găsesc plăcere Eu, zice Domnul.» "

- Ieremia 9:23-24

Rudi era cufundat în gânduri când Salek dădu buzna în cameră.
-Rudi! L-au luat pe tata!
Rudi simţi un val de teamă inundându-1.
-Ce spui?
-Grăbeşte-te! Caută-1 pe tatăl tău! strigă Salek. Trebuie să ajungem la Consiliu înainte să-1 ia soldaţii!
Rudi ieşi în goană din cameră urmat de Salek. în câteva secunde îl găsiră pe doctorul Kaplan.
-Nemţii l-au luat pe domnul Serdusek! strigă Rudi.
-Unde?
-II ţin în sala Consiliului împreună cu alţi douăzeci de oameni, spuse Salek. Vă rog, grăbiţi-vă! Deja îi aşteaptă un camion.
Tatăl lui Rudi îi conduse repede pe băieţi în stradă.

-Unde e mama ta? îl întrebă el pe Salek.
-E acolo deja.
-De ce a mers tatăl tău la Consiliu astăzi? îl întrebă Rudi pe Salek în timp ce alergau în urma doctorului Kaplan. Nu merge de obicei în Sabat.
-Unul din membrii Consiliului a trecut pe la noi şi i-a spus să vină, îi spuse Salek.
-Cine? întrebă tatăl lui Rudi.
-Nu ştiu. Eram sus când a venit. Ştiu doar că era cineva care lucra cu tata. Dar apoi a venit o femeie şi ne-a spus că tata are necazuri.
Când ajunseră, Rudi văzu că ofiţerii SS blocau intrarea în clădire, în timp ce o mulţime de femei cereau eliberarea soţilor lor. Se opriseră şi câţiva polonezi, însă doar ca să privească. Nu făceau nici un efort să vadă dacă puteau ajuta cu ceva.
Rudi privi soldaţii care împingeau femeile din faţa uşii cu bâtele şi cu patul puştii.
-Nu arată prea bine, tată, şopti el ducându-şi mâna la faţă şi simţind rana de sub ochi.
Tatăl lui nu făcu nici un comentariu la observaţia lui Rudi ci se întoarse spre Salek şi spuse doar:
-O să încerc s-o găsesc pe mama ta, Salek.
Apoi se întoarse spre Rudi şi îi spuse:

-Orice ai face, ai grijă să nu te desparţi de mine.
Rudi se prinse de haina tatălui său iar Salek se agăţă de haina lui Rudi.
Dar chiar şi aşa, Rudi simţi că era dificil să stea lângă tatăl lui în timp ce îşi croiau drum cu greu prin mulţimea înnebunită.
-Uite-o, îl auzi el într-un sfârşit pe tatăl lui.
Rudi nu dădu drumul hainei nici după ce se opriră.
-Sara, ce se întâmplă? întrebă tatăl lui Rudi.
-Oh, Iacob, fă ceva! se rugă doamna Serdusek.
-O să fac, dar mai întâi spune-mi ce s-a întâmplat.

79

Ostaticii

-Tot ce ştiu e că după prânz unul din oamenii din Consiliu a venit la noi. A spus că Gestapoul i-a chemat la o întâlnire specială şi că au insistat ca Eric să vină imediat. Următorul lucru pe care îl ştiu e că o femeie a bătut la uşă.
-Ne-a spus că nemţii îi vor ucide pe membrii Consiliului! izbucni Salek.
-A spus că erau ameninţaţi cu execuţia în masă din cauză că nu ascultaseră de ordinele naziştilor, continuă mama lui Salek. L-am trimis pe Salek după tine fiindcă nu ştiam ce altceva să fac, şi...
Chiar atunci Rudi văzu pe cineva ieşind din clădire.
-Uite, au lăsat pe cineva să iasă?!
-Cred că e acelaşi care a venit acasă la noi, adăugă doamna Serdusek.
Bărbatul fu încercuit imediat de femei şi copii şi bombardat cu întrebări.
-Ce spune, tată? întrebă Rudi.
-Nu ştiu, îi spuse tatăl lui. Să ne apropiem. Vreau să aud.
-Au mai lăsat şi pe altcineva să iasă, mamă? întrebă Salek.
-Din câte văd, nu, spuse ea urmându-1 pe doctorul Kaplan. Până reuşiră să ajungă destul de aproape, mulţimea se liniştise şi îl asculta îngrijorată pe omul eliberat.
-Nu ştiu ce intenţionează să facă cu ostaticii, îl auzi Rudi spunând. Nu au spus nimic clar.
-Unde e tata? Unde e domnul Serdusek? îl întrerupse Salek.
-Tatăl tău este încă înăuntru, fiule. Dar e bine, te asigur eu că e bine.
-Pentru cât timp, domnule? îl întrebă mama lui Salek.
-Sper că îi vor elibera curând, doamnă Serdusek, răspunse bărbatul.

80

Promisiunea unui tată

-Dacă plănuiesc să-i elibereze, de ce aşteaptă camionul? întrebă o altă femeie.
-Poate doar pentru a vă speria, răspunse omul.
-De ce v-au lăsat pe dumneavoastră să ieşiţi? întrebă Rudi.
-îmi imaginez că au vrut să fac ce încerc să fac acum - să vă spun de ce îi ţin ostatici pe membrii Consiliului.
-îi ţin fiindcă ai fost destul de prost ca să vii la casele noastre după-amiază şi să insişti să se întrunească Consiliul! strigă o femeie. Rudi se întoarse spre ea. Nu mai văzuse niciodată o asemenea furie la o femeie, şi mânia ei părea să le molipsească pe toate celelalte.
-De ce le-ai spus să vină aici? întrebă alta.
-Sigur ştiai ce se va întâmpla, adăugă încă una.
-Nu, sincer, încercă omul să explice, dar vocea îi fu acoperită de tumult.

-Linişte! strigă doctorul Kaplan. Nu putem hotărî ce vom face până nu ştim ce s-a întâmplat. Ascultaţi-1. Poate găsim o cale să-i eliberăm.
Mulţimea se linişti, şi doctorul Kaplan se întoarse din nou spre bărbat.
-Continuă, spuse el.
-I-am adunat pe toţi la ora patru. Sincer, nu aveam nici o idee asupra a ceea ce voiau ei. Mi-au spus doar că fiecare membru al Consiliului trebuia să fie prezent. Chiar şi după ce ne-am adunat nu era nici un indiciu. Nu ne-au dat nici o instrucţiune. Am stat şi am aşteptat cel puţin o oră.
-Faptul că naziştii cheamă evreii la o întâlnire era un indiciu destul de mare. Era vocea aceleiaşi femei care strigase prima dată.
-Ce ai fi vrut să fac? răcni el înapoi. Mi-au spus că dacă nu aduc oamenii la întâlnire îi vor urmări şi-i vor ucide în casele lor. Asta ai fi vrut?

Femeia nu răspunse, dar Rudi văzu că furia i se mai domolise cumva.
Omul se calmă şi el şi continuă.
-La ora cinci câţiva ofiţeri din Gestapo au năvălit în cameră fără să bată şi au închis uşa după ei. Am sărit cu toţii, dar până să ne dăm seama ce se întâmplă ne-au încercuit. Aveau puşti, cravaşe şi pistoale. Timp de câteva minute nu am scos nici o vorbă. Stăteam şi ne uitam la ei iar ei se uitau la noi. Până la urmă, unul dintre ei - un bărbat numit Mende -a vorbit.
Numai amintirea numelui lui Mende îi întoarse stomacul lui Rudi pe dos.
-Ni s-a adresat de parcă am fi fost răufăcători de rând, continuă omul, spunând că de acum trebuia să îndeplinim poruncile Fuhrer-ului. A spus că soarta tuturor evreilor se află în mâinile noastre şi că dacă nu cooperăm, oamenii lui vor avea grijă să fie omorâţi toţi evreii din Varşovia.
Rudi îşi privi prietenul care stătea lângă el şi îşi aminti că Salek îi spusese că nemţii împuşcau evreii. Dar se părea că atunci Salek nu credea că un asemenea lucru se poate întâmpla cu adevărat, mai ales tatălui său. Poate că îl vor duce pe tatăl său - ceea ce ar fi destul de rău - dar nu-1 vor împuşca niciodată. Rudi îşi aminti de Mende şi nu avu nici o îndoială că o vor face - cu plăcere. Se prinse şi mai strâns de haina tatălui său.
-Care sunt ordinele pe care aţi refuzat să le îndepliniţi mai exact? întrebă doctorul Kaplan.
-Vor să le cerem evreilor să se mute într-o zonă încercuită - un ghetou care va fi înconjurat cu ziduri.
-Nu mi se pare o idee chiar atât de rea, spuse Rudi, care ar fi vrut un zid între el şi Mende.
-Băiatul are dreptate, aprobă o femeie. Cel puţin vom fi separaţi de nemţi.
-Greşeşti, spuse omul. Mai întâi că zona este atât de mică încât ne-ar fi imposibil să trăim cu toţii. în al doilea

rând, chiar crezi că ne vor lăsa în pace după ce ne închid? Spune-le, se rugă omul, întorcându-se spre doctorul Kaplan pentru ajutor.
-Are dreptate, îl auzi Rudi pe tatăl lui. înseamnă că ne vor avea la dispoziţia lor, exact cum vor.
- Şi asta înseamnă, adăugă omul, că oricând vor dori să ne distrugă, o vor putea face repede şi eficient.

-Aşa că la refuzul Consiliului v-au ameninţat cu execuţia? întrebă doctorul Kaplan.
-Da...
Rudi fusese atât de atent la conversaţie încât nu observase că Salek plecase de lângă el până nu se întoarse, dorind să-i vorbească.
-Tată, îl întrerupse Rudi, unde e Salek? Dar înainte de a-şi termina întrebarea, îl zări. Uite, tată! Salek încearcă să intre!
Omul din Consiliu se opri.
-Salek! strigă doamna Serdusek. Salek!
-Aşteaptă aici, Sara, îl aduc înapoi, spuse doctorul Kaplan. Apoi se întoarse spre Rudi şi îl preveni: să nu te mişti.
Salek încerca să-şi croiască drum spre scări, dar la fiecare pas era împins înapoi de un soldat. Nu avea nici o şansă, şi lui Rudi nu-i venea să creadă că mai încerca.
-Vreau numai să-mi văd tatăl, vă rog, îl auzi Rudi implorând.
-încearcă pe aici spuse un soldat dându-se la o parte. Dar imediat ce Salek păşi, îl împinse jos de pe scări.
-Poate că se gândeşte că poate trece pe aici, strigă un alt soldat.
Până să ajungă doctorul Kaplan, soldaţii transformaseră asta într-o distracţie. Doctorul îl luă repede.
-O, lasă-1 să vină, lasă-1 să vină, râdeau nemţii.

-Salek, spuse doctorul Kaplan, întorcându-1. Rudi văzu lacrimile curgându-i.
-Dacă aş fi putut ajunge la tata, strigă Salek, aş fi ştiut ce trebuie să facem.
-Nu ne ajuţi deloc, îi spuse doctorul Kaplan. Acum vino. Ne întoarcem la mama ta. II luă de mână şi Salek îl urmă.
Chiar când doctorul şi Salek se întorceau, atenţia mulţimii fu distrasă de o maşină militară germană care aducea alţi câţiva ofiţeri - unul dintre ei era căpitanul Frantz. Pe când ofiţerii coborau din maşină şi îşi croiau drum prin mulţime, omul din Consiliu care vorbise până atunci se strecură şi dispăru în mulţime.
Căpitanul Frantz era la jumătatea drumului când îl zări pe doctorul Kaplan. Schimbând direcţia, Frantz se îndreptă spre tatăl lui Rudi.
-Doctorul Kaplan, cred, spuse el când ajunse. Sunteţi amabil să-mi spuneţi ce se întâmplă aici?
-Asta ar trebui să ştiţi voi, strigă o femeie înainte ca tatăl lui Rudi să-i poată răspunde.
-Ah, doamnă, aici greşiţi, spuse căpitanul Frantz calm. Chiar şi armata are probleme de comunicare. Nu am ordonat această întâlnire. De aceea sunt aici acum. Apoi se întoarse spre doctorul Kaplan şi continuă. Acum, spuneţi-mi cine este înăuntru şi de ce. Apoi o să intru şi eu.
-Sunt douăzeci de membri din Consiliul evreiesc, şi ei îi ameninţă cu moartea.
-Presupun că prin „ei" înţelegeţi soldaţii? întrebă căpitanul Frantz.
-Da, înţeleg soldaţii, replică doctorul Kaplan. Ştiu doar numele unuia dintre ei - Mende - un nume pe care aş vrea să-1 uit, răspunse el liniştit.
-Da, spuse căpitanul Frantz, uitându-se la Rudi. îmi imaginez că aţi vrea.

84

Promisiunea unui tată

-Se pare că Consiliul a refuzat ordinul de a strânge evreii într-un ghetou.
-Un ghetou? întrebă repede căpitanul Frantz.
-Da.
Căpitanul rămase pe loc câteva momente, şi se părea că, cu cât se gândea mai mult la cuvintele doctorului Kaplan, cu atât devenea mai agitat. în sfârşit spuse:
- Şi spui că Mende e înăuntru?
-Este, spuse doctorul.
în acel moment uşile se deschiseră. Membrii Consiliului fură conduşi afară şi ieşiră pe scări unul după altul. Rudi îl văzu pe domnul Serdusek.
-Uite-1, Salek, spuse Rudi arătând cu degetul.
-Tată! strigă Salek şi o luă la fugă.
Auzindu-şi fiul, domnul Serdusek îşi ridică privirea dar se împiedică şi căzu. Imediat un soldat începu să-1 lovească cu cravaşa.
-Eric! strigă soţia lui, dar era prea speriată să se poată mişca. Doctorul Kaplan împinse mulţimea la o parte şi alergă spre el. Domnul Serdusek încerca să se ridice, dar loviturile soldatului nu-1 lăsau. Tatăl lui Rudi îl luă pe Salek din drum şi încercă să-1 ajute pe domnul Serdusek. Când Rudi văzu că şi tatăl lui e biciuit, alergă spre ei şi era gata să-1 lovească pe german când se ivi căpitanul Frantz.
-Opreşte-te! îi ordonă el soldatului.
Soldatul, aproape un băieţandru, privi surprins şi ridică din nou mâna.
-Opreşte-te, ţi-am zis! repetă căpitanul Frantz.
Soldatul ascultă şi doctorul Kaplan îl ajută pe tatăl lui Salek să se pună pe picioare. între timp ajunsese şi doamna Serdusek lângă ei.
Mende ieşi din clădire. Imediat ce îl văzu pe Frantz se apropie de el.

85

Ostaticii

-Luăm câţiva din aceşti evrei ca să ne asigurăm că putem face ce vrem cu ceilalţi. Sunt foarte loiali, spuse el uitându-se la doamna Serdusek care îşi îmbrăţişa soţul. Inteligentă mişcare, nu crezi?
Căpitanul Frantz nu-1 luă în seamă şi se întoarse spre soldatul care îl bătuse pe domnul Serdusek.
-Nu vreau să te mai văd ridicând această cravaşa. E clar?
-Da, domnule, răspunse tânărul soldat.
-E valabil şi pentru voi, spuse el adresându-se celorlalţi oameni. Mă aştept ca soldaţii mei să se poarte ca nişte militari, continuă el, nu ca o gloată nedisciplinată! Apoi se întoarse spre Mende şi spuse:
-Ne vedem în biroul meu - acum! Şi, fără să aştepte un răspuns, se întoarse şi plecă.
Mende privi încruntat în urma lui până când maşina lui Frantz dispăru din vedere. Apoi strigă:
-Haide, duceţi-i în camion!
Domnul Serdusek îşi îndepărtă blând soţia şi se întoarse spre doctorul Kaplan.
-Iacob...
-Nu-ţi fă griji, îl asigură tatăl lui Rudi. O să am eu grijă de Sara şi Salek

până te întorci.
Salek se prinse de mâna tatălui său.
-Tată, spune-le ceva. Explică-le că... spune-le ceva ca să nu te ia.
Domnul Serdusek se desprinse blând, îl privi şi spuse:
-Eu... eu nu pot face nimic, fiule.
Salek îl privi de parcă nu i-ar fi venit să creadă că tatăl lui spune asemenea cuvinte.
-Dar, tată, spuneai că te poţi înţelege cu ei, că vei găsi o cale.
Tatăl lui clătină din cap, şi cu o voce pe care Rudi abia o auzi, spuse:

-M-am înşelat.
Salek rămase încremenit şi neajutorat, privind faţa tatălui său. Domnul Serdusek nu-i mai putu îndura privirea şi se întoarse spre soţia lui.
-îmi pare rău, Sara, spuse el când îl luară soldaţii.
Tatăl lui Rudi puse braţul în jurul umerilor doamnei Serdusek şi îi luă şi pe băieţi.
-Nu vom renunţa, spuse el. Mai este încă speranţă.
-Nu pentru evrei, Iacob, replică doamna Serdusek. Nici un om nu ar îndrăzni să ajute un evreu.
-Nu vreau să cer ajutorul oamenilor, spuse tatăl lui Rudi. Voi merge la Dumnezeul care i-a creat.
-Mă tem că şi El ne-a uitat, spuse doamna Serdusek.
-Te înşeli, Sara, fu tot ce răspunse tatăl lui Rudi.
Se întuneca. De vreme ce nu se mai putea face nimic în seara aceea, Rudi şi tatăl lui îi duseră pe Salek şi pe doamna Serdusek acasă. îi lăsară cu asigurarea că dimineaţă doctorul Kaplan va vizita cartierul general al Gestapoului şi va afla orice informaţie va putea.
-Tată, spuse Rudi odată ce ajunseră acasă, am crezut întotdeauna că Dumnezeu mă aude când mă rog. Dar acum nu mai sunt sigur. După cum arată lucrurile, doamna Serdusek are dreptate; poate că Dumnezeu ne-a uitat. Poate că ceea ce spun oamenii e adevărat: poate că e supărat pe evrei fiindcă L-au omorât pe Christos.
Tatăl lui se aşeză la masă şi îl chemă şi pe Rudi.
-Rudi, începu el, Christos a venit pe pământ să moară şi să învie. Nici un om şi nici o rasă de oameni nu I-au luat viaţa; El Şi-a dat viaţa pentru noi - pentru noi toţi - pentru ca să putem trăi. Suntem cu toţii vinovaţi în faţa lui Dumnezeu pentru păcatele noastre, şi pentru păcatele noastre a murit Christos. Dar s-a jertfit de bunăvoie. Oamenii care îi acuză pe evrei vorbesc despre moartea lui Christos ca despre o greşeală nefericită. Şi asta e o nebunie.

-Atunci chiar crezi că El ne mai aude, că ne va auzi dacă ne rugăm pentru domnul Serdusek? întrebă Rudi.
-Da, cred, spuse tatăl lui. Şi voi merge mai departe, fiule, şi spun că toată afacerea de azi e începutul răspunsului la rugăciunile pe care le-am înălţat ani la rând.
-Ce rugăciuni? întrebă Rudi.

-Ştii că încerc de mult să vorbesc cu domnul Serdusek despre Christos. Nu m-a ascultat niciodată. A fost dureros pentru mine, Rudi, fiindcă Eric Serdusek e prietenul meu de mult timp. De fapt, când eram tineri, eram ca tine cu Salek, spuse el zâmbind. Singura diferenţă era că el era cel care ne conducea în tot felul de aventuri. în cazul tău şi al lui Salek, tu eşti conducătorul. Dar l-ai văzut astăzi, Rudi, când a ieşit din clădire? întrebă tatăl lui şi zâmbetul i se stinse.
-Da, spuse Rudi. E pentru prima dată când că l-am văzut... cred că „înfricoşat".
-E adevărat. Vezi, a fost întotdeauna un om puternic şi mulţumit de el însuşi. Dar astăzi cred că a înţeles pentru prima dată că în viaţă sunt lucruri pe care nu le poţi stăpâni. Şi, Rudi, asta e o lovitură teribilă pentru Eric Serdusek.
-Nu cred că a fost prea uşoară nici pentru Salek, adăugă Rudi.
-Ştiu. Dar, fiule, este primul pas spre înţelegerea adevăratelor lor nevoi. Cred că acum domnul Serdusek acceptă că a fi puternic sau înţelept sau chiar bun nu este de ajuns pentru a ne feri de pericolele vieţii acesteia - sau a celei viitoare. Oamenii au nevoie de cineva mai puternic, mai înţelept şi mai bun decât ei. Au nevoie de Christos.

capitolul XIII

ÎNTOARCEREA

NOI. 1939

„Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, dar care nu pot ucide sufletul; ci temeţi-vă mai degrabă de Cel ce poate să piardă şi sufletul şi trupul în gheenă."
- Matei 10:28

Rudi stătea la fereastra familiei Serdusek aşteptându-şi tatăl, iar Salek şi mama lui stăteau pe canapea. Nu mai vorbiseră nimic de când plecase doctorul Kaplan, şi asta fusese acum o oră.
în timpul ultimelor cinci zile tatăl lui Rudi fusese zilnic la cartierul general al nemţilor după informaţii. în primele trei zile nu vorbiseră nimic cu el. în cea de-a patra zi i se programă o întâlnire cu căpitanul Franz pentru următoarea după-amiază. Rudi, alături de Salek şi mama acestuia, aştepta nerăbdător veşti.
Rudi se ruga să audă ceva curând, fiindcă nesiguranţa devenise insuportabilă. Nu-şi putea imagina cum era pentru Salek şi doamna Serdusek.
-Vine! spuse Rudi alergând spre uşă. Salek alergă după el, şi până deschiseră uşa, ajunse şi doamna Serdusek.
-Vor fi eliberaţi până diseară, spuse doctorul Kaplan.
-Mulţumesc, Doamne! strigă mama lui Salek.

-Exact asta m-am gândit şi eu să facem, spuse tatăl lui Rudi. Te superi? întrebă el, uitându-se la doamna Serdusek.
Ea ezită doar un moment.
-Bineînţeles că nu, spuse ea, şi îşi plecă capul împreună cu Salek, Rudi şi

tatăl lui în rugăciune.
Când doctorul Kaplan încheie, Salek îl luă de mână.
-L-ai văzut, doctore Kaplan? Te-au lăsat să-1 vezi?
-Nu, răspunse el, dar m-au asigurat că totul e în ordine.
-Dar ordinul pentru ghetou? întrebă mama lui Salek.
Doctorul Kaplan o privi grav.
-Nu ştiu. Ştiu că mai sunt şi alte ordine în lucru, şi îmi imaginez că se aşteaptă ca cei din Consiliu să le întărească.
-Ce alte ordine? întrebă Rudi.
-Nu sunt sigur, îi spuse tatăl lui. Va trebui să aşteptăm până ajunge acasă tatăl lui Salek. Sunt sigur că i-au comunicat toate aşteptările lor.
-Să mergem afară să-1 aşteptăm, sugeră Salek.
-Nu ştiu cât va mai dura, Salek, îl avertiză doctorul Kaplan. S-ar putea să mai dureze treizeci de minute sau trei ore, şi e destul de frig afară.
-Nu-mi pasă, spuse Salek.
Rudi fu de acord.
-Nici mie.
Tatăl lui Rudi se întoarse spre doamna Serdusek.
-Ce crezi, Sara?
-Cred că e bine, spuse ea. Dar încheiaţi-vă la haine şi ridicaţi-vă gulerele.
-Şi staţi în faţa casei, adăugă tatăl lui Rudi. Vreau să vă pot vedea pe geam.
-Da, tată, răspunse Rudi, fiindcă Salek ieşise deja.
90

Promisiunea unui tată

-Sper că tatăl tău e bine într-adevăr, spuse Rudi de îndată ce se aşezară amândoi în verandă.
-Va fi bine, spuse Salek. Ştiam că va putea să-i facă să-1 lase să plece.
- Ştiu ce deştept este tatăl tău, Salek, spuse Rudi, dar nu cred că naziştii ascultă de cineva. Cred că Dumnezeu i-a făcut să le dea drumul.
Salek îl privi un moment pe Rudi.
-Poate, admise el. Totuşi, tata a fost întotdeauna priceput în mânuirea oamenilor.
Rudi încuviinţă şi nu mai spuse nimic.
începu să ningă cu fulgi mari. Rudi îşi scoase mâna din buzunar şi încercă să-i prindă. Cădeau lin şi se aşezau în palma lui, pentru un moment - numai pentru un moment -apoi dispăreau. Ce repede se topeau! *Ce repede se topeşte totul zilele acestea,* se gândi Rudi. Nu mai putea fi sigur de nimic - ei bine, de aproape nimic. Era sigur că tatăl lui va face tot ce-i stă în puteri ca să-1 protejeze. Totuşi, poate că tatăl său, ca şi tatăl lui Salek, nu va putea face totul.
Pentru prima dată, înţelese că el, Rudi Kaplan, s-ar putea să nu trăiască ca să vadă sfârşitul acestui război oribil. Era un gând ciudat, pe care nu-1 luase în seamă înainte. Oh, fusese înfricoşat că va fi rănit, dar nu se gândise niciodată că va muri - până acum.
Mintea i se întoarse din nou la tânărul trâmbiţaş din Cracovia, şi se simţi în acel moment asemenea băiatului din poveste, rezemat de zidul turnului şi aşteptând minutele să treacă. Apoi îşi aminti de mama lui. Era o alinare în gândul acesta, fiindcă ea plecase înaintea lui. îl aştepta.
Dar Salek? Rudi crezuse întotdeauna că va fi destul timp pentru ca Salek

să înţeleagă că Christos era Mesia al iudeilor, destul timp să-L primească ca Salvator; până la urmă, erau doar nişte copii. Acum nu mai era atât de sigur.
-Salek, spuse el, întorcându-se spre prietenul lui.

Dar în acel moment Salek se ridică. -Uite, Rudi, văd pe cineva venind!
Rudi se ridică şi el şi începu să scruteze distanţa. Venea cineva într-adevăr, dar nu părea domnul Serdusek.
-Nu-i el, Salek, spuse Rudi. Nu e atât de înalt ca tatăl
tău.
nou.
-Cred că ai dreptate. Dezamăgit, Salek se aşeză din
Rudi rămase studiind figura întunecată. Faţa omului nu era vizibilă din cauză că mergea aplecat, iar barba îi atingea pieptul. Părea că era apăsat de o povară nevăzută. Mergea, dar părea golit de viaţă.
Cu cât venea mai aproape, cu atât Rudi era mai nesigur.
-Poate că m-am înşelat, spuse el după un timp de gândire. Poate că e tatăl tău. Pălăria şi haina sunt ale lui.
-Să fugim să vedem, spuse Salek, ridicându-se din nou şi coborând scările.
-Nu, aşteaptă, spuse Rudi alergând după el şi apucându-1 de braţ. L-ai auzit pe tata. Nu ne putem îndepărta. Se apropie acum. II vom vedea într-un minut.
Omul era aproape.
-Nu, spuse Salek încet. Nu poate fi tata.
-Dar haina şi pălăria... protestă Rudi.
Omul auzi băieţii şi ridică privirea ca smuls dintr-un vis adânc. Era domnul Serdusek.
îi privi un moment, apoi spuse:
-Salek, ţi-ai... ţi-ai uitat pălăria. Vocea lui era răguşită şi slabă, şi vorbea pe un ton distrat. Se purta de parcă ar fi fost plecat după cumpărături şi observa la întoarcere neglijenţa lui Salek. O să îngheţi de frig, băiete, continuă el, cu voce mai tare. Apoi trecu de ei şi porni să urce scările.
înfăţişarea şi comportamentul lui îi surprinse atât de tare încât rămaseră amândoi nemişcaţi.

93

întoarcerea

Domnul Serdusek se opri pe scări de parcă îşi amintise ceva, apoi se întoarse cu faţa spre ei.
-Vino la mine, fiule, spuse el, apoi îşi scoase pălăria şi i-o dădu lui Salek.
Rudi încremeni, fiindcă părul negru al domnului Serdusek era acum alb ca zăpada.
-Tată, spuse Salek revenindu-şi din uimire şi alergând spre tatăl lui.
Rudi era complet uluit de ce văzuse, şi când doamna Serdusek deschise uşa de abia se putu mişca.
-Eric... spuse doamna Serdusek cu o voce care se transformase în şoaptă.
Domnul Serdusek se întoarse cu faţa la ea, dar nu spuse nimic.
-Vino înăuntru, Eric, spuse doctorul Kaplan, şi păşind pe lângă doamna Serdusek îl luă de braţ pe tatăl lui Salek. Cred că puţină supă îi va face bine, îi spuse el doamnei Serdusek. A străbătut drum lung şi cine ştie

când a mâncat ultima dată. Mai ai nişte supă?
-Da, un polonic, îi spuse ea.
Tatăl lui Rudi şi familia Serdusek intrară în casă, dar Rudi nu-i urmă. Rămase la capătul scărilor încercând să-şi imagineze ce i se putuse întâmpla domnului Serdusek de se schimbase atât de tare. în doar cinci zile, părul îi albise complet. După câteva momente, totuşi, Rudi se hotărî că poate era mai bine să nu se gândească - poate că nu voia într-adevăr să ştie. îi urmă pe ceilalţi în casă.
Doamna Serdusek îi dăduse soţului ei supă cu pâine. îi preparase şi o ceaşcă de cafea. Mâncarea îl mai învioră, şi cam într-o oră sau două, începu să semene din nou cu el însuşi. Dar chiar şi după ce îşi mai recapătă puterea şi începu să vorbească mai liber, rămase la fel de rigid în scaun de parcă ar fi pregătit să o ia la fugă în orice moment.

-Nu ne mai forţează cu ideea ghetoului evreiesc, spuse el. Cel puţin au mai amânat-o.
-De ce? întrebă doctorul Kaplan.
Rudi simţi îngrijorarea tatălui său că ghetoul va fi înlocuit cu ceva mai rău.
-Se pare că armata şi SS-ul nu se înţeleg care să ne guverneze, răspunse domnul Serdusek. Ca să-şi demonstreze puterea, armata refuză să întărească ordinele SS-ului. Pentru ei este vorba de cine să fie şeful. Frantz este militar, dar Mende - diavolul acela - face parte din SS, trupele de elită ale lui Hitler.
-Ca şi Gestapoul? întrebă doctorul Kaplan.
-Da. Mulţi dintre ei nu au fost niciodată soldaţi, şi armata îi dispreţuieşte. Aşa că apar conflicte.
-Conflictele acestea pot fi în avantajul nostru, spuse doctorul Kaplan.
-Mă îndoiesc că va dura, spuse resemnat domnul Serdusek. Din câte am văzut, cred că ne-ar fi mai bine cu armata, dar mi-e frică că se vor transforma curând în SS-işti.
-Ce vei face când se va întâmpla asta? întrebă doamna Serdusek. Dar soţul ei nu răspunse.
-Deci, spuse încet doamna Serdusek, e doar o chestiune de timp înainte să ne ia pe toţi prizonieri.
Domnul Serdusek rămase tăcut, şi tăcerea lui îl convinse pe Rudi că mama lui Salek avea dreptate.
-Ce altceva ai mai aflat? îl întrebă doctorul Kaplan.
Domnul Serdusek începu să vorbească apoi ezită.
-Spune-ne, Eric, îl rugă doamna Serdusek.
Domnul Serdusek se întoarse spre tatăl lui Rudi.
-Te-au pomenit şi pe tine, Iacob, spuse el.
-M-au pomenit şi pe mine? Ce vrei să spui? întrebă doctorul Kaplan.
-Au spus că te vor vizita peste o zi sau două, continuă domnul Serdusek. Ei...

-De ce? îl întrerupse Rudi, ridicându-se de pe scaun. Tatăl lui îi făcu semn să se aşeze şi să aştepte să termine domnul Serdusek. El ascultă

nerăbdător.
-Ştiu că ai început să tratezi pacienţi pe cont propriu, spuse domnul Serdusek.
- Şi asta îi deranjează?
-Nu, nu chiar, răspunse domnul Serdusek. Spun, totuşi, că vor să foloseşti proceduri standard în tratarea bolnavilor.
-Proceduri standard, râse tatăl lui Rudi. Nu am putut folosi „proceduri standard" de când a început războiul.
-Au spus că vor să începi să-ţi tratezi pacienţii aşa cum sunt acum trataţi în spitalul evreiesc de aici.
Tatăl lui Rudi nu spuse nimic, aşa că vorbi băiatul:
-Oamenii se tem să meargă la spitalul acela. De ce, tată?
-La ce s-au referit mai exact? întrebă doctorul Kaplan. Ţi-au spus?
-Da. S-au referit la tratarea bolnavilor de tifos. Vor să începi să le administrezi pacienţilor acelaşi medicament pe care îl folosesc ceilalţi doctori evrei. Nu... nu-mi amintesc cum se cheamă.
-Uliron?
-Da, asta este. Nemţii îl oferă spitalului. Ţi-1 vor oferi şi ţie.
Rudi îşi privi tatăl şi văzu că era tulburat - cu toate că încă nu înţelegea de ce. Nu aveau nici un medicament. Cel puţin nemţii le ofereau ceva.
După câteva momente domnul Serdusek vorbi din nou.
-Ştii că trebuie să faci ce îţi spun, Iacob?
-Nu, nu pot şi nu o voi face, replică tatăl lui Rudi.
-Nu ai de ales, spuse domnul Serdusek.

-Ai dreptate, nu am de ales, spuse doctorul Kaplan. Nu pot omorî oameni nevinovaţi.
Cuvintele acestea îl trăsniră pe Rudi.
-Să-i omori?
Domnul Serdusek protestă.
-Spuneau că sunt medicamente - nu cele mai bune, dar...
-Da, sunt medicamente, dar sunt mortale pentru persoanele cu tifos.
-Dar... doctorii evrei le dau pacienţilor din spitalul evreiesc, spuse domnul Serdusek. în mod sigur...
-Am vizitat spitalul acum trei zile, îl întrerupse tatăl lui Rudi. De fapt, eram în drum spre cartierul general, unde am încercat zadarnic să aflu informaţii despre tine. în orice caz, am văzut ce se întâmpla cu pacienţii care luau medicamentul despre care vorbeşti tu. Mureau. Mureau la scurt timp după ce primeau aşa-zisul „tratament".
-Poate că doctorii nu ştiu, spuse doamna Serdusek.
-Ştiu. Dau medicamentul fiindcă au fost ameninţaţi că vor fi arestaţi în caz contrar. Bineînţeles că sunt câţiva care nu urmează ordinul. Dar te asigur că suferă din cauza refuzului.
-Cum pot... şopti doamna Serdusek şi ieşi din încăpere.
-Cum pot să facă asta, tată? exclamă Rudi uluit.
-Se gândesc că oricum pacienţii vor muri, îi explică tatăl lui. Dacă mor mai repede, spun că nu contează. De fapt, s-au convins că este un avantaj. Până la urmă, sunt mai puţine guri de hrănit. Raţiile evreilor trec

la alţii; astfel, pot să-i salveze pe alţii de la înfometare.
-Pare rezonabil, spuse domnul Serdusek. Până la urmă, suntem în război, şi dacă lucrurile continuă tot aşa, nici unul din noi nu va trăi să vadă sfârşitul. Vom muri de foame sau vom fi ucişi.

-Poate să fie rezonabil, Eric, dar nu e drept, spuse doctorul Kaplan. Binele şi răul nu se schimbă în situaţii de criză.
Rudi îl privi pe domnul Serdusek care îi studia tatăl.
-Mă tem pentru tine, Iacob, spuse el în sfârşit.
-Şi eu pentru tine, spuse doctorul Kaplan.
Domnul Serdusek clătină din cap.
- Sunt liber pentru moment. Dar tu...
-Eşti într-adevăr? întrebă doctorul Kaplan. Mi se pare că eşti sub stăpânirea fricii. Asta înseamnă libertate?
-Nu înţelegi, Iacob, spuse domnul Serdusek devenind mai însufleţit. Nu-i înţelegi pe nemţi. Eu da - acum. Şi îţi spun, trebuie să facem cum ne spun. Dacă nu ascultăm, ne vor trimite într-un lagăr de muncă silnică. Tu ai putea supravieţui într-un asemenea loc, dar te asigur că Rudi nu. Nu te mai pot proteja. Nu-mi mai pot proteja nici propria familie!
-Nu-ţi cer să mă protejezi, spuse doctorul Kaplan. Uneori mă gândesc că tu îţi închipui că suntem încă copii, în timpurile în care mă protejai, şi eu îţi eram recunoscător atunci - ca şi acum - pentru prietenia ta. Dar suntem bărbaţi, Eric, şi ca să fiu sincer, tu ai mai multă nevoie de protecţie decât mine. Cel mai rău lucru pe care mi-1 pot face e să mă ucidă.
-Aş spune că asta e destul.
-Da, ai putea. Asta e diferenţa dintre noi doi. Mie nu mi-e frică de moarte, fiindcă sunt sigur că există viaţă după moarte, sunt sigur că voi fi cu Dumnezeul care m-a creat. Şi sunt mulţumit că Rudi are aceeaşi asigurare. Dar tu şi familia ta, Eric, nu aveţi aceeaşi asigurare.
Domnul Serdusek privea în jos. Nu răspunse şi nici nu încercă să schimbe subiectul conversaţiei. Salek îl urmărea atent.

-Dacă vrei să-i protejezi pe cei pe care îi iubeşti în mijlocul acestei orori, trebuie să priveşti la ceva - Cineva - în afară de tine.
-La Christos? întrebă domnul Serdusek.
-Da, la Christos, răspunse doctorul Kaplan.
-Mi-am petrecut toată viaţa, Iacob, având grijă de mine şi de cei pe care îi iubesc.
-Şi ai avut întotdeauna succes, dar acum? întrebă doctorul Kaplan. Chiar crezi că ascultându-i pe nazişti îţi vei proteja familia?
-Totuşi, spuse domnul Serdusek, nu am putut crede niciodată că Christos este Mesia. Cum pot crede acum?
-Poţi începe prin a mă asculta, spuse doctorul Kaplan. Avem încredere unul în celălalt de ani de zile. Poţi să ai încredere în mine acum? Lasă-mă să-ţi arăt din Lege şi din profeţi că Christos e Cel Promis. Doar ascultă-mă, Eric, dacă nu de dragul tău, atunci de dragul Sarei şi al lui Salek.

Dacă există un Mesia care ne oferă viaţa veşnică, nu ar trebui să le oferi soţiei şi fiului tău şansa de a crede?
Domnul Serdusek se ridică şi ieşi din cameră, dar se întoarse după câteva momente. Ţinea în mână o frumoasă copie aurită, dar prăfuită, a Vechiului Testament. Soţia lui era alături. înmânându-i cartea doctorului Kaplan, spuse:
-Arată-mi.
Tatăl lui Rudi deschise la Isaia şi începu să citească: *„ Totuşi, El suferinţele noastre le-a purtat, şi durerile noastre le-a luat asupra Lui, şi noi am crezut că este pedepsit, lovit de Dumnezeu şi smerit. Dar El era străpuns pentru păcatele noastre, zdrobit pentru fărădelegile noastre. Pedeapsa, care ne dă pacea, a căzut peste El şi prin rănile Lui suntem tămăduiţi."*
Rudi, care îi studia, fu uşurat să vadă că pentru prima dată, domnul şi doamna Serdusek ascultau într-adevăr. Iar Salek asculta şi el.

capitolul XIV
SACRIFICIUL
NOI. 1939
„Ia pe fiul tău, pe singurul tău fiu, pe care-l iubeşti..."
- Geneza 22:2a
Trecuse o săptămână de la întoarcerea domnului Serdusek. Fusese o săptămână bună, fiindcă în urma conversaţiei iniţiale, tatăl lui Rudi le vorbise liber despre Christos. Timp de câteva zile se întâlniră în fiecare după-amiază ca să studieze şi să vorbească despre profeţiile din Vechiul Testament. Doctorul Kaplan le arăta pasajele care prevesteau venirea lui Christos ca Mesia, unul după altul. După atâţia ani de rugăciune, lui Rudi i se părea că în sfârşit inima domnului Serdusek fusese îmblânzită. Da, fusese o săptămână bună - până astăzi.
In acea după-amiază Gestapoul îi făcuse o vizită tatălui său şi îi dăduse un ultimatum: trebuia să-şi trateze toţi pacienţii bolnavi de tifos cu medicamentul „standard" -Uliron. Doctorul Kaplan refuzase. Cu toate că nemţii nu-1 ameninţară pe faţă, vizita îi trezise lui Rudi cele mai adânci temeri. Aruncase un văl de durere peste tatăl lui, care părea să întunece bucuria ultimelor zile. Acum era noapte adâncă, dar Rudi nu putea să doarmă.

Zăcea pe canapeaua din partea întunecată a camerei şi îşi privea tatăl, care stătea la masă, aplecat asupra Bibliei. Lumina lanternei de pe masă desena umbre fantastice pe pereţi. în acelaşi timp însă Rudi observă că faţa tatălui său părea istovită, dar solemnă.
Doctorul Kaplan căută în Biblie şi citi câteva minute la lumina lanternei. Apoi se ridică cu un aer hotărât şi se îndreptă spre canapeaua pe care

dormea Rudi.
-Rudi, spuse el încet.
Rudi nu răspunse, fiindcă simţea că tatăl lui îi va spune ceva ce el nu dorea să audă.
-Rudi, repetă tatăl lui, eşti treaz, fiule?
-Da, recunoscu, în sfârşit, Rudi.
-Trebuie să vorbim, spuse tatăl lui, aşezându-şi cu blândeţe mâna pe umărul său. Rudi se sculă încet, se încheie la haină şi îl urmă în colţul luminat al încăperii.
-Aşează-te, fiule, începu tatăl lui. Am să-ţi spun ceva şi îmi este foarte greu. Se opri şi privi în jos.
După câteva momente continuă, dar nu-şi ridică încă privirea.
-Cred că ştii deja că naziştii se vor întoarce după mine. Nu pot face nimic să evit asta, dar am văzut că nu sunt interesaţi de tine. Eu...
-Dacă te iau pe tine, mă vor lua şi pe mine, spuse Rudi încăpăţânat.
Vocea tatălui său rămase liniştită.
-Nu, fiule. Nu poţi veni cu mine.
Cuvintele îl loviră pe Rudi ca un trăsnet.
-Dar trebuie să merg cu tine, protestă el. Trebuie!
Tatăl lui îşi ridică privirea, şi în lumina care licărea, Rudi îi văzu ochii scăldaţi în lacrimi. Nu-şi mai văzuse niciodată tatăl plângând şi priveliştea aceasta îl făcu şi pe el să izbucnească în plâns.
101

Sacrificiul

-Rudi, continuă doctorul Kaplan, am auzit descrieri ale locului în care mă trimit. Mulţi cred că sunt exagerate şi până acum câteva săptămâni credeam şi eu la fel. Dar de când am văzut de ce sunt capabili naziştii... mi-e frică că nu ai putea supravieţui într-un asemenea loc.
-Ba aş putea, îl contrazise Rudi.
Vocea tatălui său îl îndemnă să judece mai bine.
-Chiar dacă e adevărat, crezi că ne vor lăsa să stăm împreună odată ajunşi în lagăr? Nu, te asigur că n-o vor face. Din cauza aceasta am petrecut ultima săptămână rugându-mă, cerându-i lui Dumnezeu să-mi spună ce să fac. Şi El mi-a spus. Mi-a făcut o promisiune - o promisiune că dacă te voi lăsa să pleci, va avea El grijă de tine.
-Să plec? întrebă Rudi. Ce vrei să spui?
-Vreau să spun că trebuie să pleci de aici - să te duci înainte să vină nemţii după mine.
-Dar unde, tată? strigă Rudi. Unde să mă duc?
-în pădure, spuse tatăl lui.
Rudi se zgâi la el neîncrezător.
-Am un plan, continuă tatăl lui Rudi înainte să poată spune acesta ceva. Am vorbit cu un prieten, un fost pacient. Fratele lui, Oscar, e unul dintre cei mulţi care au reuşit să fugă în pădure şi să se alăture unui grup de rezistenţă de acolo. Ţin mereu legătura, şi mi-a spus că Oscar te-ar putea ajuta. Ştie deja că vei veni.
Rudi încerca disperat să se gândească la un argument care să-1 facă pe tatăl lui să se răzgândească, dar înainte s-o poată face, tatăl lui scoase o hartă grijuliu împăturită din trusa lui şi continuă.
-Prima grijă e să te scoatem din oraş. Mi-am petrecut ultimele câteva zile

gândindu-mă la un drum de scăpare pentru tine. Este unul, doar unul, despre care pot să-ţi spun. E aici, spuse el, arătând un punct de pe hartă, foarte aproape de

locul în care am săpat tranşeele cu Salek şi tatăl lui. Iţi aminteşti?
-Da, dar...
Tatăl lui nu ezită.
-Dacă mergi pe străduţele astea lăturalnice, spuse el, arătându-i cu grijă fiecare pas, poţi să ajungi la această intrare. Când ajungi, caută locul acesta în gardul de sârmă ghimpată pe care l-au ridicat naziştii - chiar aici - chiar pe partea unde am săpat noi. Vei vedea că gardul are o gaură destul de mare ca să poţi intra. Bineînţeles, trebuie să aştepţi până se întoarce paznicul cu spatele - şi trebuie să fii rapid. Am văzut alţi copii trecând pe aici. Vin zilnic pe câmpuri după mâncare şi se întorc seara în pădure când se întunecă. Un adult n-ar încăpea; din cauza asta nemţii n-au observat-o. Dar trebuie să ai grijă, Rudi. Vocea tatălui său era îngrijorată.
-Nu merg, tată. Nu te părăsesc.
Tatăl lui tăcu mult timp, uitându-se la hartă, apoi vorbi din nou în sfârşit.
-Rudi, vreau să-ţi spun ceva, ceva ce nu am spus nimănui. Şi tu nu ştii că dacă ţi-aş fi spus, nu am fi ajuns în acest loc. Dar s-ar putea să te ajute să înţelegi sau cel puţin să-ţi dea destulă credinţă ca să accepţi ce-ţi spun.
-Nimic nu ar putea...
-Ascultă-mă doar un moment, îl întrerupse tatăl. E... e despre moartea mamei tale.
Rudi se linişti, fiindcă era pentru prima dată când tatăl vorbea de moartea mamei lui. Cu toate că tatăl vorbea adesea despre ea, lui Rudi i se părea că el credea că plecase într-o călătorie şi că se va întoarce curând.
- Ştii, Rudi, începu el, nu eşti singurul care trebuie să accepte prin credinţă ceva ce nu înţelege. A fost foarte greu pentru mine s-o pierd pe mama ta. Când am auzit că va muri, prima reacţie a fost teama. Nu-mi puteam imagina cum voi putea trăi fără ea; nu-mi puteam imagina cum te voi putea

creşte singur. Erai atât de mic şi neajutorat, şi eu eram - ei bine - foarte neîndemânatic.

După şocul iniţial, totuşi, m-am înfuriat. Mă înfuriam pe mine fiindcă eu - un doctor - nu puteam face nimic ca s-o ajut pe cea pe care o iubeam mai mult decât pe oricine altcineva în lume. Şi eram furios şi pe Dumnezeu. Desigur, mă gândeam, dacă ne-ar iubi, nu ne-ar face să suferim astfel.
Mi-e ruşine să spun asta, dar eram din ce în ce mai furios pe măsură ce ea slăbea. Bineînţeles, nu i-am spus nimic, fiindcă ea continua să creadă în Dumnezeu în ciuda bolii, şi lipsa de credinţă ar fi rănit-o profund.
Când a murit, am fost aproape disperat. Singurul lucru care m-a făcut să merg înainte a fost dragostea pentru tine. Aveai nevoie de mine, Rudi, şi nu te puteam dezamăgi. în dragostea Lui, Dumnezeu a început să lucreze în mine, să-mi vindece rana şi să mă apropie din nou de El.
Dar chiar şi după ce am acceptat voia Lui şi am început să cred din nou în El, nu înţelegeam încă - până acum două luni, în noaptea când nemţii ne-au scos din apartament. Uitându-mă de la fereastra ta la doamna Kaminski, care a fost smulsă de lângă soţul şi copiii ei, am înţeles că Dumnezeu o luase pe mama ta acasă fiindcă o iubea. Vezi, fiule, mama ta era foarte puternică, dar avea două puncte slabe - tu şi eu. Mama ta făcea parte dintre neamuri şi s-ar fi confruntat cu aceeaşi oroare cu care a fost confruntată doamna Kaminski. Rudi, să ne piardă într-un asemenea fel ar fi fost pentru ea mai dureros decât orice boală. Pot să spun acum că mă bucur să ştiu că este în prezenţa lui Dumnezeu; sunt mulţumit că nu va fi niciodată nevoită să se predea în mâinile naziştilor.
-Mi se pare că ar mai fi putut aştepta puţin înainte s-o ia, spuse Rudi.
-Nu, fiule. Domnul ştia că aveam nevoie să trăiesc câţiva ani fără ea, câţiva ani înainte să am credinţa să înfrunt ce înfrunt acum.
-Te rog, tată, se rugă Rudi. 104

- Ştiu că eşti tânăr, fiule, şi ştiu că nu ai trăit destul ca să priveşti înapoi şi să vezi mâna lui Dumnezeu în orice întâmplare. Totuşi, ştii că te iubesc atât de mult cât îi stă în puteri unui tată s-o facă şi că nu ţi-aş cere niciodată să faci un lucru atât de greu dacă nu aş fi absolut sigur că este planul lui Dumnezeu - absolut sigur că asta trebuie să fac.
-Nu pot - nu pot să merg singur.
-Ba da, ba da, poţi. Orice băiat care este destul de inteligent ca să întocmească un plan ca cel pe care l-ai făcut tu ca să te întorci în apartament poate să urmeze şi acest plan.
-Acela era diferit, spuse Rudi.
-Da, era mult mai periculos - şi era nefolositor. De data asta e ceva folositor.
Rudi ştia că tatăl lui aştepta o asigurare, dar nu se simţea în stare să-i ofere nici una.
-Te rog, Rudi, te rog să ai încredere în mine, îl imploră tatăl lui. Crede în mine cum trebuie să cred eu în Tatăl ceresc. Ţi-am promis - aşa cum El mi-a promis mie - că dacă pleci, vei vedea sfârşitul acestui război.
-Dar ce vei face tu, tată? întrebă Rudi disperat.
-Nu ştiu. Tot ce-ţi pot promite e că ne vom vedea din nou - dacă nu în viaţa aceasta, atunci în cea viitoare. Dar ascultă, Rudi, promisiunea pe care mi-a oferit-o Dumnezeu în privinţa ta. întoarse Biblia spre Rudi şi îi arătă versetul: să-1 citim împreună.
Rudi privi în jos, dar oricât încercă, nu se putu concentra asupra

cuvintelor.
-*„Cel ce stă sub ocrotirea Celui Prea înalt şi se odihneşte la umbra Celui Atotputernic...",* îl auzi el pe tatăl lui. Pădurea este locul tău ocrotit, Rudi. Acolo... acolo vei fi la umbra Celui Atotputernic, acolo vei fi în siguranţă. Te rog, te rog, fiule, nu mă dezamăgi.
-Când trebuie să plecăm? reuşi Rudi să spună în sfârşit.

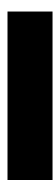

Sacrificiul
-Imediat ce eşti gata, îi spuse doctorul Kaplan.
Rudi alergă spre tatăl lui şi îl luă în braţe, îngropându-şi faţa la pieptul lui, dori din tot sufletul să poată sta acolo până va trece întunericul.

capitolul XV

IA UMBRA CELUI ATOTPUTERNIC

NOI. 1939

„încrede-te în Domnul din toată inima ta, şi nu te bizui pe înţelepciunea ta!"
- Proverbe 3:5

Ghemuindu-se, Rudi se lipi de zidul rece al clădirii. Era ultima ascunzătoare, fiindcă ajunsese la periferie. Ştia că la cincizeci de metri în faţă se află tumul de pază al nemţilor, în spatele lui se întindea câmpul deschis, apoi pădurea.
Când se uită în întunericul din faţă, văzu vârfurile celor mai înalţi copaci din pădure. Luminaţi de lună, păreau desenaţi cu argintiu pe cerul de

catifea neagră. Şi uitându-se la ei, uită pentru un moment de teamă. Dar apoi lumina din tumul naziştilor se roti de jur-împrejur. Fulgerele albe sfâşiară întunericul, accentuând ghimpii gardului şi transformându-i în stafii pe cei doi soldaţi care stăteau de pază.
Rudi îşi desenă în minte harta pe care i-o arătase tatăl lui, şi urmări drumul soldaţilor până ajunse la punctul de scăpare. Era exact cum spusese tatăl lui: în gard era o gaură prin care să poată trece.
Să treacă de tum şi să se strecoare pe sub sârmă nu va fi uşor. Se aşeză câteva minute, încercând să-şi programeze acţiunile. Trebuia să calculeze timpul exact pe care îl avea la

dispoziţie înainte de a se aprinde lumina, şi trebuia să vadă din cât în cât timp ajungea fascicolul la gardul din sârmă.
După ce studie drumul luminii, văzu că trecea peste gard o dată la şaizeci de secunde. Nu era sigur că va putea fugi cei cinzeci de metri până la gard în timpul pe care îl avea, şi să treacă pe dedesubt.
Se gândi la posibilitatea de a fugi jumătate din drum într-o rotaţie şi să-şi continue fuga la cea de-a doua. Era posibil să se poată ascunde în iarba înaltă dacă reuşea să evite lumina directă. Dar nu era sigur. Cu cât mai mult se gândea, cu atât mai mult se convingea că era cel mai bine să încerce să facă tot drumul dintr-o dată.
Noaptea era rece, dar descoperi că transpirase. Ar fi vrut să-şi dea jos haina, dar ştia că ar fi fost o nebunie. Aşa că rămase pe loc - transpirând, aşteptând, spionând - în timp ce lumina se mai roti de câteva ori.
Amintindu-şi de promisiunea pe care Dumnezeu i-o făcuse tatălui său, îşi adună în sfârşit curajul să se avânte în întuneric. Făcând asta, simţi că trupul i se mişca fără voie, de parcă s-ar mai fi aflat încă lângă zid, privindu-se cum aleargă.
Se uită în dreapta. Lumina părea să se apropie mult mai repede decât crezuse. Când ajunse în sfârşit la destinaţie, întinse mâna şi atinse gardul. Era întins. înnebunit, pipăi gardul până găsi spărtura.
în timpul acesta lumina trecuse deja de jumătatea drumului. Băiatul se târî până la punctul de scăpare şi, ridicând sârma ghimpată peste cap, se strecură pe sub ea. îi mai rămăsese numai piciorul stâng dincolo când simţi că se prinde în ceva. Trase şi trase, dar piciorul părea prins fără scăpare în sârma ghimpată. Se smunci pentru ultima dată. Atunci simţi ghimpii ascuţiţi rupându-i carnea, dar în momentul următor era liber. îşi trase picioarele şi se rostogoli chiar înainte să-1 ajungă lumina. îngropându-şi faţa în iarba rece şi udă, aşteptă. I se părea că simte lumina încălzindu-i spatele, şi nu îndrăznea

să-şi ridice capul. Dacă va fi împuşcat, nu voia să vadă glonţul venind. Aştepta sunetul mitralierei, dar singurele sunete pe care le auzea erau bătăile nebune ale inimii lui.
Nu mai ştia cât timp trecuse până să-şi adune curajul şi să-şi ridice faţa. Când o făcu, văzu că lumina trecuse peste el cel puţin o dată şi că aproape îl ajunsese din nou. Rămase foarte liniştit. Dar de data aceasta îşi întoarse faţa spre pământ doar cât să treacă lumina. Imediat ce fu

acoperit din nou de întuneric, începu să se îndepărteze de gard peste câmp, ţinându-se pe cât putea de aproape de pământ.
Ţinându-se cu mâna dreaptă de un mănunchi de iarbă, îşi întinse genunchiul stâng şi apoi îşi târî tot corpul. Apoi îşi folosi mâna stângă ca să apuce iarba şi îşi întinse piciorul drept. Iar şi iar se târî câte un pas până când simţi că muşchii mâinilor şi picioarelor îl ard. Dar, în ciuda durerii, ştia că nu se putea opri. Trebuia să se mişte drept înainte; trebuia să ajungă la drum. Numai atunci va fi în siguranţă. Aşa că trebuia să continue - dreapta stângul, stânga dreptul, dreapta stângul...
Durã pe puţin treizeci de minute înainte să atingă pământul bătătorit. încercă să se ridice, dar descoperi că muşchii nu-1 ascultau şi fu obligat să se aşeze din nou. După ce îşi masă încheieturile şi umerii cu sălbăticie, reuşi să-şi uşureze crampele şi încercă din nou să se ridice. încă tremura, dar putea merge.
Uitându-se spre oraş, văzu că lumina din turnul de pază era departe. în sfârşit reuşise să scape de turnul de pază al naziştilor şi de lumina lor. Pădurea se întindea în faţa lui.
După ce începu să meargă, observă că lumina uşoară dinaintea zorilor îşi întinsese vălul subţire peste câmp de parcă s-ar fi ridicat din pădure. Rări pasul, fiindcă cu cât se apropia mai tare de pădure cu atât îi era mai greu să intre. Se hotărî că odată ce va ajunge la margine, se va aşeza şi va aştepta răsăritul. La urma urmei, Oscar nu stabilise o oră pentru întâlnirea lor. Ştia doar că se vor întâlni la locul stabilit

„cândva înainte de căderea nopţii". Nu avea de ce să se grăbească.
Câteva minute mai târziu se sprijinea de trunchiul unui arbore uriaş. îşi examina piciorul. încă sângera, dar tăieturile nu erau adânci. Făcu un bulgăre din zăpada de pe tufişul de lângă el şi îl puse pe rană. în timp ce zăpada se topea, arsura se mai potoli. Apoi scoase cuţitul pe care i-1 dăduse tatăl lui, tăie din pantaloni o bucată de pânză şi o înfăşură strâns înjurai rănii.
După ce termină cu bandajul, se relaxa şi, cu spatele sprijinit de copac, privi în sus. Nori purpurii, portocalii şi aurii se întindeau la orizont.
Dacă ar putea să ţină pe loc acest moment, acest moment plin de culoare şi linişte! Era foarte, foarte multă linişte. Nu se auzeau sirene, nici puşti, nici cravaşe, nici planşete. Singurul sunet era cel al copacilor tineri trosnind în vântul iernii.
Gândurile i se întoarseră la tatăl lui şi se întrebă dacă naziştii veniseră după el. Dacă nu, ştia că vor veni chiar înainte de răsărit. Aşa făceau întotdeauna.
Se gândi că poate camionul care ducea prizonierii la lucra în câmp va trece pe dramul din faţa lui. Se hotărî să aştepte să vadă dacă tatăl lui va fi printre prizonieri. Şi dacă nu va fi? Ei bine, poate... poate se va întoarce.
Soarele devenea din ce în ce mai puternic. Aşa că Rudi se hotărî că ar fi mai bine să se ascundă după nişte copaci. Nu ştia dacă nemţii nu îşi prelungeau paza, şi nu avea rost să rişte. Pe lângă asta, deoarece nu era departe de dram, va auzi camionul apropiindu-se.
De abia îşi ocupase locul când auzi huruitul familiar. Păşi afară cu grijă şi

privi. Camionul era încă departe. Dar chiar şi de la distanţă văzu că, spre deosebire de celelalte, acest camion nu era deschis; avea o prelată deasupra. Va fi imposibil să vadă toţi prizonierii. Totuşi, era hotărât să încerce.

Ce greu înainta pe dramul noroios! I se para că au trecut secole până ajunse destul de aproape. Când putu vedea în sfârşit, Rudi observă că prelata nu era bine fixată. în bătaia vântului, Rudi văzu că bărbaţii şi femeile erau cu toţii adunaţi pe duşumea încercând să se încălzească - toţi în afară de unul. Rudi recunoscu silueta înaltă a tatălui său în spatele camionului. Ţinea prelata ridicată. Faţa lui era calmă, şi cu toate că nu privi spre pădure, lui Rudi i se păru că ştia că fiul lui îl priveşte.
Camionul trecu încet, dar nu destul de încet pentru Rudi. Alergă de la copac la copac, dorind să-1 mai vadă o clipă. Dar în curând se opri, fiindcă înţelese că era zadarnic. Trebuia să accepte că nu mai exista întoarcere, şi gândul îl făcea să se simtă mai singur ca niciodată.
Căutând sub haină şi sub pulover, atinse scrisorile mamei lui. *Războiul acesta nu poate să dureze la nesfârşit,* îşi aminti el. Apoi auzi din nou cuvintele tatălui său: „ Trebuie să crezi în mine, Rudi, aşa cum cred eu în Tatăl ceresc. Te rog, fiule, te rog nu mă dezamăgi."
-N-o voi face, tată, spuse el tare, încercând să se încurajeze. Apoi se întoarse şi intră în pădure.

capitolul XVI
URMĂRIREA

NOI. 1939

„Mâna Dumnezeului nostru a fost peste noi, şi ne-a păzit de loviturile vrăjmaşului şi de orice piedică pe drum."
-Ezra 8:31b
Tatăl lui Rudi îl instruise să se îndrepte cât putea de repede spre locul de întâlnire şi să aştepte acolo. Deci, hotărându-se să se concentreze doar asupra acestui lucru, scoase instrucţiunile din buzunar şi se uită cu grijă peste ele.

Din câte putea spune, trebuia să pornească din locul în care aşteptase răsăritul, fiindcă i se spusese să urmeze cea mai directă cărare din punctul de scăpare spre marginea pădurii. Din acest punct trebuia să meargă drept înainte în pădure până va ajunge la un fular roşu legat de o creangă. Dacă fularul era înnodat, însemna că trebuia s-o ia la stânga. Dacă era înfăşurat pe creangă, trebuia s-o ia la dreapta. în una din aceste direcţii va găsi un al doilea arbore.
Al doilea arbore, ca şi cei care urmau, urma să fie însemnat cu o săgeată crestată în scoarţă, lângă pământ. Săgeţile indicau direcţia. Urmând această cărare, va ajunge la locul de întâlnire aflat pe malul unui râu.
Faptul că destinaţia lui finală era malul unui râu îl îngrijora puţin, fiindcă ştia că Vistula avea câţiva afluenţi în

pădurile din jur. Se temea că va ajunge la un mal greşit. *Dar dacă voi fi atent,* se asigură el, *îl voi găsi.*
Strânse instrucţiunile înapoi în buzunar şi porni. Găsi fularul fără mari probleme. Uşurat, dezlegă nodul, o luă la stânga şi îşi continuă căutările. Localizarea următorului indiciu îi luă mai mult timp. O săgeată scrijelită era mult mai greu de văzut decât un fular strident colorat. Dar până la urmă găsi semnul pe rădăcinile noduroase ale unui stejar bătrân. Dacă nu s-ar fi împiedicat de rădăcinile care ieşeau din pământ, nu l-ar fi găsit niciodată, fiindcă examinase deja copacul cu grijă - sau cel puţin aşa crezuse. Săgeata era îndreptată înainte. *Trebuie să fiu mai atent,* îşi spuse el mergând înainte.
După o oră sau poate mai mult, Rudi observă că drumul era tot mai greu. Se afunda în adâncul pădurii, unde arborii şi tufişurile erau mult mai numeroşi. Pământul era tot mai încărcat de rădăcini, şi era greu să găseşti o cărare normală.
Se opri un moment să se odihnească. Făcând asta, un sunet brusc îl încremeni. Era un sunet aspru, trosnit, de parcă cineva ar fi rupt o creangă groasă cu genunchiul. Rudi privi în direcţia din care venise sunetul. Nu văzu nimic.
Poate că Oscar s-a hotărât să vină în căutarea mea, se gândi el. Acest gând, totuşi, nu-1 linişti; un simţământ de teamă îl cuprinse când porni din nou.
Teama îl grăbi până când ajunse să alerge. Crengile îi zgâriau faţa, şi pământul înţelenit de rădăcini începu - de parcă ar fi fost viu - să-şi întindă ghearele şi să-1 prindă de picioare. Panica lui ajunsese la apogeu când se opri. *Stăpâneşte-te!* se scutură el. Deja se îndepărtase prea mult de ultimul copac marcat. Aşa că o luă înapoi, încet.
Când îşi auzi din nou urmăritorul, nu se opri şi nu se întoarse imediat. Rări pasul, şi cu mâinile în buzunare, întoarse nişte frunze de parcă ar fi fost curios să vadă ce se află sub ele. Scoase fularul roşu din buzunar şi

şi-1 legă în

jurul gâtului. Apoi, privind nepăsător, cercetă zona. Paşii se opriseră.
Nu e Oscar, se gândi el. *Ar fi recunoscut fularul şi ar fi ieşit. Dar nu poate fi nici un neamţ. Ce neamţ s-ar ascunde în pădure?*
După câteva minute de gândire, teama fu înlocuită de enervare. Voia să ajungă la destinaţie, dar nu voia să ia pe nimeni cu el. Rezemându-se de un copac, hotărî să aştepte acolo până când urmăritorul se va arăta sau va pleca. Rudi avea timp. In afară de asta, nu avea nimic contra câtorva minute de odihnă.
Răbdarea îi fu răsplătită. După treizeci de minute auzi un zgomot clar în tufişurile din dreapta lui. Păstrându-şi aerul nepăsător, întoarse capul în direcţia sunetului. Oricine ar fi fost, se opri un moment şi apoi porni din nou - de data asta îndepărtându-se de Rudi. Zgomotele deveniră tot mai slabe până se stinseră cu totul. Rudi mai aşteptă o oră, pândind vreun semn de întoarcere. Fiindcă nu auzi nimic, îşi continuă drumul.
Dar nu trecură mai mult de patruzeci şi cinci de minute, şi auzi din nou paşii urmăritorului. De data asta era hotărât să-1 descopere.
Văzând un arbore uriaş cu crengile aplecate, se îndreptă repede spre el. Se caţără în copac şi continuă să urce până ajunse la o înălţime destul de mare. Apoi se aşeză confortabil pe o creangă.
La început nu văzu nimic. Apoi trosnetul crengilor îi atrase atenţia şi văzu pe cineva mişcându-se în tufăriş.
Rudi îl privi cu atenţie până ajunse să-1 vadă clar. Cu toate că hainele-i jerpelite atârnau neglijent, nu era slab. Era lat în umeri şi musculos. Şuviţe dezordonate de păr blond îi ieşeau de sub pălărie şi o mustaţă deasă îi acoperea gura ca un fuior, unindu-se cu barba deasă.
Arăta sălbatic, şi în timp ce îl privea din copac, Rudi se gândi la o poveste cu o panteră la vânătoare pe care o citise

mai demult. Cu cât se uita mai mult la urmăritorul lui, cu atât se ruga să fie bine ascuns.
Omul se mişca foarte încet, studiind atent pământul din faţa lui. Continuă până ajunse direct sub copacul lui Rudi. Acolo se opri.
Poate că nu m-a văzut urcându-mă în copac, se gândi Rudi. Cuprins de spaimă, băiatul îşi ţinuse respiraţia, şi nu observă până nu simţi că îi explodează plămânii. înţelegând că trebuia să respire, începu să tragă aer în piept foarte încet, încercând să nu dea drumul la aer dintr-o dată. Dar eforturile lui fură zadarnice. Omul îşi ridică imediat capul de parcă ar fi auzit ceva. Rudi se opri şi încercă să-şi ţină respiraţia din nou, dar nu putu. Trebuia să respire. Omul privi în sus, ridicându-şi puşca.
-Hei tu, strigă el aspru, ţinând puşca îndreptată în sus spre copac. Dă-te

jos.
Rudi aştepta.
- Ştiu că eşti acolo şi număr până la zece înainte să urc eu după tine, spuse omul pe un ton mai ameninţător.
Rudi ezita.
-Unu, doi, trei, începu omul să numere.
Hotărând că e mai bine să-şi încerce şansele pe pământ, Rudi începu să coboare, păşind atent de pe creangă pe creangă.
-Nu eşti un căţărător prost, spuse omul, coborându-şi puţin puşca. Era o poziţie mai puţin ameninţătoare, dar totuşi periculoasă.
Rudi îl privea ţintă, dar nu spunea nimic.
Omul îi întoarse privirea cu o faţă împietrită; apoi întinse dintr-o dată mâna îndreptând-o spre gâtul lui Rudi. Rudi sări într-o parte şi pentru moment nu se putu hotărî dacă să fugă în pădure sau să încerce să lupte.

-Hei! exclamă omul. Apoi cu un ton batjocoritor, adăugă: dacă îl vrei aşa tare, păstrează-1. Totuşi ai putea să încerci să-1 ceri în loc să-1 iei aşa.
-Să iau ce? întrebă Rudi atent.
-Fularul meu, răspunse omul.
Furia lui Rudi crescu.
-Ăsta-i fularul tău?
-Al cui credeai că e? întrebă omul.
Rudi nu răspunse; îl desfăcu şi i-1 întinse.
Omul îşi legă fularul în jurul gâtului.
-Eşti un tip prietenos!
-La ce te aştepţi dacă îţi ţii puşca îndreptată spre mine? spuse Rudi întunecat.
Omul lăsă puşca jos şi se rezemă confortabil de patul ei.
-Mulţumesc, spuse Rudi, nu prea sincer.
-Deci tu eşti Rudi, spuse el. Dar nu era chiar o întrebare.
Rudi încuviinţă.
-Eu sunt Oscar, spuse omul. Şi îl surprinse pe Rudi întinzându-i mâna.
Rudi o luă morocănos, apoi izbucni:
-De ce nu ai venit înaintea mea? De ce te-ai furişat în spatele meu?
-Cine s-a furişat în spatele cui? întrebă Oscar.
-Ei bine, nu sunt sigur că *eu* m-am furişat în spatele *tău,* spuse Rudi. M-ai găsit în copac, aminteşte-ţi.
-Aşa ţi s-a părut, uitându-te la mine din copac, spuse Oscar. De unde să ştiu că tu erai sus?
-Din faptul că m-ai urmărit în ultimele două sau trei ore.
Oscar îl privi aspru.
-Ţi-ai pierdut minţile, băiete, spuse el. Nu prea ai fost prin pădure - nu destul, după cum se pare.

Rămaseră uitându-se unul la altul bănuitori câteva minute.
-Ce făceai în spatele meu? întrebă Rudi, mai liniştit.
-Urmăream un iepure pentru prânz, spuse Oscar, pe care, între timp, l-am pierdut. Rudi văzu că era destul de dezamăgit.

-Cine mă urmărea pe mine, atunci? întrebă Rudi.
-Asta mă întreb şi eu, răspunse Oscar cu o undă neaşteptată de îngrijorare în glas.
-Poate că era un alt luptător din rezistenţă, ca şi tine.
-Nu, nu cred. Nu au nici un motiv să urmărească un băiat. Te-ar fi ignorat sau te-ar fi întrebat dacă ai nevoie de ajutor.
-Nu avea cum să fie un neamţ, spuse Rudi. Nu au pentru ce să se ascundă în pădure.
Oscar îi aruncă o privire.
-Nu se ascund, spuse el. Ştiu că suntem aici. Ştiu şi crede-mă, fac totul ca să ne găsească. Au început să trimită câţiva oameni să scotocească pădurea în fiecare zi.
-Vrei să spui că m-a urmărit un nazist? strigă Rudi.
-Ei bine, e singurul lucru care-mi vine în minte. Totuşi, nu are sens. Dacă ar fi fost un neamţ, mă îndoiesc că te-aş fi găsit în copac. Doar dacă... Se opri şi privi în jur atent. Când ai auzit ultima oară pe cineva în urma ta - în afară de mine? întrebă el, întorcându-se spre Rudi.
-Ei bine, spuse Rudi, cred că acum două ore. Când l-am auzit, m-am aşezat să văd dacă se apropie.
-Vrei să spui că te-ai aşezat şi ai aşteptat pur şi simplu să vină după tine? întrebă Oscar neîncrezător.
-M-am gândit că era singura posibilitate, spuse Rudi. Nu voiam să caut indiciile cu cineva în urma mea, dar nici nu voiam să pierd drumul.
-Ca să-ţi spun drept, spuse Oscar, ai avut sânge, nu glumă.

Rudi începu să râdă, dar se opri.
-Nu-mi acorda prea mult credit. M-am gândit că erai tu, aminteşte-ţi. Chiar mi-am legat fularul la gât, gândindu-mă că mă vei recunoaşte.
Oscar îi răsplăti sinceritatea cu un hohot batjocoritor.
-Am zis că ai sânge, nu creier. Dar e în regulă. Atâta timp cât ai sânge, *eu* te pot ajuta cu creierul.
Era evident că ursuzul prieten al lui Rudi nu era modest în aprecierea propriilor talente.
-Oricum, adăugă Rudi, după treizeci de minute l-am auzit îndepărtându-se. Am mai stat o oră ca să mă asigur că nu se mai aude. Apoi m-am ridicat şi am pornit. Am mers timp de o oră înainte să te aud în spatele meu.
-Şi atunci te-ai căţărat în copac ca să vezi dacă mă zăreşti? întrebă Oscar.
Rudi încuviinţă.
-Crezi că a fost un neamţ care spera să-1 conduc la tine sau la alţi soldaţi? întrebă Rudi.
-La asta mă gândeam, spuse Oscar rânjind. Cred că până la urmă ai ceva creier.
-Dar de ce a renunţat? întrebă Rudi.
-Nu ştiu.
-Nu le stă în fire nemţilor, nu-i aşa?
-Sigur că nu, fu de acord Oscar. Mai ales nu un neamţ care urmăreşte pe cineva, adăugă el. Tot ce pot spune, băiete, e că ai dat peste unul nebun,

sau care a fost lovit de orbire cât timp ai stat în spatele copacului. Totuşi, nu avem nici o garanţie că nu se va întoarce. Aşa că am face bine s-o luăm la picior.
-Unde mergem mai exact? întrebă Rudi.
-Aşteaptă şi vei vedea, spuse Oscar.
Fiindcă nu voia să rişte, Oscar nu doar că alese un drum ocolit, dar lăsă şi o grămadă de urme încurcate. Veni şi

se întoarse de atâtea ori pe cărare încât Rudi începu să se teamă că-1 va pierde din vedere.
-Neamţul acela ar trebui să fie un geniu ca să te urmeze, comentă Rudi.
-înseamnă că suntem destul de siguri, spuse Oscar.
Până ajunseră la ascunzătoarea lui Oscar, se făcu târziu după-amiază. Rudi era istovit, şi se bucură când Oscar se întoarse spre el şi spuse morocănos:
-Mor de foame. N-am mai reuşit să mănânc. Crezi că ai putea mânca ceva?
-Orice, răspunse Rudi.
-Cred că avem noroc. Chiar dacă am pierdut un iepure azi, se pare că am făcut rost de altul, spuse el, înaintând câţiva paşi şi îngenunchind.
Rudi păşi şi îngenunche lângă el. într-adevăr, era un iepure prins în capcana făcută de Oscar.
-Ce capcană caraghioasă, spuse Rudi, observând-o îndeaproape.
O umbră de nemulţumire trecu peste faţa încruntată a lui Oscar.
-îşi face treaba - destul cât să ne hrănim în seara asta, oricum.
Rudi realiză că Oscar urăşte critica la fel de mult cât iubea el rugăciunea, şi asta era bine de ţinut minte.
-Mai este un lucru bun la capcana asta, continuă Oscar. Omoară animalul pe loc, şi asta e important. Este o cruzime să foloseşti o capcană care să rănească animalele şi să le lase să sufere ore întregi. Aminteşte-ţi asta, spuse el. Apoi se întoarse şi fără alte comentarii începu să jupoaie şi să cureţe iepurele.
Rudi îl privea fascinat.
-Gata pentru masă? întrebă Oscar când termină în sfârşit curăţatul.
Rudi îl privi ezitând.

-Nu o să-1 mâncăm crud, nu-i aşa?
Oscar îşi permise un zâmbet pe seama lui Rudi.
-Doar dacă doreşti. Personal, prefer carnea friptă.
Rudi se roşi puţin sub privirea batjocoritoare a lui Oscar, dar spuse doar:
-Şi eu la fel.
-Bun, deci s-a aranjat, spuse Oscar, în ceea ce priveşte prima ta experienţă în domeniul bucătăriei de pădure. Mai întâi, vrem cât de puţin fum se poate. Asta înseamnă că va trebui să folosim lemne uscate. Dacă le aduni de pe jos, s-ar putea să fie prea putrede. Aşa că le rupem direct din tufişuri, ca mine, spuse el, demonstrând.
Rudi îi urmă exemplul, şi în scurt timp se adună o grămadă bunişoară de vreascuri. Oscar scoase un chibrit din buzunar şi i-1 întinse lui Rudi.

-Vezi asta? spuse el, arătând spre capătul chibritului. L-am acoperit cu ceară. Acum spune-mi de ce crezi că am făcut-o?
Rudi ridică din umeri.
-Gândeşte, băiete! Ca să le păstreze uscate, spuse Oscar. Chibriturile sunt preţioase, şi nu ne permitem să facem risipă.
-De unde faci rost când se termină? întrebă Rudi.
-De la ţărani. Fac o plimbare până la fermele din sat aproape în fiecare noapte. Ai fi surprins să vezi cât de mulţi oameni sunt dornici să ne ajute, cu toate că e foarte periculos pentru ei. Dacă îi prind nemţii ajutând un soldat, au dat de belea. Totuşi, e greu să opreşti un polonez cumsecade să-1 ajute pe altul.
Oscar luă o mână de vreascuri şi puse chibritul aprins între ele. Luară foc aproape imediat.
-Cât timp fac eu un foc bun, vreau să iei cana aceea de tablă, să mergi la râu şi să o umpli cu apă. Putem s-o fierbem şi o s-o avem de băut.

Rudi luă cana şi plecă.
-Adu şi cinci-şase pietre când te întorci, strigă Oscar după el.
Până se întoarse Rudi cu apa şi cu pietrele, Oscar tăiase iepurele în fâşii subţiri şi acum le aşeza pe o piatră mare şi netedă. Apoi puse piatra în foc, şi peste puţin timp carnea începu să sfârâie pe „grătarul" improvizat.
-Să ţin cana cu apă deasupra focului până fierbe? întrebă Rudi.
-Doar dacă vrei neapărat să faci o friptură din degete, îi spuse Oscar. Putem să înfierbântăm pietrele pe care le-ai adus şi să le dăm drumul în apă. O să fiarbă imediat, şi după ce fierbe destul, va fi bună de băut.
Rudi îi dădu pietrele pe care le adunase.
-Acum pune cana acolo până se înfierbântă pietrele, spuse Oscar şi aşeză pietrele în foc, lângă carne. Şi dă-mi restul de vreascuri, adăugă el.
Rudi se întoarse şi începu să strângă vreascurile. De abia strânsese un braţ când auzi deodată:
BANG! BANG! BANG!
împuşcăturile răsunară chiar în spatele lui. Se întoarse repede, aşteptându-se să-1 vadă pe Oscar zăcând mort la picioarele lui. în loc să fie aşa, îl văzu izbucnind în râs.
-Un lucru e sigur, spuse Oscar, râzând cu poftă, dacă nemţii ar fi pe aproape, probabil că ar lua-o la fugă după o asemenea explozie. Şi dacă totuşi nu ar fi făcut-o până acum, ar face-o dacă ţi-ar vedea faţa!
Rudi simţi că începe să se enerveze, dar se calmă singur. Se întreba dacă Oscar făcuse vreo şmecherie ca să-1 sperie.
-Ce a mai fost şi asta?! întrebă el.
-Ai luat pietrele astea de pe mal? întrebă Oscar.
-Da, dar...

—Niciodată să nu înfierbânţi pietrele care au fost în apă, sau să le pui lângă foc. Din cauza asta explodează. Nu degeaba ţi-am spus să aduni nişte pietre când te întorci, *după* ce ai luat apa.
-îmi pare rău.
-Nu-i nimic, spuse Oscar clătinând din cap la vederea neştiinţei lui Rudi.

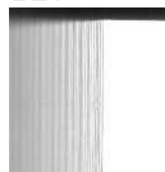
Adu-mi altele.
In timp ce strângea pietrele, Rudi avu timp destul să se gândească la incident. Când pietrele explodaseră, Oscar fusese transformat. Expresia sălbatică şi întunecată dispăruse, şi arăta vesel, aproape comic, în aparenţă. Rudi s-ar fi aşteptat să se înfurie din cauza prostiei lui. Dar Oscar râsese. *Poate că nu e atât de ursuz cum am crezut prima dată,* îşi spuse Rudi. *Poate căe o altă parte a lui.* Gândul era liniştitor.
-Poftim altele, spuse Rudi, întorcându-se la foc cu câteva pietre uscate.
-Iepurele e aproape gata, îi răspunse Oscar care întorcea carnea. Sper că îţi place bine prăjit.
-E foarte bine, spuse Rudi aşezându-se lângă foc.
Oscar puse pietrele pe grătar, le înfierbântă şi le dădu drumul în apă. După ce clocoti, turnă în două cănite făcute din coajă de copac. Ii dădu una lui Rudi şi o aşeză lângă el pe cealaltă.
-De când nu ai mâncat carne? întrebă el luând iepurele de pe grătar.
-De mult timp, răspunse Rudi.
-Atunci mestecă bine înainte de a înghiţi, îl sfătui Oscar. Şi opreşte-te din mâncat înainte să fii sătul. Altfel, o să-ţi cadă greu la stomac. Apoi, de parcă s-ar fi gândit că a fost prea blând, adăugă: ultimul lucru pe care mi-1 doresc este un copil care plânge de durere de burtă.
-E grozavă, spuse Rudi după ce gustă. E cel mai grozav lucru pe care l-am gustat de luni de zile.

-îmi imaginez, spuse Oscar. Natura e mult mai blândă cu noi decât sunt nemţii.
Rudi se gândi dintr-o dată la tatăl lui, şi pentru un moment se opri din mâncat. Oscar păru să nu observe.
-Aici, continuă el, vei descoperi că există toate lucrurile de care ai nevoie - nu doar ca să supravieţuieşti, ci ca să supravieţuieşti confortabil. Dacă ai un cuţit ascuţit şi minte în cap, te descurci de minune. Apropo, tatăl tău ţi-a dat un cuţit, nu-i aşa?
-Da, spuse Rudi, forţându-se să se gândească la conversaţia cu Oscar. Scoase cuţitul şi i-1 arătă.
-Pare a fi bun şi este ascuţit, spuse Oscar, examinându-1. Apoi i-1 înapoie lui Rudi. Acum tot ce-ţi mai trebuie e să înveţi să-1 foloseşti.
-Ce făceai de obicei - înainte de război, vreau să zic? întrebă Rudi, punându-şi cuţitul în buzunar.
-Eram profesor, spuse Oscar.
-Ce materie predai? întrebă Rudi, trădându-şi puţin surpriza, fiindcă nu şi-1 putea imagina pe omul acesta sălbatic în faţa clasei.
-Ştiinţele naturii şi matematică, răspunse Oscar. Obişnuiam să-mi aduc clasa în pădure de câteva ori pe an. Pădurea e un loc foarte potrivit pentru a învăţa.
-Noi nu am venit niciodată aici, spuse Rudi.
-Ei bine, ai venit acum, şi vom începe orele mâine.
-Ore?! mormăi Rudi.
-Credeai că scapi de şcoală pentru totdeauna? întrebă el. Pe lângă asta, şcoala nu ar trebui să fie o problemă pentru un Kaplan. Ştiu că tatăl tău e un om inteligent. Semeni cu el?

-Mă străduiesc, răspunse Rudi.
Oscar încuviinţă şi îi aruncă o privire aproape aprobatoare lui Rudi.

-Apropo, tata a spus că faci parte dintr-un grup de rezistenţă. Nu am văzut nici un soldat. Unde sunt ceilalţi? întrebă Rudi.
-Peste tot, spuse Oscar. Ne despărţim în timpul zilei şi ne împrăştiem în pădure. E cel mai sigur aşa. Ne întâlnim numai noaptea.
-Şi ce faceţi atunci? întrebă Rudi.
-Tot ce putem ca să ne răzbunăm pe nemţi. Vei vedea la noapte, spuse el în timp ce-şi termina porţia. Cât mai stăm aici, întinde-te lângă foc şi odihneşte-te puţin. Nu mai durează mult până se întunecă.

capitolul XVII
INVADATORI ÎN NOAPTE
NOI. 1939
„ Când veţi auzi despre războaie şi veşti de războaie, să nu vă înspăimântaţi, căci lucrurile acestea trebuie să se întâmple..."
-Marcu 13:7a
Focul se stinsese. Era întuneric beznă şi un ger năprasnic când Oscar îl trezi pe Rudi, care dormea adânc. Băiatul nu fusese niciodată atât de obosit. Braţele şi picioarele îi erau amorţite, dar după ce se ridică în picioare simţi o durere atât de ascuţită, încât ar fi dat orice să mai poată sta puţin.
Dar Oscar nu mai avea răbdare.
-Trebuie să plecăm, spuse el şi porni imediat.
Urmară cursul râului câteva ore, şi ieşiră în sfârşit din pădure într-un câmp care se afla la câţiva kilometri de oraş.
-Nu te temi că ne vede cineva? întrebă Rudi.
-Nu aici, răspunse Oscar. Nemţii nu vin atât de departe de oraş fără să aibă un motiv întemeiat, mai ales noaptea.
- Şi dacă neamţul acela ne urmăreşte încă?
-N-o face, spuse Oscar.
-De unde ştii?
-A venit când dormeai tu. Nu ne va mai deranja.

-Eşti sigur că era acelaşi soldat? întrebă Rudi.
-Sunt sigur, răspunse Oscar. Nu ştia că eram şi eu acolo. A venit direct la tine.
-Mă întreb cum ne-a găsit.
-Ei bine, aş spune că a avut ceva probleme până a auzit pietrele explodând, spuse Oscar, zâmbind puţin la amintirea episodului. Cred că

ne-a pierdut puţin urma până să-1 ajuţi tu.
-Mă întreb de ce n-a venit după mine când m-a găsit prima dată.
—Şi eu, răspunse Oscar, dar nu prea mai contează acum.
îşi continuară drumul în tăcere până când Rudi văzu un sat în depărtare.
-Acolo mergem? întrebă Rudi.
-Da, răspunse Oscar.
Rudi se aştepta ca Oscar să-i spună mai multe. Când văzu că nu spune nimic, continuă să-1 întrebe.
-La cine mergem?
-La o văduvă care trăieşte acolo; e o femeie cumsecade, care îşi iubeşte cu adevărat patria. Soţul ei a fost soldat, unul dintre cei care au murit apărând Varşovia.
-L-ai cunoscut bine? întrebă Rudi.
-Da, răspunse Oscar.
Tonul lui îl făcu pe Rudi să renunţe la alte întrebări asupra bărbatului, aşa că îndreptă din nou conversaţia spre femeie.
-Are copii? întrebă el.
—Nu, răspunse Oscar. Doar un nepot care locuieşte cu ea. E un băiat morocănos, şi nu cred că îi place că ne întâlnim acolo.
-Crezi că ar spune cuiva despre asta?

-Dacă ar îndrăzni, mi-ar face plăcere să-1 văd cum se descurcă după aceea cu ea, spuse Oscar. îl lasă să vorbească, dar el ştie că nu-şi permite mai mult.
-Ce trebuie să fac când ajungem acolo?
-Să stai jos şi să te bucuri de căldura din căsuţă. Şi să asculţi cu atenţie.
Rudi şi Oscar fură întâmpinaţi la uşa căsuţei de văduvă. Era o femeie înaltă, impunătoare. Cu toate că părul ei negru era înspicat cu argintiu, avea o faţă cu trăsături fine, care o făceau să pară mai tânără, şi o voce blândă care îl făcu pe Rudi să se simtă în largul lui.
-Eşti ultimul, spuse ea, adresându-i-se lui Oscar.
-M-am pornit puţin mai târziu decât de obicei, explică el. Băiatul avea nevoie de somn.
-Arată de parcă ar mai avea încă nevoie, spuse ea, uitându-se la el. Tu eşti Rudi?
Băiatul încuviinţă.
-Eu sunt Ana şi el este Iosif, spuse ea arătând spre un băiat ursuz care şedea într-un colţ.
Văzându-1 pe Rudi că se uită la el, Iosif îi aruncă o privire dispreţuitoare, care îl puse imediat pe Rudi în poziţie de atac. Studiindu-1, Rudi ghici că Iosif era cu trei-patru ani mai mare decât el.
Ana îi conduse spre masă unde erau deja opt bărbaţi.
-Aceştia sunt tovarăşii mei, spuse Oscar în timp ce se aşeza împreună cu Rudi.
Rudi îi studia cu atenţie. Unii dintre ei - oameni aspri, neîngrijiţi - arătau de parcă ar fi fost obişnuiţi cu hainele lor jerpelite. Alţii, totuşi, păreau domni care nu descoperiseră încă faptul că erau îmbrăcaţi în zdrenţe.
Ana pusese înaintea lor un ulcior cu *şoca* (o băutură făcută din coacăze negre) şi un ceainic cu ceai fierbinte. Adusese şi un platou cu tartine cu şuncă şi prăjiturele uscate.

Promisiunea unui tată

Rudi se trezi de-a binelea văzându-le, şi îi trebui toată stăpânirea de sine ca să nu se repeadă şi să înşface câteva prăjituri.

Se uită la ceilalţi. Vorbeau între ei şi nu păreau să fi observat că se afla

ceva în faţa lor. Atunci îşi dădu seama că nici unul nu avea expresia aceea hămesită, flămândă, pe care o văzuse la atâţia în Varşovia.
-Ţi-e foame? întrebă Ana, aşezându-i o farfurie şi o cană în faţă.
-N-ar trebui să-i fie, spuse Oscar. A avut o cină îmbelşugată. Şi probabil că nu se cuvine să se îndoape din prima zi în care a părăsit oraşul.
-Totuşi, spuse Ana, cred că mai găseşte ceva loc pentru prăjituri.
-Ce zici, Rudi? întrebă Oscar cu un zâmbet. Mai ai loc?
-Destul, spuse Rudi. Devenind mai curajos, adăugă: de unde aţi făcut rost de atâta mâncare? Noi... ei mor de foame în Varşovia.
-Pământul a fost bun cu mine întotdeauna, spuse Ana. Anul acesta nu a fost altfel, cu toate că recoltarea a fost mai grea fiindcă bărbaţii au fost pe câmpul de luptă. Se opri o clipă şi un nor de tristeţe îi umbri faţa, dar se risipi după un moment.
-Norocul nu poate să ţină mult, spuse Iosif.
Toată lumea se întoarse şi se uită la Iosif, apoi la Oscar. Cu toate că Oscar nu răspunse nimic, Rudi observă că începuse să-şi muşte mustaţa de nervi.
-Dacă eşti îngrijorat, de ce nu ni te alături ca să schimbăm ceva? întrebă unul dintre soldaţi.
-Fac ceva, replică Iosif.
-Ce anume? îl provocă un alt soldat.
-Aştept, răspunse Iosif.
-Aştepţi?

-Da! Aştept ca Hitler să controleze Polonia aşa cum controlează Germania.
într-o clipă un soldat sări în picioare, îndreptându-se spre băiat.
-Eşti...
Oscar îi bloca drumul.
-Aşează-te, spuse el. E doar un băiat prost. Lasă-1 să vorbească. Soldatul se aşeză, şi după un moment se aşeză şi Oscar.
-Poate că sunt tânăr, dar sunt mai înţelept decât voi toţi la un loc. Tu - tu şi cei asemeni ţie - ţii Polonia în lanţuri, izbucni Iosif, fără să-i pese de privirea ameninţătoare a soldatului. Odată ce îl vom asculta pe Hitler, va face pentru noi ceea ce a făcut pentru Germania. Atunci va fi destulă mâncare pentru toată lumea. Trebuie doar să facem ce spune el.
-Ţi-ai vinde sufletul pentru o bucată de pâine! strigă soldatul.
-Iar tu i-ai lăsa pe hoţii de evrei şi ţigani să fure drepturile poporului polonez.
-Destul, îl avertiză Ana.
Dar comentariul lui Iosif îl înfuriase atât de tare pe Rudi încât nici n-o auzi.
-Evreii nu sunt hoţi, spuse el, privindu-1 feroce pe Iosif.
-De unde ştii? Eşti prietenul evreilor? Sau poate că eşti tu însuţi evreu, spuse Iosif, privindu-1 cu ură.
Oscar îl apucă pe Rudi de umăr, şi îl făcu să tacă prin forţa voinţei.
-Ştie, spuse Oscar, ridicându-se de pe scaun şi îndreptându-se încet spre colţ, fiindcă e un băiat curajos, unul care e destul de inteligent ca să nu-i asculte pe nebunii care promit pâine şi dau pietre.

Rudi era surprins de apărarea lui Oscar, dar îi făcu plăcere.
Oscar stătea în faţa lui Iosif, provocându-1 să răspundă. Iosif ştia că nu are nici o şansă în faţa unui asemenea duşman. Ridicându-se de pe scaun, se îndepărtă din calea lui Oscar. Apoi ieşi din căsuţă, trântind uşa.
-De ce îl laşi să stea la tine, Ana? întrebă unul din soldaţi.
-Fiindcă face parte din familie şi fiindcă sper că îşi va veni în fire într-o zi.
-Nu ştiu, Ana, spuse Oscar. E un băiat rău. Poate că ai face mai bine să-1 faci să plece. E destul de mare să-şi câştige existenţa, şi nu văd vreo speranţă de schimbare pentru el.
Ea rămase pe gânduri un moment.
-Voi hotărî când nu mai e nici o speranţă, îi spuse ea în sfârşit lui Oscar. Apoi întorcându-se spre restul grupului adăugă: voi hotărî eu când e timpul să-1 fac să plece.
-Am pierdut destul timp certându-ne, spuse Oscar, întorcându-se la locul lui. Să trecem la afaceri. Am primit veşti că vor trece cinci camioane nemţeşti la patru kilometri de aici, la trei dimineaţa.
-Ce transportă? întrebă un soldat.
-Muniţie, spuse Oscar, zâmbind.
-Care-i planul? întrebă un altul.
-Luăm unul şi le aruncăm în aer pe celelalte.
-De ce nu le luăm pe toate?
-Nu merge. Va fi destul de greu să capturăm unul.
-Cine îl va lua?
-Eu, spuse Oscar. Vreau ca voi să vă împrăştiaţi de-a lungul drumului, doi câte doi, la cincizeci de metri distanţă. Eu voi fi ultimul din rând, aşteptând să treacă al cincilea camion - cel pe care îl voi lua. Când veţi vedea că mă ridic, vreau să încărcaţi armele şi să trageţi în rezervoare. Dacă veţi

avea succes, şoferul ultimului camion va fi atât de orbit, încât nu îmi va fi greu să sar în camion şi să preiau controlul.
-Şi dacă nu avem succes? întrebă un bărbat.
-Ne vom face griji la momentul potrivit, spuse Oscar.
-Dar el? spuse un soldat, arătând spre Rudi.
—Va veni cu noi, spuse Oscar. Apoi se întoarse spre Rudi şi spuse: vei rămâne în urmă, oricum. Dacă eşuăm, ia-ţi picioarele la spinare şi fugi cât poţi de repede în pădure. Va fi destulă zarvă ca să poţi dispărea.
-Poţi sa te descurci singur, băiete? îl întrebă cineva.
-Din fericire, nu va avea nevoie să poată, spuse Oscar înainte ca Rudi să poată răspunde. Cel puţin nu până nu voi mai avea câteva săptămâni la dispoziţie să-1 învăţ să trăiască pe cont propriu. Dar dacă va trebui să mergi singur, continuă el, adresându-i-se lui Rudi, aminteşte-ţi că cel puţin ştii cum să găteşti un iepure. Nu vei muri de foame.
-Vorbind despre mâncare, spuse Ana, cred că aţi face bine să vă terminaţi tartinele; o să vă prindă bine.
La miezul nopţii erau pe drum. Rudi stătea lângă Oscar. Nu că nu ar fi avut încredere în ceilalţi, dar simţea că îl priveau mai degrabă ca pe o

povară decât ca pe un tovarăş.
-Avem patruzeci de minute, dacă se ţin de program, îi anunţă Oscar când ajunseră la destinaţie. Să ne ocupăm poziţiile.
Oamenii ascultară.
-Vreau să te dai înapoi câţiva metri, îi spuse Oscar lui Rudi după ce ceilalţi dispărură. Vei putea să vezi ce se întâmplă - şi vor fi destule de văzut - dar să nu stai prea aproape. Dacă îţi trece cumva prin cap să devii erou, uită. Stai liniştit până vin eu după tine.
- Şi dacă nu reuşeşti? întrebă Rudi. Cum o să ştiu când s-o iau la fugă?

-Dacă vei vedea patru camioane în flăcări, stai liniştit. Dacă vezi mai puţine, fugi. Acum du-te şi caută-ţi un loc.
în timp ce aştepta, Rudi avu destul timp de gândire. Până atunci nu avusese nici o şansă să se gândească la consecinţele acţiunii grupului de rezistenţă. Dar zăcând acolo în câmp, îşi aminti de afişul pe care îl văzuse acum câteva săptămâni pe uşa prăvăliei. Era surprins de uşurinţa cu care îşi amintea toate detaliile. *Dacă se distruge o proprietate germană... şase oameni vor fi împuşcaţi. Dacă moare un soldat german... doisprezece oameni vor fi împuşcaţi. Cinci camioane, cinci soldaţi...*
începu să încerce să calculeze câte vieţi se vor pierde, dar gândurile i se întrerupseră la apariţia camioanelor.
Mergeau repede, de parcă ar fi simţit primejdia. Unul, două, trei, patru trecură. Rudi îl văzu pe Oscar ridicându-se. Cel de-al cincilea camion trecu şi Oscar sări în spate chiar când ceilalţi deschiseră focul.
La început i se păru că nici unul nu-şi atinsese ţinta. Apoi văzu o explozie groaznică, apoi alta, şi alta. Flăcările se împrăştiau în timp ce muniţia continua să explodeze, aruncând sfărâmături în toate părţile. Cel de-al patrulea camion avea viteză atât de mare încât se trânti în cel de-al treilea şi explodă. Rudi crezu că şi camionul în care sărise Oscar va avea aceeaşi soartă, dar cu câteva secunde înainte de impact părăsi drumul şi intră în câmp. Condus nebuneşte, continuă să meargă cu o viteză periculoasă până când se răsturnă.
Ceilalţi alergară spre vehicul. încercuind camionul, aşteptară cu puştile ridicate, în timp ce un bărbat ieşea din cabină. Rudi nu văzu cine era. Dar când soldaţii lăsară puştile jos, înţelese că era Oscar.
Rudi îi privi descărcând camionul şi împărţind muniţia. Fiecare luă cât putea duce. Apoi se împrăştiară, îndreptându-se spre pădure pe drumuri diferite.

-Am reuşit! spuse Oscar apropiindu-se de Rudi şi făcându-i semn să-1 urmeze. Asta o să-i stârnească pentru un timp, nu-i aşa? adăugă el în timp ce se îndreptau spre pădure.
Era evident că aştepta o laudă, dar Rudi nu spuse nimic.
-Ei bine, mulţumesc pentru felicitări, spuse Oscar în sfârşit.
-îmi pare rău, spuse Rudi. Mă gândeam cât de mulţi oameni vor fi împuşcaţi pentru ceea ce am făcut noi noaptea asta.
în lumina slabă din pădure, Oscar se întoarse spre el, ca şi cum s-ar fi enervat.

-Despre ce vorbeşti? spuse el.
Rudi înţelese că Oscar nu ştia nimic despre listele afişate în oraş. îi explică.
Ei bine, şi ce ar trebui să facem? spuse el când Rudi îşi termină explicaţiile. Să stăm cu mâinile în sân şi să-i lăsăm să-şi vadă de drum?
Rudi nu spuse nimic. Oscar se opri şi îl luă de după umeri.
-Ascultă, băiete, crezi că s-ar opri din împuşcat oamenii dacă noi nu am mai lupta? întrebă el. Evreii nu le fac nimic naziştilor şi totuşi naziştii îi împuşcă pe străzi sau îi duc în lagăre la muncă silnică, oricum.
Cuvintele îi merseră drept la inimă lui Rudi, şi îşi aminti de tatăl lui stând în picioare în camionul care îl ducea departe.
-Nu spun că ar trebui să nu mai luptăm, spuse el încet.
-Ei bine, atunci ce spui? întrebă Oscar.
-Doar că mi-aş dori să existe o altă cale de a învinge.
Oscar rămase uitându-se la Rudi încă un moment, apoi se întoarse încet. Cu mâna pe umerii băiatului, îl conduse înapoi în pădure.

capitolul XVIII

UN ALT RĂMAS-BUN

DEC. 1939

„ Un cuvânt spus la vremea potrivită, este ca nişte mere din aur într-un coşuleţ din argint."
-Proverbe 25:11
-Viaţa ta depinde de îndemânarea cu care observi lumea din jurul tău, spuse Oscar a doua zi dimineaţa, când începu prima lecţie de supravieţuire. Din câte pot spune, continuă Oscar ascuţindu-şi cuţitul de o piatră, nu ai văzut şi nu ai auzit nimic de când ai intrat în pădure.
Rudi începuse să se sature de comentariile lui Oscar în privinţa lipsei lui de experienţă în pădure.
-Nu cred că am fost chiar atât de ignorant, răspunse el.
-Nu? întrebă Oscar, şi se opri dintr-o dată. închide ochii, spuse el brusc.
-De ce?
—Fă ce-ţi spun.
Rudi ascultă.
-Acum, spune-mi lângă ce fel de copac stai.
-Nu-i ştiu numele, răspunse Rudi.
-Atunci descrie-1, spuse Oscar.
Rudi ezită.

-Arată ca orice alt copac, spuse el în sfârşit, exasperat.
-Ca orice alt copac, îl îngână ocrotitorul lui. Ştii câte soiuri de copaci sunt în lume, băiete? Şi ai de gând să stai aici şi să-mi spui că toţi sunt la fel?
-Ei bine, n-am spus chiar *aşa,* spuse Rudi deschizând ochii.
-Ţine ochii închişi, ordonă Oscar, şi ridică mâna.
Când Rudi întinse mâna, simţi cum Oscar îi punea ceva în palmă.
-Uite, ţi-am dat un indiciu, spuse Oscar. Acum spune-mi ce fel de copac este.
Rudi pipăi crenguţa.
-Este un copac cu ace, nu cu frunze, spuse el, temându-se să fie mai exact.
-Ei bine, spuse Oscar, cel puţin nu mi-ai spus că e un pom de Crăciun. Dar ai grijă. Acele sunt scurte sau lungi?
-Lungi, cred. Par cam uscate, adăugă el.
-Bun. Sunt ascuţite sau rotunde la vârf?
-Ascuţite, spuse Rudi.
-De vreme ce eşti un observator atât de fin, deschide ochii şi uită-te îndeaproape.
Rudi ascultă.
-Este o ramură dintr-un brad Douglas, îi spuse Oscar. Dacă ar fi fost molid, acele ar fi fost mai scurte. Dacă ar fi fost cedru, acele ar fi fost mai subţiri şi mai solzoase. Sunt tot felul de copaci cu ace. Apropo, adăugă el, acum că ştii măcar numele unui copac, uită-te în jur din nou. Toţi copacii de lângă tine sunt brazi Douglas?
-Nu, spuse Rudi timid.
-Ei bine, prima lecţie e completă. Ai învăţat cât de puţin ştii. Oscar zâmbi subţire ca de obicei, dar apoi adăugă mai serios: acum te voi putea învăţa cum să vezi cu adevărat,

să auzi, să simţi şi chiar să guşti şi să miroşi cum n-ai mai făcut-o niciodată.
Oscar se ţinu de promisiune. Sub comanda lui, Rudi văzu o întreagă lume care se deschidea în faţa lui, şi imediat ce intră în ea, se simţi crescând la trup şi la minte. Dieta lui de pădure îl făcu mai puternic şi ironia nemiloasă a lui Oscar îl forţa să fie mereu cu mintea trează.
Simţurile lui deveniră atât de ascuţite încât în scurt timp putea identifica arbori şi tufişurile nu doar văzându-i, ci şi prin simpla atingere. Putea deosebi după gust şi miros dacă alunele sau afinele sunt bune de mâncat şi putea auzi cele mai mici creaturi furişându-se în desiş.

Deveni foarte îndemânatic în adaptări şi improvizaţii, învăţă nu doar una ci câteva moduri de prindere, preparare şi coacere a fripturii. Şi era atent, aşa cum fusese instruit de Oscar, să includă părţile grase ale iepurelui în dietă. învăţase de asemenea să construiască adăposturi şi capcane din tufişuri şi frânghie din stuful adunat de pe marginea râului. Vizitele la ferma Anei erau contactul lui cu lumea de afară. Cu excepţia lui Iosif, oamenii erau prietenoşi. Ocazional, îi însoţea în „misiuni" dar Oscar îi permitea arareori să participe, spunând morocănos că nu avea nevoie de băieţi care se împuşcă singuri. Dar Rudi era mulţumit, fiindcă simţea că Oscar încerca într-adevăr să-1 protejeze. Cel mai des, oamenii plecau fără el, şi se întâlnea cu Oscar mai târziu într-un punct stabilit în adâncul pădurii.
La sfârşitul lui decembrie, Rudi era mândru de independenţa pe care şi-o câştigase. Cu toate că Oscar nu adusese vorba niciodată despre asta, Rudi simţea că era la fel de mândru de realizarea lui.
-Ai învăţat multe în ultimele săptămâni, recunoscu Oscar într-o noapte în care se îndreptau spre obişnuita întâlnire din căsuţa Anei. Dar mai am câteva şmecherii...
Rudi era curios.
-Ca de exemplu?

-Ei bine, spuse Oscar şi îşi permise un zâmbet ghiduş, dacă-ţi spun, atunci mă dau singur afară din slujbă.
-Ehe, nu ai nimic, spuse Rudi.
-Poate că da, poate că nu.
Apropiindu-se de locuinţa Anei, văzură că chepengul beciului săpat afară era deschis. Oscar se uită înăuntru.
-Ana? strigă el.
-Da? răspunse ea.
-Voiam să mă asigur că nu îţi fură careva mâncarea, spuse Oscar, privind atent la ea. Rudi te ajută cu plăcere dacă ai ceva de cărat sau altă treabă.
-Mă descurc, răspunse ea. Voi mergeţi înăuntru. Cred că oamenii au nişte noutăţi pentru voi.
Când intrară, Rudi observă că nu făceau obişnuita zarvă. Câţiva dintre bărbaţi discutau încet în timp ce Iosif se învârtea pe lângă masă, încercând să audă ce spuneau.
-Care sunt noutăţile? întrebă Oscar, aşezându-se pe locul său obişnuit în capul mesei.
Oamenii păreau să ezite. Comportamentul lor era neobişnuit.
-Haide, strigă Oscar. Daţi-i drumul. Nu avem toată noaptea la dispoziţie.
-Nu cu el în cameră, spuse unul dintre soldaţi, arătând spre Iosif.
-Nu te-a deranjat niciodată înainte, spuse Iosif.
-Mă deranjează acum, replică soldatul.
Iosif arătă spre Rudi.
-Pe *el* îl lăsaţi să stea.
-Din cauză că nu ţine discursuri despre felul în care Hitler va salva Polonia.
-Nu-ţi fă griji, spuse Iosif. Nu mă mai obosesc să le ţin discursuri celor ca tine.

-Şi eu nu mă obosesc să ţin discursuri în prezenţa celor ca *tine.*

O ceartă aprinsă părea inevitabilă, dar chiar atunci intră Ana. Ducea un sac mare cu cartofi. Oamenii tăcură, dar ea auzise destul ca să priceapă.
-Du-te afară şi adună nişte vreascuri, îi spuse ea nepotului ei.
-Asta poate aştepta, spuse Iosif.
-Nu, spuse ea, îndreptându-se spre el. Nu poate. Şi privirea din ochii ei îl convinse că nu avea rost să insiste.
încet, se îmbrăcă, îşi luă pălăria şi ieşi după lemne.
Imediat ce Iosif închise uşa în urma lui, Ana se apropie de masă şi puse sacul jos. începu să le pună pâine şi brânză.
-Ce-i cu astea? întrebă Oscar, enervat de atâta tăinuire.
-Am întrebat-o dacă are nişte mâncare de care se poate lipsi, răspunse bărbatul care începuse cearta cu Iosif. Avem nevoie pentru călătorie.
Oscar, enervat la culme, se uită crunt la soldat.
-Ce călătorie? strigă el. Lămuriţi-mă odată!
-Plănuim să ne mutăm mai aproape de linia de rezistenţă a nemţilor, spuse soldatul.
-Am primit veşti dintr-o sursă de încredere despre localizarea unei linii majore de alimentare a nemţilor, spuse un al doilea soldat, cu oarecare mândrie.
-Cu muniţiile pe care le avem, le-am putea produce pagube serioase, explică un altul.
Rudi nu-i văzuse niciodată atât de însufleţiţi. Vorbeau înfierbântaţi, întrerupându-se unul pe altul.
-Dacă le blocăm alimentele şi muniţia, le slăbim toată linia de atac.
-Ambuscadele în care am fost implicaţi nu au însemnat mare lucru.
-Asta e şansa noastră să facem mai mult.

-Dar trebuie s-o facem repede. Nemţii îşi mută permanent linia de alimentare ca să se protejeze.
-Opriţi-vă, toată lumea, ceru Oscar.
Toată lumea se opri.
-Cât e de departe? întrebă el.
-La două zile de aici, spuse omul de mai înainte.
Oscar se gândi un moment, trecându-şi degetele prin barbă. Apoi se întoarse spre Rudi.
-Ce crezi? Vrei să mergi?
-Cât timp vom fi plecaţi? întrebă Rudi.
-Nu avem de gând să ne întoarcem până nu câştigăm războiul, spuse un soldat lovind duşumeaua cu patul puştii.
-Dacă avem succes în expediţie, explică un altul, trecem dincolo de linie.
Rudi ezită. Gândul de a se îndepărta de Varşovia nu-i plăcea. Totuşi, nu voia nici să-1 piardă pe Oscar.
-Nu cred că voi fi de mare ajutor, spuse el. Apoi adăugă, mai mult din obligaţie decât din convingere: dar nu văd de ce n-ai putea merge tu, Oscar.

-Nu te părăsesc, răspunse Oscar.
Rudi îl privi mai uşurat, mulţumit să-1 audă spunând asta. Stânjenit, Oscar îşi privea oamenii de parcă nu ar fi spus nimic.
- Ascultă-ne, Oscar, avem nevoie de tine, se rugă unul dintre oameni.
-Pe lângă asta, de săptămâni întregi ne tot spui ce deştept e băiatul ăsta, adăugă altul.
Rudi îl privi pe Oscar şi văzu că se foia pe scaun. De data asta, omul morocănos nu putea să nu recunoască ce spusese.
-Ei bine, le-am spus că te descurci binişor, recunoscu Oscar. Bineînţeles, numai fiindcă ai avut un profesor bun.

-Adevărat. A avut un profesor bun. De acum se poate descurca pe cont propriu. Poţi, nu-i aşa? întrebă omul care venise cu planul, întorcându-se spre Rudi.
-Păi, cred că da, spuse Rudi fără entuziasm.
-De ce nu vrei să pleci? îl întrebă Oscar.
-Când tatăl meu se va întoarce, spuse el, va veni la Varşovia. Vreau să fiu aici atunci.
Bărbaţii de la masă păstrară tăcerea, dar Rudi îi văzu uitându-se unul la altul şi înţelese că ei nu credeau că tatăl lui se va mai întoarce.
Rudi încercă să nu se lase copleşit de neîncrederea lor, dar părea să fi pierdut bătălia, când interveni Ana.
-Băiatul are dreptate, spuse ea. Când se va întoarce tatăl lui, va veni la Varşovia în căutarea lui.
-Crezi că ar trebui să stea? întrebă Oscar, întorcându-se spre ea.
-Cred, spuse ea.
Rudi simţi că îşi recapătă speranţa.
-Atunci vei rămâne, hotărî Oscar, întorcându-se spre Rudi. Apoi adăugă după o mică ezitare: dar eu trebuie să plec cu ceilalţi.
Rudi încercă să-şi ascundă dezamăgirea, dar nu putu.
-Trebuie să plec, continuă Oscar, fiindcă vreau să-mi fac partea pentru a pune capăt acestui război. Vreau să mă asigur că oamenii ca tatăl tău se vor întoarce cât de curând posibil.
Rudi încuviinţă dar nu spuse nimic încă.
Oscar se întoarse spre oamenii săi.
-Când trebuie să plecăm?
-La noapte, spuse primul soldat.
-în felul acesta îi putem ataca în Ajunul Crăciunului, explică un altul. Vor sărbători cu siguranţă. Paza va fi mai slabă.
Oscar părea neîncrezător.

Unaltrămas-bun

-Suntem pregătiţi?
-Da, răspunseră oamenii în cor.
-Doi dintre noi au adunat toată muniţia pe care am ascuns-o. Şi, bineînţeles, Ana ne-a pus mâncare.
-Atunci bănuiesc că e aranjat, spuse Oscar.
Puse mâna pe umerii lui Rudi înainte de a se ridica.
-Uite, ia asta, spuse el, desfăcându-şi fularul roşu de la gât. Vei avea mai multă nevoie de el decât mine. în afară de asta, o să-1 iau de la tine când mă întorc, spuse el şi se întoarse să plece.
Rudi luă fularul şi se dădu în spate, aşteptând să plece toţi soldaţii.
-Eşti binevenit să stai aici până se întoarce Oscar, Rudi, spuse Ana, apropiindu-se de băiatul care stătea în pragul căsuţei.
Rudi era gata să accepte oferta, când îl văzu pe Iosif întorcându-se. Amintindu-şi discursurile lui răutăcioase, se hotărî să se întoarcă în pădure. Nu era nici o îndoială că, dacă va locui la Ana, Iosif îl va provoca. Bătaia va fi inevitabilă -şi neindicată.
-Mulţumesc, dar mă voi descurca, spuse el. Oscar a fost un profesor grozav. întreabă-1 - îţi va spune singur.
-Nu mă îndoiesc, spuse ea. Dar aminteşte-ţi, continuă ea, de parcă ar fi ştiut ce gândea, nu trebuie să-ţi fie frică să vii aici. Voi fi aici dacă ai nevoie de ceva - orice, mai spuse ea şi, aplecându-se, îl sărută pe frunte.
Cuvintele ei îi dăruiră curaj şi mângâiere lui Rudi.
-îmi voi aminti, spuse el. Şi se întoarse să plece, hotărând că, atunci când se va termina războiul, îi va aduce cel mai mare şi cel mai strălucitor buchet de flori pe care îl va putea găsi.

capitolul XIX

AMINTIRI DE CRĂCIUN

DEC. 1939

144

„...căci viaţa cuiva nu stă în belşugul avuţiei lui."
-Luca 12:15

Zilele trecură una după alta, lungi şi geroase. Era Ajunul Crăciunului. Rudi stătea singur în pădure lângă foc, încălzindu-se şi gândindu-se la toate sărbătorile de Crăciun din viaţa lui.
Se văzu în faţa unui alt foc, aşezat lângă tatăl lui. Se îndopaseră cu bucatele de Crăciun, şi se pregăteau să citească despre naşterea Domnului Isus şi să deschidă cadourile. Rudi auzi vocea puternică şi melodioasă a tatălui său, citind din Scriptură. Apoi îşi aminti expresia

fericită cu care îl urmărea deschizând cadourile. îşi aminti şi propriul lui sentiment de satisfacţie pe care îl încerca întotdeauna la vederea mulţumirii tatălui său care desfăcea cadoul ales cu grijă de el.
Amintirile năvăleau în mintea lui Rudi una după alta. Şi el începu să înţeleagă ceva ce nu ştiuse despre toate serile şi dimineţile de Crăciun. începu să descopere că toate amintirile acelea plăcute nu erau legate de căldura focului, nici de mâncare şi nici de sărbătoare, şi nici chiar de cadouri. Erau legate de prezenţa tatălui său.

Putea face focul şi în pădure. Şi, mulţumită lui Oscar, putea găsi şi ceva de mâncare. Cât despre cadouri, Rudi era sigur că şi de-ar fi avut o căruţă, nu l-ar fi făcut fericit.
-Oamenii, oamenii sunt importanţi, Rudi, nu lucrurile. De câte ori îl auzise pe tatăl lui spunând asta, dar până acum nu înţelesese niciodată pe deplin.
Căutând în buzunar, scoase ultima scrisoare nedesfăcută de la mama lui. O ţinu puţin în mână. în ciuda atenţiei lui, se murdărise şi se îndoise în pădure.
-Poate că, se gândi el, *o voi deschide diseară.* Ziua lui i se părea prea îndepărtată, şi citirea scrisorii acum ar fi ceva special, ceva ce l-ar face să simtă atmosfera Crăciunului.
Puse plicul pe genunchi şi îl mângâie cu mâna. Apoi, cu un aer hotărât, îl întoarse şi îl deschise, şi, apropiindu-se de foc, îl desfăcu şi începu să citească.
Pentru 15 noiembrie 1940
Dragă Rudi,
In prima mea scrisoare ţi-am promis că în scrisorile următoare îţi voi spune mai multe din ceea ce ştiu despre tatăl tău. De vreme ce aceasta este probabil ultima mea scrisoare, e timpul să mă ţin de promisiune. încep prin a spune că am cunoscut puţini oameni care să fie atât de puternici, înţelepţi şi buni ca tatăl tău. Are calităţi care trezesc respectul oamenilor de orice vârstă. Dacă ar fi trăit în altă epocă, ar fi fost un cavaler nobil, un războinic cu vază sau un înţelept respectat.
Bineînţeles, vor fi şi din cei care să-mi discrediteze opinia asupra lui, spunând că îl văd prin ochii iubirii. Dar cu tine sunt în siguranţă, fiindcă îmi imaginez că îl vezi prin aceiaşi ochi. Şi celor care ne critică le putem spune: cine îl cunoaşte mai bine decât noi doi? Vreau să adaug că, dacă un om e în stare să câştige dragostea şi admiraţia familiei sale, va reuşi fără greutate să câştige şi respectul vecinilor. Un om

cinstit recunoaşte că e mai uşor să pari nobil în societate, decât s-o demonstrezi acasă.
Dar destul cu părerile „publice". Grija mea nu este reputaţia tatălui tău, fiindcă cred că suntem amândoi de acord asupra felului de om care este. Grija mea este ca tu să ştii cum a ajuns să devină un asemenea om. Explicaţia este foarte simplă: a învăţat devreme importanţa jertfirii de sine. Şi l-am văzut jertfindu-se din nou şi din nou de-a lungul anilor. Dacă îl vei urmări cu atenţie, vei vedea acelaşi lucru. Nu mă înţelege greşit: nu

a fost întotdeauna uşor pentru el. Să te jertfeşti nu e uşor. în ciuda greutăţilor, totuşi, a eşuat rareori.
Dar cum poate un om - sau băiat - să ştie dacă a reuşit să se jertfească pe sine? Trebuie să te întrebi singur: pot să iert cu uşurinţă pe cineva care m-a rănit? Pot să îndeplinesc cu bucurie nevoile altuia, chiar dacă ştiu că nu voi primi niciodată ceva în schimb? Pot să aduc la îndeplinire nişte sarcini grele şi să fiu mulţumit, ştiind că altcineva primeşte aprecierile? Dacă poţi să faci asemenea lucruri, Rudi, ai început să te jertfeşti. Fiindcă ai încetat să te bucuri de gloria pe care ţi-o aduce binele şi ai început să te bucuri de bine în sine.
Deci îţi cer, fiule, cât timp eşti tânăr, să te jertfeşti de bunăvoie. Până o vei face, vei fi doar umbra a ceea ce ai putea deveni. După cum ştii, o umbră doar seamănă cu un bărbat. Cu mult timp în urmă tatăl tău a renunţat să fie umbră şi a devenit bărbat. Fii ca el, Rudi, şi nici Dumnezeu, nici eu, nu vom avea niciodată motive să fim dezamăgiţi de tine.
Cu dragoste, mama.
Stând lângă foc şi gândindu-se la mama şi la tatăl lui, Rudi fu copleşit de un dor pe care nu-1 mai simţise niciodată. Era dorul după lumea pe care o făcuse Dumnezeu la început,

şi odată cu dorul acesta îl cuprinse dorinţa de a face tot ce putea ca să fie aşa.
I se părea că vede lucrurile clar pentru prima dată. Văzându-le, simţi că nu ar mai putea fi mulţumit niciodată cu faptele eroice care aveau loc doar în imaginaţia lui.
Pierdut în gânduri, Rudi uitase să pună pe foc, şi văzu dintr-o dată că se stingea. începu să cadă lapoviţa. încercă să aţâţe focul, apoi hotărî că ar fi mai bine dacă s-ar îndrepta spre unul din sate, unde ar găsi o şură deschisă ca să doarmă. Ar fi uscat şi ar putea dormi bine. în afară de asta, avea chef de plimbare. După ce stinse focul cu zăpadă, porni la drum.
în zori fu pe jumătate trezit din somn de un zgomot ciudat. Era frânt de oboseală, atât de frânt încât crezu că visase. Se întoarse pe cealaltă parte, şi mirosul puternic de fân jilav îi aminti că se afla în şura cuiva şi că trebuia să se scoale şi să plece înainte de venirea zilei. Se ridică încet, se scutură şi se îndreptă spre scara din capătul podului. De abia începuse să coboare când auzi din nou zgomotul acela ciudat. Nu visase. Cercetă podul cu grijă, dar era încă devreme şi nu se vedea bine. Se gândi să se urce înapoi şi să se uite mai bine, dar se răzgândi. Era mai înţelept să nu se oprească.
Coborî cât de repede putu şi se îndreptă spre uşă. Dar în timpul acesta, se întoarse înapoi şi i se păru că văzuse o altă figură coborând din pod. Ar fi ieşit în fugă, dar era cineva mic şi nesigur.
Hotărând că nu avea de ce să se teamă, se întoarse la piciorul scării şi aşteptă. în scurt timp o fetiţă coborî şi se opri în faţa lui. în timp ce stătea uitându-se la el, observă că ţinea strâns de ureche un iepuraş jerpelit din pluş.
O clipă crezu că era posibil să fi dormit în şura familiei ei. Dar respinse repede ideea, fiindcă nu-şi putea imagina că există părinţi care să-şi

trimită fetiţa să doarmă în fân.
Apoi îşi aminti că Oscar îi povestise despre copiii care dormeau în şuri şi cerşeau mâncare de la săteni. Dar fetiţa

asta părea prea mică pentru o asemenea viaţă. După înălţimea ei, presupuse că nu avea mai mult de trei-patru ani.
-Ce faci aici? o întrebă el.
Ea nu spuse nimic. Stătea pur şi simplu nemişcată, de parcă ar fi aşteptat să facă el ceva.
îngenunche în faţa ei ca să o vadă mai bine. Atunci îşi dădu seama că o mai văzuse undeva. Era aceeaşi fetiţă de care avusese grijă în prima zi la spital... aceeaşi a cărei soră fusese ucisă pe câmp.
Cu toate că era mai palidă, mai slăbuţă decât înainte, era totuşi o fetiţă drăguţă. Părul negru şi ochii mari îi făceau pielea să pară mult mai albă. Rudi şi tatăl lui fuseseră forţaţi s-o părăsească în spital înainte să se vindece complet. Drept urmare nu descoperiseră niciodată dacă mama şi tatăl ei fuseseră găsiţi. Acum ezita să întrebe.
-Unde locuieşti? întrebă el în sfârşit.
Ea nu răspunse nimic. Şi el îşi aminti că tatăl lui îi spusese: *Nu a scos nici un cuvânt de când a fost adusă aici.*
Se gândi că poate nu spusese nimic niciodată, sau cel puţin nu mai vorbise de când o întâlnise el. Se întrebă dacă înţelegea ce spunea, şi se hotărî să mai încerce o dată.
-Dormi aici în fiecare noapte? o întrebă.
Nu avea rost; nu voia sau nu putea să-i răspundă.
-Ei bine, spuse el ridicându-se, eşti binevenită să mă însoţeşti - asta dacă nu ai unde să mergi în altă parte. Pot să am grijă de tine. Pot să fac rost de mâncare şi să găsesc un loc cald şi uscat pentru noapte.
Un zâmbet slab îi lumină feţişoara.
-Vino, dacă vrei, spuse el, îndreptându-se spre uşă. Trebuie să plecăm înainte să se trezească fermierul. O să vezi că se trezesc îngrozitor de devreme.
Ajungându-1 din urmă, se întinse şi îl luă de mână. Părea atât de mică faţă de el...

-Ştii, îi spuse el oprindu-se, nu ştiu cum te cheamă, şi de vreme ce se pare că nu-mi poţi spune, trebuie să mă gândesc la un nume. Adică, nu pot să te strig „fetiţo", nu-i aşa?
Aşteptă, dar ea nu făcu nici un gest şi expresia ei nu indica dacă e de acord sau nu.
-Ce-ar fi dacă ţi-aş spune Ingrid? Aşa o chema pe mama mea şi e un nume foarte frumos, după părerea mea. îţi place?
Ea încuviinţă. Rudi era încurajat. In ciuda tăcerii ei, înţelegea ce i se spunea.
-Bine, spuse el. Atunci e aranjat.
Deschise cu grijă uşa şi privi în jur. Totul era încă liniştit. Păşi înainte, ţinând-o de mână.
Trecuseră de căsuţa fermierului şi se îndreptau spre câmpul deschis,

când fetiţa se opri dintr-o dată.
-Ce s-a întâmplat? întrebă Rudi. Părea înfricoşată. Vino, o rugă el. Trebuie să plecăm; nu mai avem prea mult timp.
Dar ea nu se mişca.
Privi peste câmp încercând să vadă ce o speriase atât. Nu era nimic.
Câmpul, se gândi el, uitându-se spre ea. *Poate că se teme de câmp. Până la urmă, cum poate fii sigură că nu o aşteaptă avioanele nemţilor din nou în câmp?*
Totuşi, trebuiau să traverseze câmpul. Nu era alt drum spre pădure.
-Dacă te-aş duce în braţe? spuse el, privind-o.
Ea rămase nemişcată, uitându-se în pământ.
-îţi promit că nu ţi se va întâmpla nimic rău, o asigură el.
Ea îşi ridică privirea încet şi îi studie faţa câteva momente. în cele din urmă îl lăsă s-o ia în braţe şi când porniră peste câmp, el îşi aminti: era dimineaţa Crăciunului.

capitolul XX

0 COMOARA DE CRĂCIUN

DEC. 1939

„Sufletul binefăcător va fi săturat, şi cel ce udă pe alţii va fi udat şi el."
-Proverbe 11:25
-Acum vrei să mergi pe jos? întrebă Rudi după ce ajunseră la marginea pădurii.
Ingrid voia, aşa că Rudi o lăsă jos şi o luă de mână.
-Trebuie să stăm în adâncul pădurii în timpul zilei, spuse el conducând-o. Nu e sigur altfel. Vezi tu, nemţii trimit soldaţi în fiecare zi să-i caute pe cei ca noi. Oscar mi-a spus asta. Oscar este prietenul meu, bărbatul cu care mi-a spus tata că mă voi întâlni imediat ce am ieşit din Varşovia.
Rudi nu avusese cu cine vorbi de câteva zile, şi acum se bucura, chiar dacă trebuia să vorbească numai el.
-E din ce în ce mai rău pentru ţărani, continuă el. Am auzit că naziştii i-au vizitat şi i-au ameninţat. Asta l-ar fi enervat la culme pe Oscar dacă ar mai fi fost aici. Ştii, Oscar şi cu mine avem o prietenă în sat. A spus că pot să stau cu ea dar eu m-am hotărât să stau aici. Şi acum că lucrurile devin din ce în ce mai periculoase, mi-e frică să merg s-o văd. Are un nepot...

Rudi se opri, fiindcă în momentul acela se uită la Ingrid. Expresia ei îngrijorată îl făcu să realizeze că vorbele lui nu erau de natură s-o încurajeze.
-Nu trebuie să te îngrijorezi, totuşi, adăugă el, încercând să pară mai încurajator. Pot să am grijă de tine. Ea nu arăta prea convinsă. El încercă din nou. Nu-ţi fă griji, Ingrid, va fi bine. Oscar m-a învăţat nu numai cum să trăiesc aici, ci şi cum să mă descurc cu nemţii.
Ea începu să se liniştească.
- Şi poate că puţin mai târziu, voi putea merge s-o văd pe Ana, adăugă el mai vesel. O să-ţi placă de Ana. Ştie şi ea să se descurce cu nemţii.

Când văzu că Ingrid părea mai veselă, Rudi se hotărî că ar fi totuşi mai bine dacă ar tăcea o vreme.
Călătoriră în tăcere mai mult de o oră când Ingrid lăsă dintr-o dată mâna lui Rudi şi se aşeză alături pe o buturugă.
-Hai, Ingrid, se rugă el. Nu am mers destul.
Dar în loc să se ridice, ea se aşeză mai bine, îşi strânse iepuraşul la piept şi îşi puse capul pe genunchi.
Reacţia ei îl irită pe Rudi până observă că sărmanele ei picioruşe erau zgâriate şi sângerau, şi papuceii ei erau atât de ferfeniţi încât n-o puteau proteja de gerul iernii. Până în acel moment nu se gândise cât de pregătită era ea pentru călătorie.
-De ce nu mi-ai spus că nu poţi merge? spuse Rudi, aşezându-se lângă ea. Nici nu închise bine gura şi îşi dădu seama cât de urât sună întrebarea. Prin faptul că se aşeză, ea tocmai asta încercase să-i spună.
-Mai avem ceva de mers, dar te pot duce în spate, sugeră el.
Ea se întoarse cu faţa spre el.
-Nu o să-mi fie greu în felul acesta, spuse el.

După un moment, ea se ridică. Prinzând iepurele de ureche, îl aşteptă pe Rudi s-o ia în spate.
în drum, Rudi se opri să verifice câteva capcane pe care le pusese de-a lungul drumului. Erau şapte de toate, şi tocmai ajungeau la a treia.
-Avem unul, spuse Rudi lăsând-o pe Ingrid jos.
Dar Ingrid nu era impresionată. In mod clar prefera iepurii vii, sau măcar din pluş, în locul celor morţi.
Acum ştiu cum s-a simţit Oscar în noaptea în care aştepta un compliment de la mine pentru camioanele care au explodat, îşi spuse Rudi, lăsând să-i cadă mâna care ţinea iepurele.
—N-aş fi omorât iepurele dacă nu aveam nevoie, spuse el. Dar trebuie să mâncăm, şi are gust bun. Mult mai bun decât ceea ce ai gustat tu în ultimul timp, pariez. O să vezi.
Aşeză iepurele pe pământ şi îngenunche ca s-o ia pe Ingrid în spate din nou. Odată ce o aşeză confortabil, luă prada şi porni din nou.
-Dacă mai prind unul, spuse el, uitându-se la papuceii ei zdrenţuiţi, o să-ţi fac un cadou de Crăciun.
După cum sperase, o altă capcană îi dărui un al doilea iepure.
Se făcuse amiază până să socotească Rudi că au mers destul. O aşeză pe Ingrid jos şi curăţă un spaţiu de vreo trei metri.
-Copacul acesta va fi de ajuns pentru un foc care să ne încălzească toată noaptea, spuse el, arătând spre un copac uscat care căzuse la marginea luminişului. Acum avem nevoie de nişte surcele ca să aprindem focul şi de nişte vreascuri ca să-1 menţinem. Vrei să aduni tu nişte vreascuri? Ai grijă numai să fie uscate, ca ăsta de aici. Cât timp faci tu asta, pot să aduc crengile mai grele de care vom avea nevoie mai târziu.

Ingrid era încântată să ajute şi se întoarse foarte mândră cu o mânuţă de frunze ude amestecate cu câteva surcele.
-O, grozav, spuse el. Poate că mai poţi aduce câteva?

Ea le lăsă pe cele aduse şi plecă. în timp ce căuta altele, Rudi le înlocui repede pe cele pe care le adusese ea. Şi până se întoarse cu a doua mână de frunze, el strânsese destule surcele.
-Mulţumesc, Ingrid, cred că avem destule, spuse el, scoţându-şi cuţitul. Tot ce mai trebuie acum e să despic surcelele în două şi să rup crengile mai groase de genunchi, uite aşa.
Rudi aprinse imediat focul şi o aşeză confortabil pe Ingrid pe o buturugă lângă el. Apoi înjghebă o colibă care să-i adăpostească peste noapte. De cele mai multe ori termina într-o oră fiindcă îşi păstra frânghiile, şi găsea întotdeauna câteva crengi groase în pădure. Tot ce avea de făcut era să adune opt sau zece, să le lege la un loc, să le sprijine şi să le acopere cu ramuri de pin.
Ca să fie mai cald, construi adăpostul cu intrarea spre foc. Legă şi câteva crengi împreună ca pe un paravan, şi le aşeză în partea cealaltă a focului ca să reflecte căldura spre adăpost.
în timp ce muncea, o privea pe Ingrid. Amintindu-şi cât de fascinat fusese el când îl privise prima dată pe Oscar construind adăpostul pentru noapte, îi spuse:
-Dacă vei sta cu mine, te voi învăţa o grămadă de lucruri noi. Lucrul acesta o încântă.
Odată terminat adăpostul, jupui şi curăţă iepurii pe care îi adusese. După ce tăie carnea fâşii şi o puse pe grătarul din piatră, se întoarse spre Ingrid şi spuse:
-Stai aici şi păzeşte friptura. Eu mă duc dincolo de cărare ca să fac un foc mai mic pentru altceva. Mă întorc înainte să fie gata friptura.

După călătoria de dimineaţă, fetiţa era mai mult decât mulţumită să se odihnească, să se bucure de căldura focului şi să privească carnea sfârâind pe grătar.
Rudi trecu dincolo de luminiş. Era totuşi destul de aproape ca s-o vadă şi pe Ingrid. Făcu un foc mic, asigurându-se că arde fără flacără mare, fiindcă acesta nu era pentru căldură. După aceea, aşeză câţiva butuci în jurul lui. Adună câteva frunze umede şi le aşeză în spaţiile dintre butuci. După câteva minute, când frunzele se încălziră şi se uscară, le strânse cu grijă în buzunar. înfipse opt beţe înalte în jurul focului şi întinse pieile de iepure la uscat.
-Se pare că prânzul e gata, spuse el, întorcându-se la Ingrid şi uitându-se la carnea de pe grătar. Dar cât timp aşteptăm să se termine, vreau să-ţi arăt ceva care îţi va feri picioarele de frig chiar dacă nu vom avea foc.
Scoţând frunzele din buzunar, îngenunche în faţa ei şi-i scoase papuceii şi şosetele. Apoi îi înfăşură picioarele cu frunze şi o încălţă cu şosetele.
-Frunzele astea îţi vor păstra picioarele izolate, deci calde.
Ea privi în jos şi încercă să-şi ia papucii. Apoi începu să se foiască, şi Rudi se îngrijoră.
-Te ajută într-adevăr, Ingrid, îi spuse el. Uite, şi eu am frunze în cizme.
Odată ce îi arătă frunzele din şosetele lui, ea întinse picioarele să-i dea papucii înapoi. Câştigase.
în timp ce Rudi pregătea porţia lui Ingrid, avu grijă să-i spună toate avertismentele pe care le primise de la Oscar în prima zi în pădure.

Descoperi curând, totuşi, că nu avea nevoie să-i spună să mănânce încet sau puţin. Mâncarea nu părea să-i trezească acelaşi interes. în timp ce el termina a treia bucată, ea o mesteca încă pe prima.
-Mă duc să verific celălalt foc, spuse el. Şi vreau să termini până mă întorc. Nu ţi-am pus prea mult. Dar e foarte important să mănânci. Te ajută să-ţi păstrezi căldura şi te

fereşte de boală. Nu ştiu ce să fac dacă te îmbolnăveşti, să ştii. Dar avertismentul păru să nu aibă prea mare efect aşa că adăugă: o să-ţi dau cadoul de Crăciun după ce termini. Când se ridică să plece, ea mânca. Pieile de iepure nu erau încă uscate. Se întoarse la adăpost şi îl mai întări, făcu curăţenie şi stătu lângă foc până când Ingrid termină de

mâncat. Verifică din nou pieile. Erau aproape gata.
De vreme ce mai avea ceva timp, Rudi se aşeză şi îşi ascuţi cuţitul de o piatră. După cincisprezece minute, luă pieile de pe beţe şi le curăţă din greu cu o creangă căzută, de parcă ar fi lustruit papucii cu ele. Apoi scoase cuţitul şi tăie fiecare piele într-un pătrat. Stinse focul şi se întoarse la Ingrid.
—Vino aici, îi spuse el întinzând cele două pătrate pe pământ. Acum scoate-ţi papucii cei vechi şi pune piciorul exact în mijlocul acestui pătrat.
După ce ea făcu asta, Rudi împături pielea de iepure peste degete şi o strânse pe părţi şi pe călcâi. Apoi o legă pe lângă gleznă cu un şiret. Spre surpriza lui, se descălţase de celălalt papuc înainte ca el să apuce să aşeze pielea.
-Acum ai nişte papuci moi şi călduroşi, ca şi mine, spuse el legând-o la celălalt picior. Şi imediat ce prind un alt iepure, adăugă el, o să-ţi fac o pereche de mănuşi.
Când Rudi termină, se uită la Ingrid, şi zâmbetul de pe faţa ei îi aminti de Crăciunurile pe care le avusese înainte. Fericirea ei lumina întunericul iernii din pădure şi îndepărta toată tristeţea acelei zile de Crăciun.

capitolul XXI
SALVAREA MIRACULOASĂ
IAN. 1940
„El Şi-a întins mâna de sus, m-a apucat, m-a scos din apele cele mari; m-a izbăvit de potrivnicul meu cel puternic, de vrăjmaşii mei, care erau mai tari decât mine."
-Psalmi 18:16-17
Rudi se opri şi se uită în jurul lui. Ninsoarea se învârtejea în jurul lor, iar dimineaţa era geroasă şi cenuşie. Frigul din noaptea trecută îi silise să se adăpostească într-o şură. Acum se întorceau în pădure. Rudi privi spre Ingrid, care tremura îngrozitor. Să rişte să se oprească ca să facă un foc sau să aştepte până vor ajunge într-un loc mai sigur? în timp ce se gândea, auzi copacii trosnind şi pocnind sub greutatea zăpezii care le îngreuna crengile. în mod clar era prea frig. Se opri.
Era greu să aprinzi focul în asemenea condiţii, dar Rudi devenise maestru asta. în scurt timp reuşi să aprindă o flăcăruie pe care o hrăni şi o aţâţă până se transformă într-un foc în toată legea.
O luă pe Ingrid pe genunchi şi se apropie cât putu de foc. Ingrid se opri curând din tremurat şi începu să caşte. Sprijinindu-se de umărul lui, adormi curând.
Promisiunea unul tată
Trebuie să plecăm mai departe, îşi spuse Rudi. Dar mulţumirea lui Ingrid şi căldura focului îl împiedică să-şi asculte raţiunea şi îi întări hotărârea de a sta lângă foc.
După o oră, totuşi, regretă, fiindcă auzi lătratul unor câini. Cu toate că

sunetul era foarte slab, fu destul de clar ca să-i trezească temerile şi să-1 forţeze să acţioneze imediat.
-Hai, Ingrid, spuse el, ridicând-o în picioare. Ajută-mă să pun zăpadă pe foc. Ea era încă ameţită, dar ascultă şi făcu tot ce putu. Mintea lui gândea cu repeziciune în timp ce căra crengi şi frunze peste foc. *Trebuie să-ţi acoperi urmele cu grijă,* gândi el. *Deja ai făcut o greşeală; nu-ţi mai permiţi încă una. Ştiu că pot să scap de soldaţi. Dar câinii - cum pot să păcălesc câinii?*
-Destul, spuse el, întorcându-se spre Ingrid. Apoi îngenunche şi se uită în ochii ei. Trebuie să mă asculţi cu atenţie, îi spuse. S-ar putea să avem ceva probleme, dar dacă faci exact cum îţi spun, va fi bine. Ai înţeles?
Ea încuviinţă.
-Bun. Acum urcă-te în spatele meu şi ţine-te bine, o sfătui el.
Se mişca repede, întorcându-se pe urme din când în când ca să le încurce. Dar curând înţelese că întoarcerile îl costau prea mult timp. Nemţii şi câinii lor îl ajungeau din urmă. Renunţând la ideea de a-şi încurca urmele, se îndreptă direct spre cel mai apropiat pârâu. Ştia că era îngheţat, dar avea o idee.
Odată ajuns pe mal, merse până ajunse într-un loc în care pârâul avea cam doi metri lăţime. Gheaţa era aproape mai subţire - probabil că se formase noaptea trecută - şi nu era acoperită încă de zăpadă.
—Ţine-te cât de strâns poţi, îi spuse el lui Ingrid oprindu-se. O să-mi folosesc mâinile, şi nu vreau să te las jos.
Ea se agăţă de el atât de strâns încât abia mai putea respira, dar nu se plânse. Ştia că era mai bine să suporte

Salvarea miraculoasa
greutatea lui Ingrich urma. Era destul de f?îl
Cercetând şi făcu o punte M trage răsuflarea.
-O să treci să stai cât poţi cădem amândoi şi bine şi apoi păşi pe opri ca să se convinse că îi luase»
Pornind din — începu să se clatine jou' ^ aşteptă până se liniLw*56. data asta mai puntea.
-în regulă,, Ţine-te bine; trebui^ V^'
Trebui să-şi copac cu ea în spat^ departe.
-Acum, sta; aşezând-o pe o c spaima din ochi. IN^ întorc în câteva mii^ te
Sărise de mâinile şi faţa îi Dar nu avea timp pământul, alergă î data asta se ajută jumătate din timp.
Odată ajuns să spargă gheaţa înecase.

[redacted]

Salvarea miraculoasă

greutatea lui Ingrid decât s-o lase jos şi să rişte să-i ia câinii urma. Era destul de rău că o luaseră pe a lui.

Cercetând zona, găsi două crengi groase, le târî la mal şi făcu o punte peste apă. Stătu pe loc câteva secunde ca să-şi tragă răsuflarea.

-O să trecem de partea cealaltă, spuse el. Dar trebuie să stai cât poţi de liniştită. Dacă îmi pierd echilibrul, o să cădem amândoi şi gheaţa se va sparge. O aşeză cât putu de bine şi apoi păşi pe punte. Picioarele îi tremurau. Dar când se opri ca să se liniştească, auzi câinii din nou. Lătratul lor îl convinse că îi luaseră urma şi erau acum în apropiere. Pornind din nou, întinse piciorul drept prea tare şi începu să se clatine. întinse repede şi piciorul stâng paralel şi aşteptă până se linişti. Apoi întinse din nou piciorul drept, de data asta mai puţin. Astfel, centimetru

cu centimetru, trecu puntea.
-în regulă, Ingrid, spuse el, sărind pe partea cealaltă. Ţine-te bine; trebuie să ajung la copacul acela.
Trebui să-şi adune toate puterile ca să se poată urca în copac cu ea în spate. Dar teama îi dădu puteri şi se caţără mai departe.
-Acum, stai aici liniştită, mă întorc imediat, îi spuse aşezând-o pe o creangă înaltă. Când începu să coboare îi văzu spaima din ochi. Nu te uita în jos, spuse el. Stai liniştită. Mă întorc în câteva minute.
Sărise de pe o creangă pe alta atât de repede încât mâinile şi faţa îi erau groaznic de zgâriate când ajunse jos. Dar nu avea timp acum pentru aşa ceva. Imediat ce atinse pământul, alergă înapoi pe mal şi începu să treacă înapoi. De data asta se ajută de mâini şi de genunchi, şi ajunse în jumătate din timp.
Odată ajuns pe celălalt mal, luă o creangă grea. Voia să spargă gheaţa şi să-i facă pe urmăritori să creadă că se înecase.

Ridicând creanga deasupra capului, o trânti cu toată puterea peste gheaţă. Pârâi. O ridică din nou şi mai lovi o dată. Se sparse. Dar în timp ce privea apa îngheţată ştia că nu era destul de bine. Crăpăturile din jurul găurii nu era destul de lungi şi de numeroase. Ca să-şi convingă urmăritorii, trebuia să-şi folosească greutatea şi s-o spargă mai tare. între timp, auzea câinii care lătrau înnebuniţi. Ştia că erau aproape. Trebuia să se grăbească. Repede, se aşeză şi se descălţă. Apoi îşi scoase haina şi cămaşa. Făcu o legătură şi o aruncă pe malul celălalt. Apoi păşi pe gheaţă. îl ţinea. Se învârti de câteva ori, apoi sări şi se scufundă. Apa îngheţată care îl acoperi era atât de rece încât fu paralizat pentru un moment. Simţi că se îneacă. Apoi picioarele îi atinseră fundul pârâului şi se opri. Capul îi era deasupra apei. *Mişcă-te! Ieşi afară, idiotule!* îşi spuse el. Dar frigul îl prinsese în capcană şi părea să-i strângă muşchii într-o gheară de fier. Să te mişti era un chin. *Ajută-mă, Doamne,* se rugă el şi în curând găsi destulă putere să se prindă de o creangă şi să iasă din apă pe punte.
Zăcu clătinându-se pe punte până începu să audă nu doar cânii ci şi oamenii. Se chinui şi trecu puntea pe coate şi pe genunchi.
Imediat ce ajunse pe celălalt mal, îşi luă cizmele, se îmbrăcă cu haina şi ascunse celelalte haine în sân. Apoi luă prima creangă din punte şi o târî în tufe. Cu mare greu se întoarse după cea de-a doua şi o aruncă departe. O creangă căzută, acoperită de frunze, zăcea alături. O trase şi încercă să acopere urma crengilor şi urmele lăsate de piciorul lui pe mal. Adunându-şi ultimele rămăşiţe de putere, se urcă în copac. Zăpada se scutură de pe crengi şi îi acoperi urmele. Un cunoscător antrenat al pădurii, ca Oscar, ar fi ştiut că zăpada căzută e un semn sigur că se află cineva în copac, dar Rudi spera că soldaţii nu aveau atâta experienţă.
-Aici! Vino aici! auzi Rudi strigătul unui soldat. Se pare că cineva a căzut în apă!

Câinii se liniştiră imediat ce ajunseră pe mal, fiindcă mirosul se oprise în

gaura din gheaţă.
-Cât de adâncă e apa? îl auzi Rudi pe cel de-al doilea soldat.
-Nu ştiu, spuse primul. Dar sunt sigur că destul cât să înece un om.
-Poate, spuse celălalt.
Nesiguranţa din vocea lui îl înfiora pe Rudi, fiindcă mâinile şi picioarele îi erau deja îngheţate şi ţepene, şi nu mai simţea nimic. Trebuia să ajungă repede la un foc, dacă nu voia să moară îngheţat.
-Chiar dacă nu ar fi atât de adânc, spuse primul soldat, dacă cineva ar cădea înăuntru, s-ar îneca sigur. Frigul l-ar înţepeni înainte să poată ieşi.
Rudi auzi foşnete şi, după un moment, al doilea soldat spuse:
-Uite, ia băţul ăsta şi vezi cât e de adânc.
Se auzi o pleoscăitură.
-Cel puţin un metru şi jumătate, răspunse primul. Odată ce a căzut, te asigur că nu va mai putea ieşi. Apoi, după o tăcere prelungită, adăugă: în afară de asta, chiar dacă a ieşit, va muri îngheţat fiindcă s-a udat. Hai. Altfel, vom îngheţa şi noi.
-Cred că ai dreptate, spuse în sfârşit cel de-al doilea soldat. Sunt mort de foame. Să mergem.
Primul bărbat păru entuziasmat.
-Bună idee! După ce mâncăm, vom avea destul timp să vânăm luptători ai rezistenţei şi evrei fugari.
Mulţumesc, Doamne, murmură Rudi ascultând râsetele care se stingeau în depărtare.
Apoi, în timp ce cobora împreună cu Ingrid din ascunzătoare, se rugă: *Acum ţine-i departe cât timp fac focul şi mă usuc ca să-mi pun sângele din nou în mişcare.*

Ajuns jos, se întrebă dacă va fi în stare să facă focul. Când începu să adune surcele, descoperi că nu mai simţea nimic. Cu toate că vedea că strânge surcelele, nu le simţea în mână.
-Uite, Ingrid, spuse el, ţine surcelele astea în locul meu câteva secunde.
Bătu din palme cu putere de câteva ori încercând să se dezmorţească. Funcţiona, şi în curând începu să simtă furnicături în degete. Ingrid părea puţin speriată de purtarea lui ciudată.
-E în regulă, Ingrid, o asigură el. Doar că mi-e atât de frig încât nu pot face nimic. Aşa că trebuie să ne mişcăm repede.
Reuşi în sfârşit să aşeze vreascurile. Acum venea partea cea mai dificilă - aprinderea chibritului. Nu se simţise niciodată atât de neîndemânatic. După ce mai bătu de câteva ori din palme, scoase un chibrit din buzunar şi încercă să-1 aprindă. Ii trebuiră câteva încercări înainte de a reuşi, dar în sfârşit focul începu să ardă.
Făcuse focul lângă trunchiul uriaş al unui copac care căzuse. Acesta nu lăsa căldura să treacă mai departe. Se aşeză cu spatele la trunchi, întinzându-şi cât putea mâinile şi picioarele ude. Privi spre Ingrid.
-Trebuie să stăm o oră aici până voi fi în stare să merg din nou.
Şovăitoare, ea veni şi se aşeză lângă el.
-Va fi bine. Au plecat, spuse el. Şi Dumnezeu îi va ţine departe, adăugă el categoric.
Cuvintele lui părură s-o liniştească şi să-i crească şi lui încrederea în

protecţia lui Dumnezeu. Dar chiar dacă avea credinţă puternică, sufletul îi era greu. Era obosit - obosit de fugă, obosit de frig, obosit de iarna grea în pădure.

capitolul XXII
REFUGIUL
MA11943
„Aţi auzit că s-a zis: «Să iubeşti pe aproapele tău, şi să urăşti pe vrăjmaşul tău.» Dar Eu vă spun: iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă asupresc şi vă prigonesc, ca să fiţi fii ai Tatălui vostru care este în ceruri; căci El face să răsară soarele Său peste cei răi şi peste cei buni, şi dă ploaie peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi."
- Matei 5:43-45
Venise primăvara. Pădurea înviase în verdele copacilor şi în culorile strălucitoare ale florilor sălbatice. Patru ierni trecuseră una după alta de când o găsise Rudi pe Ingrid. în timpul acesta, Rudi crescuse incredibil. Atât de repede şi de mult încât, uneori, simţea că umerii aceia largi şi picioarele lungi aparţineau altcuiva.
Ingrid nu fusese atât de norocoasă. Cu toate că Rudi se străduise din răsputeri s-o hrănească bine, se părea că toate eforturile din lume nu puteau pune nici un gram pe oasele ei subţiri. Nu crescuse prea mult nici în înălţime. Totuşi, fusese întotdeauna activă şi sănătoasă, până în ultima săptămână când îi apăruseră nişte pete ciudate pe mâini şi picioare. La început petele părură s-o deranjeze numai prin mâncărimea

continuă. Apoi îşi pierdu pofta de mâncare şi de somn. Rudi începu să se îngrijoreze.
-Hai, Ingrid, se rugă el, punându-i nişte fragi în mână. Trebuie neapărat să mănânci.
Ea îi luă cu indiferenţă, dar nu încercă să-i mănânce.
-Dacă mănânci, o să-ţi aduc mai multe pietre albe şi o să-ţi fac mai multe creioane, spuse el, încercând s-o încurajeze.
Rudi descoperise pasiunea lui Ingrid pentru desen demult, şi încercase s-o încurajeze cu pietre netede, albe, şi cu cărbune din scoarţă. Pietrele înlocuiau hârtia, iar cărbunele era un creion excelent. Dar acum, chiar şi această promisiune nu o putu face să mănânce acei câţiva fragi pe care i-i aduse el.
Stătea nemişcată, cu iepurele de pluş culcat grijuliu pe genunchi. Jucăria îndurase multe încercări de când cutreierau împreună pădurile. Era atât de jerpelită şi de scărmănată încât semăna a orice altceva, numai a iepure nu. Rudi încercase o dată să i-o ia şi să o spele, dar ea protestase atât de hotărât încât renunţase. Fusese singura lor ceartă adevărată.
-Aş vrea să fie tata aici, spuse el în sfârşit, adresându-se mai mult lui însuşi decât lui Ingrid. El ar fi în stare să te ajute. Chiar şi Oscar ar fi în stare de mai mult decât mine.
Dar numele lui Oscar îi aduse altă idee. îşi aminti de Ana. Poate că ea ar

putea s-o ajute. Nu o mai văzuse din noaptea în care plecase Oscar, acum trei ani. După ce nemţii îşi îndesiseră căutările, sătenii deveniseră mai temători. Fermierii începură să-şi denunţe vecinii care adăposteau evrei şi luptători din rezistenţă. Rudi auzise despre câţiva săteni care fuseseră împuşcaţi din cauza unor asemenea acuzaţii. Cu toate că ferma Anei era izolată de celelalte, Rudi şovăia s-o viziteze, mai ales din cauza lui Iosif. Băiatul acela nu era de încredere.
Dar în timp ce o privea pe Ingrid, începu să se gândească. Poate că exista o cale de a o vizita pe Ana fără s-o

pună în pericol. Dacă Iosif tăcea, Rudi ar fi putut trece drept argatul Anei, fiindcă ceilalţi săteni nu aveau cum să-şi dea seama că era evreu. Şi era ceva normal ca tinerii polonezi care îşi pierduseră familia să hoinărească de la o fermă la alta, muncind pentru mâncare şi adăpost. Poate că, până la urmă, ar putea sta acolo până se va vindeca Ingrid. Putea măcar s-o viziteze pe Ana şi s-o întrebe ce credea ea. Era sigur că va fi cinstită cu el.
Chiar dacă mă sfătuieşte să mă întorc în pădure, se gândi el, *o vizită ar fi folositoare. Cel puţin îmi poate da un sfat şi poate că şi nişte medicamente pentru Ingrid.*
Când Ana deschise uşa, Rudi rămase încremenit. îşi amintea că era mult mai înaltă şi mai prietenoasă. Nu părea bucuroasă să-1 vadă.
-Bună, Ana, spuse el, încă şovăind. Ai spus că dacă am nevoie vreodată de ceva...
-Rudi! exclamă ea, întrerupându-1. Intră, intră, îl îndemnă ea, semănând din ce în ce mai mult cu cea pe care şi-o amintea Rudi. îl pofti înăuntru şi îi dădu un scaun.
-Te-ai schimbat cu siguranţă, spuse ea din bucătărie, scoţând farfurii şi mâncare din dulap.
-Cred că da, încuviinţă Rudi aşezându-se şi luând-o pe Ingrid pe genunchi.
- Şi cine este ea? întrebă Ana, aşezând nişte pâine în faţa lor.
-Este Ingrid, răspunse Rudi şi începu să mănânce.
Ana zâmbi şi se aplecă s-o salute pe micuţă.
-Ce mai faci, Ingrid?
-Nu vorbeşte, spuse Rudi între două îmbucături. Dar crede-mă, adăugă el zâmbind, ştie foarte bine să-ţi spună ce vrea.
Rudi încercă, fără succes, s-o facă pe Ingrid să mănânce o bucăţică de pâine.

-Nu pare să aibă prea multă energie în seara asta, observă Ana.
-Nu, spuse Rudi. De asta am venit. E bolnavă, Ana, şi nu ştiu ce să fac. Vezi cum arată? E plină de pete, şi nu are poftă de mâncare. Nu vrea nici să doarmă.
Ana se ridică şi o luă. Ingrid nu făcu nici o obiecţie.
-Ei bine, în primul rând are nevoie de o baie fierbinte, îi aruncă o privire lui Rudi. Şi cred că nici ţie nu ţi-ar strica una.
-Cred că ai dreptate, spuse Rudi, simţind cum se înroşeşte.
Ea se aşeză înapoi pe scaun şi se uită mai bine la el.
-Ai mai avea nevoie de o tunsoare şi de nişte haine noi.

-Ar fi trebuit să-mi vezi părul înainte. Arăta atât de îngrozitor încât am riscat şi am vizitat un fermier pe care l-am convins să-mi împrumute foarfecele. Cât a plecat, soţia lui ne-a dat nişte haine, mie şi lui Ingrid.
-Nu-mi vine să cred cât ai crescut! clătină ea din cap. Cred că ai crescut cel puţin cu jumătate de metru. E bine că ai crescut repede. Altfel, nu ţi-ar fi fost bune zdrenţele astea de pantaloni.
Rudi râse.
-Nu prea m-am mai uitat la mine de când te-am văzut ultima dată.
-Atunci e timpul s-o faci, spuse Ana. Cred că s-ar putea să fii surprins. Du-te. Este o oglindă mică pe dulap, dincolo.
Rudi se îndreptă spre dulap şi luă oglinda. Rămase pe loc un moment, uitându-se la oglinda în ramă sculptată, de parcă ar fi vrut să câştige timp. Din anumite motive, şovăia să se uite în oglindă. Văzuse reacţia Anei şi nu era sigur că voia să ştie cât se schimbase.

Ce văzu îl umplu de uimire. In afară de faptul că părul lui arăta ca o claie încâlcită, de abia îşi recunoscu faţa. Nu mai era băieţelul cu obrajii rotunzi. Faţa lui era mult mai ascuţită şi mai aspră. Trăsăturile erau mai pronunţate iar maxilarul puternic. Uitându-se la el, descoperi că, deşi semăna cu mama lui, moştenise mult mai multe trăsături decât îşi imaginase de la tatăl lui.
-Te-ai transformat într-un tânăr destul de arătos, spuse Ana, cu toate că n-o să se vadă până nu te speli.
Rudi era prea uimit ca să comenteze.
Ea încercă, fără succes, să-şi ascundă zâmbetul.
-Dacă te poţi dezlipi de oglinda aceea, m-ai putea ajuta să vă pregătesc baia.
-O, sigur. Scuze, spuse Rudi, şi se depărta de oglindă.
-Du-te în camera cealaltă şi adu-mi ciubărul cel mare, îl instrui Ana. O să-1 găseşti în spatele perdelei.
Rudi ascultă.
-Aveţi nevoie amândoi de haine, spuse Ana când Rudi se întoarse cu ciubărul. Cele pe care le aveţi sunt bune de aprins focul.
-Dar asta e tot ce am, spuse el. Şi nici Ingrid nu mai are altele. Am găsit-o în podul unei şuri. Ana arăta indignată.
-E ruşinos cum arată copiii neajutoraţi zilele astea, spuse ea.
Rămase gândindu-se câteva momente, cu mâinile în şolduri.
-Cred că pot găsi ceva pentru tine, spuse ea. Mai am multe din lucrurile soţului meu, şi ai crescut destul ca să-ţi fie bune, cred.
-Mulţumesc, spuse el.
Ana luă haina şi fularul pe care Rudi le dăduse jos imediat ce intrase în căsuţă. Luă şi haina lui Ingrid.

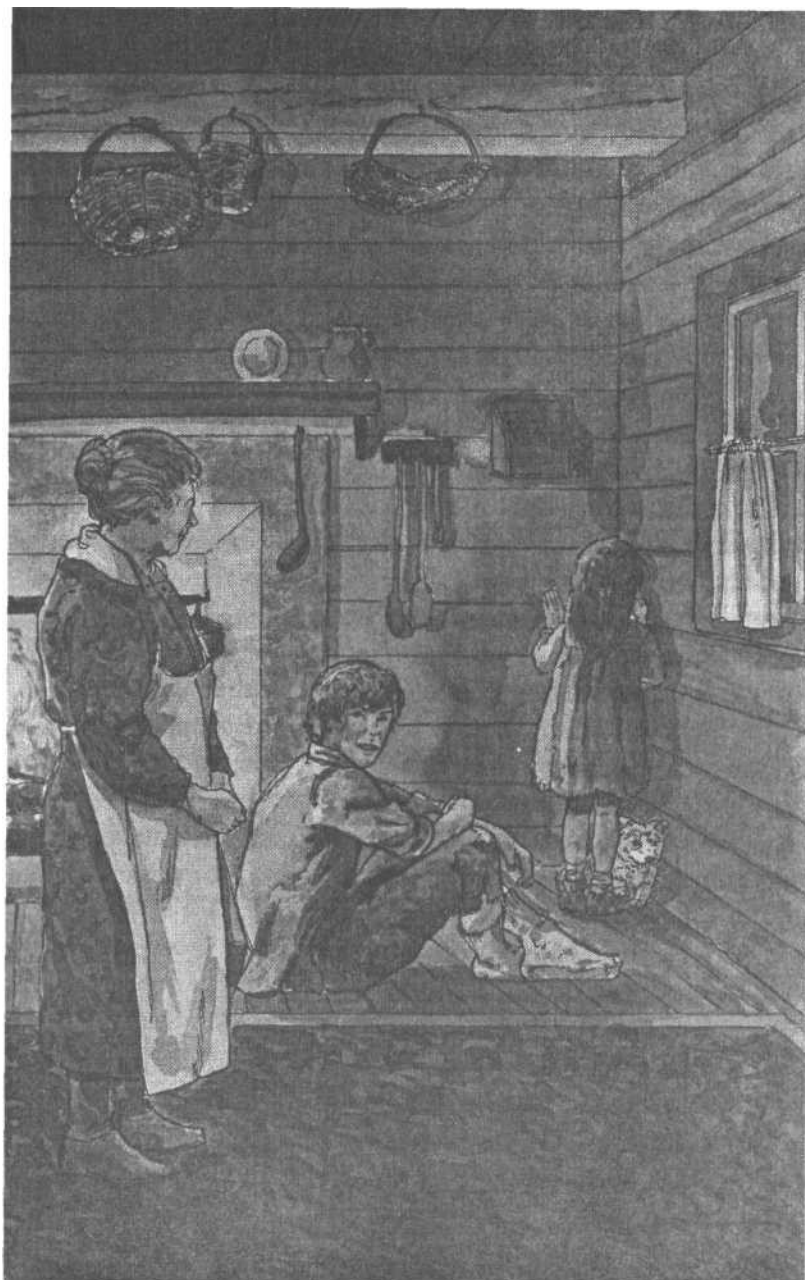
-Poţi să iei haina mea, îi spuse el, dar mai bine ai lăsa fularul.
Ana era hotărâtă.
-Se duc toate.
-Dar nu e al meu, Ana, e al lui Oscar, explică el. Nu mă supăr dacă arzi hainele mele, dar nu sunt aşa sigur în privinţa fularului.

-Al lui Oscar, zici? Ana traversă camera şi aruncă hainele afară. Ei bine, când se va întoarce şi ţi-1 va cere, trimite-1 la mine. O să am eu grijă de el.
-Pariez că o să ai, spuse Rudi zâmbind.
-O să-mi ia mai mult timp să-i găsesc ceva lui Ingrid, spuse ea. Va trebui să-i fac ceva pe măsură. Dar până termin, o să-i găsesc ceva în care s-o înfăşor.
-Ei bine, spuse Rudi, ai rezolvat toate problemele înainte să apuc eu să mă gândesc.
-Nu toate, spuse Ana, privind-o cu atenţie pe Ingrid.
îi făcu semn lui Rudi să se apropie.
-Iepurele, spuse ea arătând spre jucăria scărmănată a lui Ingrid. Va fi ars cu hainele.
Rudi clătină din cap.
-Cred că mai degrabă m-ar părăsi pe mine, decât pe iepurele acela.
-Mi-era frică de asta. Ana puse o oală de apă pe plită la încălzit. Totuşi, mi-e frică că petele acelea înseamnă o infecţie. Jucăria este prea periculoasă. Pentru binele ei, trebuie să se ducă.
—Nu-1 putem spăla sau curăţa? se rugă Rudi.
-M-am gândit la asta, spuse Ana, dar e atât de jerpelit încât n-ar putea rezista la o spălare cumsecade.
-Nu ştiu, Ana. De când o cunosc, nu 1-a pierdut niciodată din ochi.
Dar Ana era tare pe poziţie.
-Vrei să-i vorbeşti tu sau o fac eu? întrebă ea.

Ingrid îi privea cu atenţie. Rudi era sigur că simţise ceva. Descoperise de mult că nu putea să-i ascundă nimic.
-Ascultă, Ingrid, începu el îndreptându-se spre masă şi aşezându-se pe un scaun alături. Iepurele tău - ei bine, e groaznic de murdar.
Ea îl privi bănuitoare, apoi strânse jucăria mai tare.
Rudi trase aer adânc şi apoi continuă.
-Ne-am gândit că poate de asta te-ai îmbolnăvit. Trebuie să... trebuie să-1 ardem.
Buza ei de jos începu să tremure şi ea se întoarse cu spatele la el.
-Uite, Ingrid, spuse el, ştii că nu ţi-aş lua nimic dacă nu ar trebui. Doar fiindcă te iubesc. Nu vreau să te îmbolnăveşti mai tare. Mă înţelegi, nu-i aşa?
El se întinse şi îi luă uşor iepurele. Ea nu se împotrivi - ceea ce era mult mai rău pentru el. In loc să lupte, ea renunţase pur şi simplu. Apoi, ridicându-se de pe scaun, se duse în colţul camerei.
Rudi îi dădu Anei jucăria şi o urmă pe Ingrid. Ea stătea cu faţa la perete şi nu se întorcea. Totuşi, fără să-i vadă faţa, putea spune numai după poziţie că se simţea trădată. Se întinse şi o luă de mână, dar ea trase mâna înapoi.
El se uită la Ana care stătea cu jucăria în mână.
-Vin imediat, spuse ea şi plecă fără altă explicaţie.
Rudi îngenunche lângă Ingrid, simţindu-se ca un ticălos netrebnic, până se întoarse Ana.
Când intră, nu mai ţinea în mână iepurele, ci un căţeluş. Era cel mai

drăguţ căţel pe care îl văzuse el vreodată, îi dădu câinele lui Rudi. Era destul de mic ca să stea confortabil în mâinile lui. Era alb ca zăpada şi avea ochii albaştri. Când îl luă, căţelul îl linse prieteneşte pe faţă cu limba lui trandafirie.
-Ce câine este acesta? şopti el.

-Un câine pentru sanie - un huskey, spuse Ana tare. Am scăpat de toţi ceilalţi căţei, dar nu şi de aceasta; nu m-am putut despărţi de el. Cel puţin, până nu găsesc pe cineva care să-1 iubească şi să aibă grijă de el.
Rudi se întoarse din nou spre Ingrid.
-Ingrid, avem ceva pentru tine. Nu e un iepure, dar are nevoie de cineva care să aibă grijă de el.
Ea se întoarse numai puţin, dar suficient ca să vadă căţelul.
-Are nume? întrebă Rudi.
-I-am spus Saşa, răspunse Ana.
Rudi o puse pe Saşa jos, lângă Ingrid. Căţeluşa mirosi papucii lui Ingrid. După această „inspecţie" preliminară, Saşa hotărî că era în siguranţă la picioarele lui Ingrid. Odată aşezată confortabil, începu să-şi frece nasul de picioarele fetiţei.
-Vezi, nu vrea să am eu grijă de ea. Te vrea pe tine, spuse Rudi.
Ingrid privi în jos la ghemotocul moale de blană albă. După un moment de nehotărâre, se aplecă şi luă căţeluşa în braţe.
Rudi oftă uşurat. Criza trecuse.
-E grozav să fii curat! spuse Rudi aşezând pe masă farfuriile pentru cină. Mulţumesc şi pentru tunsoare, adăugă el, întorcându-se după alte vase.
-Nu-i nevoie să-mi mulţumeşti, râse Ana. Te-am ajutat să te curaţi de sălbăticie.
Rudi nu se supără de tachinare.
-In orice caz, ne-ai ajutat. Până şi Ingrid pare mai vioaie după baie. Uite, e flămândă - îşi bagă degetele în brânză, spuse el luând cănile de la Ana.
-Da, văd, spuse Ana. Dar uită-te mai bine şi vei vedea că nu mănâncă ea.

172

Rudi se întoarse. Cu siguranţă, Ingrid lua felii de brânză de pe farfurie şi o hrănea pe Saşa.

-Ei bine, spuse el, cel puţin câinele are poftă de mâncare. Totuşi mă gândesc că Ingrid se simte mai bine, nu crezi? Poate că o baie era singurul lucru de care avea nevoie.

-Cred că baia a ajutat-o, spuse Ana. I-am pus şi nişte uleiuri în apă. Dar vor mai trece câteva zile până vom şti sigur de ce are nevoie. Observând îngrijorarea lui Rudi, adăugă: sunt sigură că va fi bine într-o săptămână sau două, totuşi.

-Apropo, întrebă Rudi când se aşezau la masă, unde e Iosif?

-Nu l-am văzut de câteva luni, spuse Ana.

-Ce s-a întâmplat? V-aţi certat sau ce?

Ana râse.

-Rudi, ar trebui să-ţi aminteşti destul despre Iosif ca să ştii că se certa cu toată lumea. Nu cred că ar risca să se bată cu tine, totuşi. Eşti cu un cap mai înalt decât el, şi te asigur că nu e un băiat curajos. Cât despre cauza plecării, ca să fiu sinceră, n-o ştiu cu toate că am bănuielile mele. Ştiu doar că a plecat la Varşovia.
-De ce oare o fi vrut să meargă în oraş? întrebă Rudi. Avea tot ce-i trebuia aici - destulă mâncare şi un pat cald. Ana, Varşovia era îngrozitoare când am plecat eu. Oamenii mureau de foame atunci. Sunt sigur că nu e mai bine acum.
Ea îl privi cu o expresie curioasă.
-Cei mai mulţi mor de foame, Rudi. Dar pariez că sunt şi alţii care ştiu să-şi umple burţile şi să şi câştige din asta.
-Singurii oameni pe care i-am văzut cu „burţile pline" erau nemţii, răspunse Rudi.
- Şi polonezii care lucrau pentru ei, adăugă Ana.
-Nu ştiu pe nimeni care să facă aşa ceva, spuse Rudi.
-Sigur că nu, răspunse Ana. Mai întâi, fiindcă mă îndoiesc că tatăl tău era genul de om care să cunoască

asemenea oameni, şi dacă i-ar fi cunoscut, mă îndoiesc că te-ar fi lăsat să te întovărăşeşti cu ei. în afară de asta, trebuie să-ţi aminteşti că ai plecat din Varşovia la câteva luni după cădere. Gestapoul nu avusese timp să împrăştie resturi care să-i scoată pe şobolani din găuri.
Rudi se încruntă.
-Nici un polonez nu ar ajuta un nazist.
-L-ai uitat pe Iosif.
-Iosif era doar prost. Vorbea aiurea, dar nu fusese în oraş să vadă cum e, fiindcă şi-ar fi schimbat convingerile imediat.
-Atunci de ce a rămas în oraş? întrebă Ana.
Rudi şovăi.
-Nu-ţi pot răspunde la asta, spuse el în sfârşit.
-Cred că eu pot, îi spuse ea. Cred că spionează pentru nazişti şi e bine plătit pentru asta.
-Ce fel de spionaj? întrebă Rudi.
-O, de exemplu găseşte evreii care se ascund ca să scape de deportare. Nemţii plătesc bine pentru asemenea informaţii.
-îţi spun eu, Ana, nici măcar Iosif nu ar putea face aşa ceva - nu odată ce i-a văzut pe nazişti în acţiune, spuse Rudi.
Vocea Anei era aproape aspră.
-Crezi că naziştii sunt singurii oameni cruzi?
Privirea ei şi vocea îl speriară puţin.
-Bineînţeles că nu! Dar ei sunt cei mai răi.
-înţeleg, spuse Ana. Polonezii, francezii, americanii -ei nu pot fi atât de răi?
-Nu, spuse Rudi.
-Te înşeli, Rudi, îi spuse ea. Ştii că nu am fost întotdeauna ţărancă. Am crescut în oraş. Tatăl meu avea afaceri în toată Europa şi de câteva ori a luat familia cu el. Am fost de două ori în Franţa şi o dată în Anglia. Ştii ce am

descoperit, Rudi? Am descoperit că sunt oameni buni şi răi -pretutindeni.
Rudi plecă privirea.
-Nu mă crezi, spuse ea.
-Te cred, Ana, acceptă în final Rudi. De fapt, mă gândeam cât de mult semeni cu tatăl meu.
-A, da, tatăl tău, spuse Ana. Oscar mi-a povestit despre el, un om bun. Şi întotdeauna corect, adăugă ea, zâmbind.
-Aproape întotdeauna, spuse Rudi.
-Spune-mi, ce ar fi spus tatăl tău?
Rudi zâmbi.
-Ar fi spus: „Rudi, oamenii nu sunt răi din cauză că îl urmează pe Hitler. îl urmează pe Hitler din cauză că sunt răi, fiindcă au refuzat harul lui Dumnezeu." Şi mi-ar fi amintit că, fără harul lui Dumnezeu, aş fi la fel de rău ca ei.
-Crezi asta? întrebă Ana.
Rudi şovăi un moment.
-Da, spuse el în sfârşit. Lucrurile pe care le-am văzut în acest război m-au înfuriat foarte tare, Ana. Atât de tare încât uneori eram plin de ură.
-Aveai dreptate să te înfurii, şi chiar să şi urăşti uneori, spuse ea. Sunt sigură că până şi un om ca tatăl tău ar fi de acord.
-Da, spuse Rudi, ar fi de acord că ar trebui să urăsc răul şi chiar să lupt împotriva lui din toate puterile. Dar mi-ar spune că trebuie să lupt fiindcă iubesc binele, nu fiindcă urăsc oamenii.
-E greu să desparţi oamenii de răul pe care îl fac. Poţi face asta?
El ezită.
- Ştiu că iubesc binele, spuse el şovăitor.
-Atunci eşti mai bun decât mulţi alţii, spuse Ana.

Deşi Ana era mulţumită de creşterea lui, Rudi ştia că nici tatăl lui, nici Tatăl ceresc nu ar fi fost. Nu ar fi fost mulţumiţi până când inima lui nu ar fi fost destul de curată încât să urască răul fără a urî oamenii răi. Şi avea un simţământ nedesluşit că va veni curând un timp când Dumnezeu îl va încerca să vadă ce fel de inimă avea.

capitolul XXIII
ÎNTOARCEREA LUI IOSIF
MA11944
„înţelepciunea face pe om răbdător, şi este o cinste pentru el să uite greşelile."
-Proverbe 19:11
în casa Anei, zilele treceau una după alta în pace şi linişte; lui Rudi i se părea că războiul se sfârşise. Iubea munca la fermă, şi era sigur că, datorită înfăţişării lui de suedez, nu va trezi bănuielile celor care treceau pe acolo. Şi Ingrid se simţea mult mai bine. Sub îngrijirea Anei nu numai că se însănătoşi dar învăţă să scrie şi să citească. Şi desenele i se mai

îmbunătăţiră. Dar, în ciuda rugăminţilor Anei şi ale lui Rudi, nu voia să folosească decât cărbune şi pietricele pentru arta ei. Aşa că Rudi continua să i le adune în fiecare dimineaţă.
Saşa, tovarăşa permanentă a lui Ingrid, crescuse şi ea. Nu mai era un ghemotoc de blană ci un câine puternic şi voinic. Cu toate că era în stare să pună pe fugă orice trecător nedorit, îi permitea lui Ingrid să o supună la tot felul de jocuri chinuitoare fără cea mai mică obiecţie. O asculta orbeşte pe Ingrid. Un mic incident, totuşi, îi arătă lui Rudi că supunerea Saşei nu se extindea şi asupra celorlalţi membri ai familiei.
Ca de obicei, Rudi se trezi în zori, mulse vacile şi apoi le scoase la păscut în câmp. La mijlocul dimineţii, Ingrid şi

Saşa i se alăturară. Deoarece vacile mai aveau de păscut cel puţin două ore, Rudi se hotărî să o înveţe pe Saşa nişte trucuri cât aşteptau.
S-o înveţe să se aşeze părea un început bun. Avea o frânghie cu el, pe care o folosea ca să pună în mişcare vacile încăpăţânate. Luând frânghia, o legă pe Saşa de gât. Apoi trase uşor de frânghie şi o împinse în acelaşi timp de spate.
-Şezi, spuse el. Ea îl privi bănuitoare. Se hotărî să încerce altceva. Şezi, repetă el. Şi de data asta, nu trase doar de frânghie ci încercă să-i îndoaie picioarele Saşei. Totuşi, ea rămase nemişcată, şi privirea ei nevinovată arăta lipsa de convingere. Hai, Saşa, o rugă Rudi. Ar trebui să fii un câine inteligent.
în următoarele două ore încercă răbdător s-o înveţe să facă această mişcare simplă. în cele din urmă se sătură s-o roage şi începu să strige. încercă chiar s-o miruiască cu o bucăţică din brânza pe care i-o pusese Ana pentru gustare. Dar nimic nu funcţiona. Ingrid privise îngrijorată toată reprezentaţia.
-îmi pare rău, Ingrid, spuse Rudi în sfârşit, dezlegând frânghia de la gâtul Saşei. Câinele tău e frumos, dar e prea prost ca să poată învăţa ceva. Hai, să adunăm vacile şi să ne întoarcem acasă ca să mâncăm.
După ce făcu câţiva paşi, văzu că Ingrid nu-1 urma. Se întoarse şi o văzu aplecată asupra Saşei. Privirea ei era aspră. Atât de aspră, de fapt, încât Saşa se întinsese la pământ cu capul pe labe. Rudi aproape că izbucni în râs când văzu privirea jalnică a Saşei.
Ingrid rămase aşa câteva momente, cu mâinile în şolduri, privind-o ţintă pe Saşa. în timpul acestei mustrări, singura mişcare pe care o făcu biata Saşa fu să ridice o ureche. Dar imediat ce Ingrid ridică degetul, urechea reveni la poziţia dinainte - plecată în umilinţă.
Rudi tocmai se gândea să adune vacile când Ingrid îşi schimbă tactica. încetă mustrarea şi îi zâmbi Saşei. O

asemenea aprobare o puse pe Saşa imediat pe picioare. Apoi Ingrid îndoi picioarele din spate ale câinelui. Spre uimirea lui Rudi, prostănacul de câine nu numai că se aşeză ci şi rămase ca o statuie până când Ingrid îi făcu semn să o urmeze. Din clipa aceea Rudi ştiu că nu avea nici o altă şansă şi trebuia să lase antrenamentul Saşei în grija lui Ingrid.
Rudi tocmai închisese vacile în grajd când văzu un străin apropiindu-se.

Saşa o lăsă pe Ingrid şi alergă la drum. Luând o poziţie ameninţătoare, îşi arătă colţii şi mârâi la străinul care îndrăznise să intre pe proprietatea ei. Rudi alergă la câine şi îl luă de cureaua de la gât. Ana ieşise să vadă ce se întâmplă, şi acum aştepta în prag, alături de Ingrid. Ţinând câinele strâns, Rudi se chinuia să-1 vadă pe străin. Oricine ar fi fost, părea s-o ignore pe Saşa şi continua să se apropie. Când bărbatul ajunse mai aproape, Rudi începu să-şi dea seama că era ceva familiar în înfăţişarea străinului, dar acesta mergea cu capul în jos şi Rudi nu-i vedea faţa. în sfârşit îşi ridică privirea. Era losif.
Trecu pe lângă Rudi fără să-i spună nimic, îndreptându-se spre Ana, îi spuse:
-Mi-e foame. Dă-mi ceva de mâncare.
-O să mănânci odată cu ceilalţi, îi spuse ea, şi asta nu se va întâmpla înainte să terminăm treburile.
El se uită urât dar nu o contrazise. Amândoi dispărură în căsuţă.
Lui Rudi nu-i plăcuse tonul lui. Nici Saşei. Şi îi trebui toată puterea s-o ţină pe loc.
-E în regulă, Saşa, spuse el liniştind-o, cu toate că nu vorbea cu prea multă încredere.
întoarcerea lui losif schimbă complet atmosfera casei, în următoarele zile, Ana deveni serioasă. Ingrid era neatentă la lecţii şi Saşa începu să semene mai mult a lup închis în cuşcă decât a animal de companie. Nu se mai juca cu Ingrid. Toată atenţia îi era îndreptată asupra lui losif. Când intra în casă, stătea în prag, urmărindu-i fiecare mişcare. Când

mergea afară, îl urma. Şi chiar când dormea, se întindea la câţiva paşi de el, cu capul pe labe, dar cu urechile ciulite, gata să sară oricând.
Rudi hotărâse să păstreze distanţa. Nu avea chef de bătaie. Cu toate că, după ce îl văzuse pe Iosif, Rudi o aprobă pe Ana: într-o luptă el ar fi fost mult mai tare decât Iosif. Era un gând liniştitor. Grija lui Rudi din prezent era că asemenea precauţii nu-1 puteau ţine deoparte pe Iosif o veşnicie. Avea dreptate.
-Ei bine, spuse Iosif într-o seară pe când stătea la masă, mă gândesc să mă întorc la Varşovia mâine dimineaţă. Cred că sunteţi cu toţii uşuraţi să auziţi asta.
-Am fi bucuroşi de compania ta, Iosif, dacă ai munci puţin mai mult şi ai fi ceva mai mulţumit, spuse Ana. După cum ţi-am spus şi mai înainte, nu am nimic cu tine - numai cu proasta ta dispoziţie.
-Cred că ţi-ar fi mai bine dacă ai pleca, oricum, încercă Rudi să fie politicos. Am auzit că este zarvă şi mult de lucru în oraş.
-Nu mai este, spuse Iosif. în afară de asta, continuă el, aruncând o privire spre Ingrid şi spre Rudi, cred că am nişte informaţii pe care să le dau autorităţilor.
Rudi se înfurie, dar încercă să nu o arate.
-Sper, spuse Ana ferm, că nu te gândeşti să-mi faci necazuri.
-Aici, mătuşă Ana? întrebă Iosif. De ce să-ţi fac necazuri aici? Nu e ceva neobişnuit ca fermierii să ţină orfani polonezi care să-i ajute la treabă. Şi unii ar putea spune că este foarte nobil din partea ta să ţii o fetiţă orfană

care nu-ţi e de nici un ajutor.
-Nu, spuse Rudi, nu e mai neobişnuit să angajezi „băieţi polonezi" decât e să le dai voie băieţilor polonezi de la ferme să meargă în oraş şi să fie spioni.
Ana puse furculiţa jos.
-La masa mea nu vor exista certuri, spuse ea.
-îmi pare rău, spuse Rudi.
Ana aşteptă scuzele lui Iosif. Nu veniră. Rudi era tentat să-1 ia de gât şi să-1 scuture, dar văzând indiferenţa Anei, îşi continuă masa.
Iosif continuă conversaţia de parcă nu ar fi avut loc nici o neînţelegere.
-Spune-mi, Rudi, spuse el, cum ai reuşit tu, din pădure, să auzi că e zarvă în Varşovia?
-Am avut nişte afaceri cu ceilalţi fermieri, spuse Rudi încruntat. Fermierii vorbeau despre asta. îşi schimbă strategia. Mai spuneau şi că nemţii nu mai stăpânesc războiul. Nu doar că nu mai fac faţă tulburărilor din Varşovia, dar pierd teren şi afară. Acum că americanii s-au alăturat aliaţilor, recâştigă terenul. Nemţii, pe de altă parte, se spune că au pierderi pe toate câmpurile de luptă - mai ales în Rusia.
-Nu crede tot ce auzi, mârâi Iosif. Nu controlează încă nemţii Danemarca, Norvegia şi toate ţările de jos, ca să nu mai vorbim de Franţa? Acest lucru nu prea indică slăbiciune. Cât despre tulburările din Varşovia, îţi garantez că cele de acum nu vor avea mai mult succes decât cele de anul trecut.
-Au fost şi anul trecut? întrebă Rudi, incapabil să-şi ascundă interesul.
-O, da, spuse Iosif. Sunt surprins că nu ai auzit. Au fost iscate de evrei.
Iosif urmări atent reacţia lui Rudi la comentariul lui, şi se bucură să vadă că veştile îl tulburaseră.
-O revoltă a evreilor, repetă Rudi, gândindu-se la Salek şi la părinţii lui.
-Da, asta am spus, zise acru Iosif. Din nefericire, câţiva soldaţi germani au fost ucişi.
-Cât de mulţi evrei? întrebă Rudi.

-Evrei? spuse Iosif. O, îmi imaginez că au fost sute; cei care nu au fost ucişi au fost trimişi la muncă. Dar ce contează? întrebă el, zâmbind.
-Aş spune că foarte mult, spuse Rudi, fiindcă Scriptura spune că cel care se atinge de evrei se atinge de lumina ochilor lui Dumnezeu.
-Un ochi orb, aş zice, spuse Iosif. Câţiva evrei în plus sau în minus nu contează.
Ana încercă să-1 oprească pe Iosif, dar Rudi i-o luă înainte.
-Pentru cineva atât de nesimţitor ca tine, nu-mi imaginez că numărul evreilor ucişi ar prezenta vreun interes, spuse Rudi. Apoi încercă să-şi recapete stăpânirea, fiindcă voia mai multe informaţii. Dar de vreme ce nemţii, după părerea ta, merită mai mult, poate că îmi poţi spune numele câtorva soldaţi ucişi.
-Da, pot, spuse Iosif. Era un om numit Schmidt, altul numit Heinrich, şi - da, un ofiţer important numit Mende.
Iosif observă reacţia lui Rudi la menţionarea lui Mende.

-Ai cunoscut vreunul?
-Am auzit de Mende, spuse Rudi.
-Un om mare, spuse Iosif, încercând din nou să-1 provoace pe Rudi.
Rudi nu răspunse la comentariul lui Iosif.
-Destul, Iosif, spuse Ana.
-De ce eşti atât de supărată, mătuşă Ana? Rudi vrea informaţii, şi eu i le dau, spuse el. Apoi se întoarse spre Rudi şi adăugă: am auzit despre lucrurile pe care le făcea Mende cu evreii, spuse Iosif. Era foarte creativ. Ai vrea să auzi câteva din tehnicile lui de interogare?
-Nu, spuse Rudi, înainte ca Ana să poată interveni. Ca să fiu sincer, Iosif, conversaţia ta mă plictiseşte. Nu ai nici o opinie personală. De fapt, nu te-am auzit făcând nici un

comentariu original. Ai repetat doar ce spun afişele de propagandă.
Iosif se înfurie.
-Ce insinuezi?
-Nu insinuez nimic, spuse Rudi. Iţi spun doar că îmi place să vorbesc cu oamenii, nu cu papagalii. Aşa că, dacă nu te superi, las-o pe Ana să vorbească de acum.
Insulta îşi atinse ţinta, şi Iosif, mâniat, nu găsi nimic de spus.
Văzând că Rudi ieşise învingător, Ana păru mulţumită. Rudi nu păru să vadă nici furia lui Iosif, nici aprobarea Anei. Aştepta ca Iosif să-şi facă obişnuita ieşire morocănoasă şi să-i lase în pace pentru noapte.
în loc să iasă, Iosif sări de pe scaun şi se repezi la Rudi. Făcând asta, comise o greşeală gravă, fiindcă trebuia să treacă de Ingrid ca să ajungă la Rudi.
Fără nici un avertisment, Saşa sări. Greutatea ei îl doborî pe Iosif şi în următorul moment Saşa se afla deasupra lui. Rudi, temându-se că Saşa îl va ucide pe Iosif, aproape că sări peste masă ca s-o ia pe Saşa de curea. îi trebui toată puterea s-o ţină.
-Ia-o de pe mine! Ia-o de pe mine!
Rudi nu văzuse niciodată o asemenea teamă, şi uitându-se la duşmanul lui, tot cheful de răzbunare îi pieri. Totuşi, nu credea că ar fi fost înţelept ca Iosif să-i ghicească sentimentele. Era o şansă bună să-1 înveţe o lecţie. Aşa că Rudi mai stătu un moment, lăsându-1 pe Iosif să simtă respiraţia câinelui şi să-i vadă colţii ameninţători.
-E îngrozitor să te atace un câine, nu-i aşa? Am auzit că Mende obişnuia să dea drumul câinilor să-i atace pe evrei -una dintre tehnicile despre care vorbeai adineaori. Ai noroc că nu sunt genul de persoană care era el.
După ce îşi spuse punctul de vedere, Rudi o trase pe Saşa înapoi.
Iosif se ridică tremurând şi se întoarse spre mătuşa lui.

-Voi pleca dimineaţă, pregăteşte-mi o masă bună. Apoi se întoarse spre Rudi şi adăugă: voi dormi în şură la noapte. Ţine-ţi câinele departe de mine! Şi se năpusti afară trântind uşa.
-îmi place sentimentul lui de recunoştinţă, spuse Rudi întorcându-se spre Ana, încercând să înveselească puţin atmosfera.
-Mulţumesc, Rudi, spuse ea încet. Eşti un băiat bun -un băiat bun.

capitolul XXIV

0 HOTĂRÂRE DIFICILA

NIAM944

„Ascultă-mi rugăciunea, Dumnezeule, ia aminte la cuvintele gurii mele. Căci nişte străini s-au sculat împotriva mea, nişte oameni asupritori vor să-mi ia viaţa; ei nu se gândesc la Dumnezeu. Da, Dumnezeu este ajutorul meu, Domnul este sprijinul sufletului meu."

- Psalmi 54:2-4

Rudi stătea întins în pat bucurându-se de noapte, dorindu-şi să se prelungească. Ştia ce are de făcut. Ştia şi că amânase prea mult şi că nu mai putea aştepta. Se ridică şovăielnic şi merse în camera unde Ingrid dormea împreună cu Ana.

-Ana, şopti el.

Ea se mişcă dar nu se trezi.

Temându-se că o va trezi şi pe Ingrid, se îndreptă spre partea în care dormea Ana şi îi atinse braţul. Ea deschise ochii.

-Ana, trebuie să vorbim.

-Cât e ora? întrebă ea.

-E târziu, spuse el.

-Nu poate aştepta până dimineaţă? întrebă ea. Dar se ridică.

-Nu, răspunse el. Cred că nu.

-In regulă, spuse ea. Du-te şi pune ceainicul pe plită ca să facem nişte ceai. Voi veni imediat ce voi putea deschide ochii.

Rudi terminase ceaiul şi îl punea în ceşti când apăru Ana.

-Am pregătit totul, spuse el şi puse ceştile pe masă.

-Orice ar fi în mintea ta trebuie să fie important ca să mă trezeşti la ora asta, spuse ea.

El se aşeză în faţa ei.

-Este.
-E în legătură cu Iosif, nu-i aşa?
-Da, spuse Rudi. Nu mai vreau alt incident ca cel din seara asta.
-Nu va mai fi. Pleacă mâine, spuse Ana.
-S-ar putea să plece, spuse Rudi, dar dacă eu stau aici, te asigur că se va întoarce şi-ţi va face necazuri.
-Ce fel de necazuri?
Rudi ezită.
-Cred că se gândeşte să le spună nemţilor că adăposteşti un evreu fugar.
-Nu, Rudi, spuse Ana, vorbeşte şi el aşa. Nu ştie că eşti evreu! Nu era în preajmă când mi-a spus Oscar.
-Cred că era, spuse Rudi. Cred că ştie din prima noapte când am venit aici cu Oscar. Aproape că mi-a spus-o atunci, îţi aminteşti?
-Ei bine, chiar dacă e adevărat, ce te face să crezi că plecarea ta va ajuta la ceva? Naziştilor nu le va păsa că eşti aici. Dacă vor bănui că te adăpostesc, m-ar lua oricum de aici.
-Nu cred că Iosif le va spune dacă plec. S-ar putea să fie necioplit cu tine - e necioplit cu toată lumea - dar nu vrea să-ţi facă rău. Pe mine mă urăşte oricum. Dacă plec, n-o să-i mai dau motiv să te trădeze.
-Poate că ne putem gândi la altceva, speră Ana.

-Mă tem că nu, Ana. Crede-mă, m-am gândit toată ziua şi toată noaptea la altă cale. Asta e.
Rămaseră amândoi tăcuţi un timp, sorbind ceaiul.
-Ştii, Ana, spuse Rudi după câteva minute, nu am ştiut niciodată de ce mă ura Iosif atât de mult. Acum ştiu că nu doar din cauză că sunt evreu, fiindcă m-a urât din prima clipă în care m-a văzut. îmi amintesc privirea lui din seara în care m-ai prezentat.
-Cred că te urăşte, Rudi, din cauză că eşti tot ce nu este el, spuse Ana.
-Ce vrei să spui? întrebă Rudi.
Ea îl privi îngândurată.
-Ei bine, cred că vreau să spun că toată lumea te place.
-Ei bine, şi cu Iosif ar fi la fel dacă s-ar schimba, spuse Rudi.
Ea clătină din cap.
-El nu crede asta. Crede că problema nu e la el, ci la cei din jurul lui. Ia soldaţii, de exemplu. Au părut să te accepte şi să te aprobe imediat, dar nu i-au acordat nici o atenţie lui Iosif, spuse ea.
-Ei bine, la ce se aştepta, întrebă Rudi, când ţinea toate discursurile acelea pro-naziste?
-Nu vorbea aşa de la început. De fapt, nu a vorbit niciodată aşa până nu au trecut câteva luni de când se întâlnea grupul de rezistenţă aici, şi cred că a început din cauză că dorea puţină atenţie. Nu o putea obţine pe alte căi, aşa că a început să se laude şi să se certe cu ei. A mers.
-Aş putea spune că da.
-Atunci ai apărut tu, continuă ea. Te-au lăsat să mănânci cu ei şi să le asculţi conversaţiile de parcă ai fi făcut parte dintre ei. S-a simţit trădat. Trebuia să lupte pentru atenţie; tu ai apărut şi ai şi căpătat-o.
- Ştii că era doar datorită lui Oscar, spuse Rudi.

-Desigur, eu ştiu asta, dar el nu.
-De ce nu le-ai spus nimic oamenilor? întrebă Rudi.
-Ei bine, nu mi-am dat seama de la început. Dar atunci era prea târziu. Iosif se convinsese deja că lupta alături de nemţi era răspunsul. Ce îşi dorea cu adevărat era aprobarea, şi cred că nemţii din Varşovia i-au oferit-o.
-S-au folosit de el.
-Tu şi cu mine ştim asta, dar - ea îşi ridică braţele într-un gest neajutorat şi apoi spuse cu tristeţe: el e doar un prost.
Rudi încuviinţă.
-Prostia pare să fie la putere zilele astea. Ştii, Ana, e greu să înţelegi cum pot oamenii să urmeze orbeşte asemenea monştri. Hitler a convins mii de oameni că evreii sunt hoţi şi criminali şi se foloseşte de mulţimi ca să-şi astâmpere ura.
-Şi rareori e uşor să convingi pe cineva că se poartă ca un prost, spuse Ana.
-Dar pentru cei care cred asta e drept să urască un popor întreg. Ia-1 drept exemplu pe prietenul meu cel mai bun, Salek - e evreu. Tatăl meu era prieten bun cu tatăl lui. Toţi cei din familia Serdusek sunt oameni buni. Ei... şi Rudi ezită. Nu voi mai putea găsi niciodată un prieten ca Salek, Ana, niciodată. Nu putu spune mai mult.
Ana îşi prinse capul în palme.
-Poate că nu va trebui să-ţi găseşti alt prieten. Nu-ţi pierde speranţa, Rudi.
-Mi-aş dori doar să ştiu dacă se află printre cei ucişi în revolta evreilor.
-Ai vrea într-adevăr să ştii chiar acum?
-Nu ştiu.
-Chiar şi Iosif a recunoscut că mulţi evrei nu au fost ucişi ci trimişi în lagăre, spuse ea, încercând să-1 încurajeze. Poate că familia Serdusek este în lagăr. Poate că au fost trimişi chiar acolo unde se află tatăl tău.

-Poate, spuse Rudi, fără prea multă convingere.
-Pe lângă asta, dacă Salek seamănă cu tine, va supravieţui.
-Mă rog să fie aşa, Ana, spuse Rudi. în fiecare zi mă voi ruga să fie aşa.
-Atunci să-ţi pierzi speranţa ar însemna să-ţi pierzi credinţa, nu-i aşa? îl întrebă ea.
Rudi zâmbi.
-Da, presupun că asta ar însemna, şi eu ar trebui s-o ştiu cel mai bine. Dumnezeu a fost atât de bun cu mine, Ana.
-Şi va continua să fie, spuse ea. Acum, spui că trebuie să pleci, continuă

ea. Când intenţionezi s-o faci?
-Voi pleca în zori.
-Şi Ingrid? Trebuie să plece şi ea cu tine?
-Tu ce crezi?
-Ai avut grijă de ea, Rudi, spuse Ana, şi ştiu că voi doi nu v-aţi putea iubi mai mult nici dacă aţi fi rude. Totuşi, trebuie să te hotărăşti.
Rudi voia mai mult decât orice s-o ia pe Ingrid cu el, dar avea nevoie de asigurarea că aşa era cel mai bine pentru ea. Avea nevoie de aprobarea Anei.
-Spune-mi sincer, Ana, ce ai face în locul meu? o întrebă el.
-Dacă aş fi în locul tău, Rudi, aş fi sătulă să-mi iau rămas bun de la cei pe care îi iubesc, şi n-aş face-o din nou. Mă tem că aş lua-o cu mine.
-Te temi? De ce te temi? întrebă Rudi.
-Fiindcă ar fi o hotărâre a inimii, nu a raţiunii.
-Atunci nu crezi că asta e cel mai bine pentru ea, spuse Rudi, dezamăgit.
-Pădurea nu e un loc potrivit pentru o fetiţă. Ea nu e puternică, cum eşti tu, Rudi, spuse Ana. Deşi cred din toată inima că, dacă ai lua-o, o vei proteja din toate puterile.
Rudi se simţi dintr-o dată foarte obosit.

-Va rămâne cu tine, spuse el.
-Vrei să-ţi iei rămas bun de la ea? întrebă Ana.
-Nu, spuse Rudi încet. Apoi adăugă: te las pe tine să-i spui că am plecat. Asigură-te că înţelege că e doar pentru un timp. Asigură-te că ştie că mă voi întoarce după ea.
-Eşti sigur că trebuie să pleci?
-Da, spuse el. Voi pleca peste două ore.
-Atunci trebuie să mă grăbesc. Sunt multe de făcut şi timp puţin.
-Nu trebuie să faci nimic, Ana. Voi călători pe lumină şi voi face rost de ceva de mâncare până la prânz, o asigură Rudi.
-Ei bine, cel puţin o să-ţi împachetez încă un rând de haine. Aşa vei putea întotdeauna să porţi haine curate. De data asta, vreau să te văd înainte să te miros atunci când te vei întoarce.
Rudi râse nestingherit.
-Trebuie să mă şi tund? o întrebă el.
-Nu, spuse ea zâmbind. Vezi tu, am un presentiment că te vei întoarce înainte să ai nevoie de altă tunsoare.
-Sper să ai dreptate, spuse Rudi.
-De ce nu mai dormi o oră? Ai timp, îl rugă Ana.
-Nu, spuse Rudi. Mai am câteva lucruri de făcut.
-La ora asta? întrebă Ana. Ce ai de făcut la ora asta?
-Ei bine, cred că îi voi mai face câteva creioane de cărbune lui Ingrid. Şi îi voi strânge câte pietre albe găsesc. Ştii că Ingrid este o artistă pretenţioasă.
-Nu am mai văzut un asemenea copil, spuse Ana. Gândeşte-te numai ce ar putea face dacă ar folosi creioane şi hârtie în loc de cărbune şi pietre.
-Sunt sigur că o vei putea convinge într-o zi, spuse Rudi.
-Asta e tot ce ai de făcut înainte de a pleca? întrebă Ana.

-Nu, mai e ceva, spuse el.
-Pot să te ajut? întrebă ea.
-Nu, nu de data asta, spuse el. Am de gând să am o mică discuţie cu Iosif.
-Ce vrei să-i spui?
-O, spuse Rudi, să zicem că intenţionez să-1 sperii puţin. Destul cât să-1 fac să se gândească de două ori înainte de a reveni. Sau înainte de a trimite pe altcineva să te viziteze.
-Cred că va fi un discurs pe cinste, spuse Ana.
-Va fi, răspunse Rudi.
După ce îi dădu Anei „materialele artistice" pentru Ingrid şi îşi luă rămas bun, se îndreptă spre şură. Cu toate că se simţea mai degrabă trist, ştia că în starea asta va putea să se abţină de la bătaie. Probabil că Iosif dormea şi Rudi se îndoia că se va bucura să fie trezit. Era morocănos şi la amiază.
Intră în şură şi îl strigă. Nu se auzi nici un răspuns. Totuşi, auzi pe cineva mişcându-se în fân.
-Ce vrei? spuse Iosif.
Rudi privi în sus.
-Vino jos şi îţi voi spune.
-De ce m-aş deranja? întrebă Iosif.
—Fiindcă sunt sigur că nu vrei să urc eu şi să te dau jos, răspunse Rudi, înfuriindu-se din ce în ce mai tare.
Cu toate că îl salvase pe Iosif dintre colţii Saşei, încă nu îl plăcea, fiindcă Rudi nu întâlnise niciodată pe cineva care să-1 înfurie mai repede şi mai tare.
Iosif veni la marginea podului, uitându-se la Rudi. Rudi aştepta liniştit. Răbdarea îi era totuşi pe sfârşite. Iosif coborî din pod.
-Sunt aici. Ce vrei?
-Vreau doar să-ţi spun că plec...
-Ce trist, îl întrerupse Iosif.
Rudi ignoră comentariul.
-Dar te asigur, voi fi aproape.

- Asta-i bine, spuse Iosif.
-Aşa mă gândeam şi eu, spuse Rudi. Voi fi destul de aproape ca să fiu sigur că nu o deranjezi pe Ana sau pe Ingrid.
-Nu mă poţi opri, jidanule, spuse Iosif.
-Nu aş încerca teoria asta dacă aş fi în locul tău, spuse Rudi. Poate că ţi-am salvat viaţa o dată, dar te asigur că asta nu înseamnă că nu-ţi voi rupe gâtul în momentul în care încerci să le faci rău celor pe care îi iubesc.
-S-ar putea să nu mai fii în viaţă pe vremea aceea, îl ameninţă Iosif.
Rudi râse dispreţuitor.
-Nici un neamţ nu m-ar putea găsi odată ce intru în pădure. Am devenit mult prea experimentat pentru ei. Aşa că nu te deranja să-i trimiţi după mine.
Imediat ce Rudi se întoarse cu spatele, îl auzi pe Iosif mişcându-se. Instinctiv, Rudi se întoarse spre el, exact la timp ca să prindă furca pe care o aruncase Iosif spre el.

înfuriat, Rudi îl înşfăca pe Iosif şi îl trânti de perete.
-Eşti cel mai mare prost pe care l-am întâlnit vreodată, strigă el furios.
-Mă sufoci, îngăimă Iosif.
-în momentul ăsta, nu-mi pasă, spuse Rudi. Şi îl ţinu în continuare strâns de gât în timp ce „gpntinuă. Acum, ascultă-mă, şi ascultă-mă cu atenţie. Sunt sigur că voi trăi să văd sfârşitul acestui război. Ştii de ce, Iosif? Fiindcă Dumnezeu le-a promis evreilor că va avea grijă de ei. Tu nu ai o asemenea promisiune, nu-i aşa?
-Dă-mi drumul, se rugă Iosif, cu o frică nebună în ochi.
Rudi îşi slăbi doar puţin strânsoarea.
-Ţi-am salvat viaţa o dată, dar asta nu înseamnă că te voi lăsa să-i răneşti pe cei pe care îi iubesc. Voi face tot ce trebuie ca să le protejez. Plec, dar nu departe. Şi te avertizez, Iosif, dacă i se întâmplă ceva lui Ingrid sau Anei, sau dacă se

distruge ceva la fermă, mă voi întoarce după tine. Şi te asigur, nu vor fi destui nazişti în întreaga Europă să te ascundă **din** faţa mea. Ai înţeles?
Iosif încuviinţă.
-Bine, spuse el, dându-i drumul.
Iosif se sprijini de perete, ţinându-se de gât şi tuşind. Rudi îşi luă bocceaua cu haine şi îl lăsă, sigur că 1-a speriat destul cât să le lase pe Ingrid şi pe Ana în pace.

capitolul XXV
NOAPTEA SE RISIPEŞTE
MAR. 1945
„De şase ori te va izbăvi din necaz, şi de şapte ori nu te va atinge răul. El te va scăpa de moarte în vreme de foamete şi de loviturile săbiei în vreme de război."
-Iov 5:19-20
Rudi se trezi din cauza unor vehicule grele care huruiau în depărtare. Asemenea zgomote nu ar fi fost neobişnuite, dacă pădurea nu ar fi fost atât de tăcută în timpul ultimelor săptămâni. Se hotărî să meargă să vadă ce se întâmpla.
Atent, ieşi în câmp. Atunci văzu un fermier alergând, deşi nu vedea nimic care să-1 fugărească din spate.
Când omul se apropie, Rudi îl auzi strigând.
-Hunii sunt puşi pe fugă! Sunt puşi pe fugă! striga el, nu se ştia către cine, fiindcă nu era nimeni în afară de Rudi, şi pe Rudi încă nu-1 văzuse.
Abandonând orice precauţie, Rudi alergă în întâmpinarea omului.
-Hei, îl strigă el. Hei, ce spuneai?
Omul se opri şi strigă din nou.
-Sunt puşi pe fugă, îţi spun eu, râse el. Nemţii sunt învinşi peste tot.
-De unde ştii? întrebă Rudi, destul de neîncrezător.
-Ascultă! strigă el. Nu auzi?

-Am auzit sunetele astea de multe ori, spuse Rudi, şi nu au însemnat niciodată că nemţii sunt învinşi.
-Ei bine, dacă nu crezi ce auzi, spuse fermierul, poate că vei crede ce citeşti.
Căută în buzunar şi scoase un ziar zdrenţuit.
-Uită-te aici, spuse el, fluturând ziarul în faţa lui
Rudi.
zbor.
Rudi îl înşfacă, fiindcă era imposibil să citească din
, ARMATA ROŞIE ÎNAINTEAZĂ ÎN POLONIA!"
-Atunci chiar vin ruşii ca să elibereze Polonia? întrebă Rudi.
-Nu vin, spuse omul. Sunt aici! Ziarul ăsta e vechi de câteva săptămâni.
Bătrânul aproape că dansa de bucurie, în timp ce Rudi stătea încremenit. îi era frică să se mişte, fiindcă îi era frică că se va trezi din ceea ce credea că e un vis.
-Iţi spun eu, Varşovia a fost eliberată! întreaga Polonie e liberă! spuse bătrânul.
Rudi nu zicea nimic.
-Ce-ai păţit, băiete? Nu auzi ce-ţi spun?
-Te aud, te aud, îl asigură Rudi. Doar că... ei bine, doar că e prea frumos să fie adevărat.
-Este adevărat, spuse omul, bătându-1 pe Rudi pe spate. Nemţii şi-au scăpat vieţile fugind şi eu o să alerg în tot ţinutul strigând asta, până va afla toată lumea.
Cu aceste cuvinte, plecă fluturându-şi ziarul şi strigând.
-S-a terminat, îşi spuse Rudi. Nu-mi vine să cred, dar s-a terminat!
De abia se stinse vocea bătrânului, când Rudi auzi mai multe voci. Se uită şi văzu un grup de oameni apropiindu-se, unii dintre ei purtând uniforme.

-Soldaţi, îşi spuse el, atent. Ei bine, nu mă vor împiedica să văd acest sfârşit. Era gata s-o ia la sănătoasa, când observă că soldaţii nu aveau puşti. Erau patru oameni în spatele lor care, totuşi, aveau. Oamenii aceştia erau îmbrăcaţi în haine jerpelite. Rudi înţelese că nemţii fuseseră luaţi prizonieri. Nu era sigur, totuşi, dacă învingătorii erau polonezi sau ruşi.
-Nu-i lăsaţi să lenevească, băieţi, strigă unul din oamenii înarmaţi.
Rudi rămase încremenit, fiindcă i se păru că recunoaşte vocea. Aşteptă nerăbdător, sperând că omul va vorbi din nou.
-Nu mai avem mult, spuse el.
Imediat ce Rudi îi auzi din nou vocea, o luă la fugă în întâmpinarea lui.
-Oscar! strigă Rudi. Oscar!
Oscar se întoarse repede şi îndreptă puşca spre el. Rudi se opri.
-Las-o jos, strigă el. Sunt eu, Rudi.
Faţa aspră a lui Oscar se lumină de zâmbet. îşi lăsă oamenii cu prizonierii şi se îndreptă în fugă spre Rudi.
-Credeam că te-am învăţat să nu fugi niciodată spre un om înarmat, îl tachina Oscar. Văd că mai ai multe de învăţat.
Rudi acceptă mustrarea. înţelese că asta, după părerea lui Oscar, însemna o primire prietenoasă.

Apoi Oscar îl măsură atent din cap până-n picioare.
-Pot să-ţi spun că ai crescut ceva! Şi de unde ţi-ai făcut rost de nişte haine atât de arătoase? Ultima dată nu prea aveai cu ce te lăuda.
-Ana mi le-a dat, spuse Rudi.
-Apropo, unde mi-e fularul? întrebă vesel Oscar.
-Ei bine, ezită Rudi, Ana ţi 1-a ars.

-L-a ars?! Oscar, sincer indignat, se opri. De ce ai lăsat-o să facă asta?
-Oscar, ştii că dacă Ana îşi pune ceva în cap, nici măcar tu nu o poţi opri, îi spuse Rudi. Cum te aştepţi s-o pot opri eu?
Oscar trebui să încuviinţeze.
-Dar ce anume a împins-o să facă un asemenea lucru? întrebă el.
-Era îngrozitor de murdar, spuse Rudi.
-Femeile! spuse Oscar. Apoi adăugă amărât: ar fi putut să-1 spele măcar, dar să-1 ardă?!
Rudi nu-şi putu reţine un zâmbet.
-Nu, spuse el. Aici trebuie să-i iau apărarea. Nu ar fi folosit la nimic să-1 spele. îl purtam de peste trei ani când mi l-a luat. Şi cine ştie de când îl aveai tu.
-Trei ani? Vrei să spui că nu ai fost s-o vezi trei ani?
-Mi-a fost frică, spuse Rudi. Era uşurat că Oscar renunţase în sfârşit la subiectul fularului. Lucrurile nu au mers prea bine în zonă, explică el. Nemţii ardeau sate întregi din cauza oricui ajuta evrei sau soldaţi polonezi. Nu am vrut să risc asta, mai ales că Iosif părea atât de pro-nazist.
- Şi de ce te-ai răzgândit? întrebă Oscar.
-Ei bine, e o poveste lungă, spuse Rudi.
Oscar aştepta, aşa că Rudi continuă.
-Imediat după ce ai plecat tu, am găsit o fetiţă într-un pod. Ştii că mi-ai spus despre copiii care dormeau în poduri şi cerşeau mâncare. Oricum, avea trei, sau poate patru ani când am găsit-o. Am luat-o cu mine şi am avut grijă de ea. Ne-am descurcat bine...
-Mulţumită mie, care te-am învăţat, îl întrerupse Oscar.
-Adevărat, spuse Rudi. Oricum, după trei ani, s-a îmbolnăvit - i-au ieşit nişte pete. Am aşteptat un timp,

Noaptea se risipeşte
sperând că îi vor trece de la sine, dar bineînţeles că nu i-au trecut. Nu ştiam ce să fac, aşa că am dus-o la Ana.
-Ana i-a găsit leacul, sunt sigur, spuse Oscar.
-Da, i 1-a găsit, spuse Rudi. Am stat la ea aproape un an, ajutând-o la treburi.
Oscar păru surprins.
-Iosif nu a comentat?
-Nu era acolo la început. Era plecat la Varşovia.
Oscar deveni bănuitor.
-Pentru ce? Polonezii au suferit teribil acolo din cauza nemţilor.
-Nu şi dacă lucrau pentru nemţi, spuse Rudi.
-Prostul! strigă Oscar.
-Oricum, continuă Rudi, s-a întors la fermă după câteva luni.
-De ce? întrebă Oscar.
-Erau nişe tulburări în oraş, spuse Rudi.
Oscar zâmbi cu tristeţe.
-înţeleg... pe cât de prost pe atât de laş.
-Nu a rămas prea mult timp, spuse Rudi. S-a întors imediat ce lucrurile au revenit la starea de dinainte. Am plecat odată cu el. M-am gândit că aşa e mai sigur pentru Ana.
-Crezi că a informat autorităţile germane că ai fost acolo? întrebă Oscar. Asta nu ar fi ajutat-o pe Ana, ştii.
-Nici o şansă, spuse Rudi. După cum ai spus, e laş, şi l-am ameninţat destul de serios.

Oscar zâmbi.
-Am supravegheat, oricum, ferma de la distanţă, adăugă Rudi. Lucrurile merg bine.
-Ei bine, nu mai ai de ce-ţi face griji, spuse Oscar. Am învins în sfârşit duşmanul - cel puţin pe nemţi. Cât despre Iosif, ei bine, ar face bine să nu-şi arate faţa cât timp sunt eu pe aici.

-E adevărat atunci? întrebă Rudi. Nemţii sunt într-adevăr terminaţi?
-Sunt terminaţi de-a binelea, spuse Oscar. Fug spre Germania cât îi ţin picioarele. Dar nu vor scăpa. O să-i urmărim până în pragul casei.
-Atunci pot să mă întorc în Varşovia? întrebă Rudi.
-Nu văd de ce nu ai putea, răspunse Oscar. Sunt sigur că trupele ruseşti au curăţat drumurile. Cu siguranţă că i-ai văzut.
-Nu, de unde să-i văd? întrebă Rudi. Din câte îmi amintesc, omul care m-a învăţat să supravieţuiesc în pădure mi-a spus şi mi-a repetat să stau în adâncul pădurii în timpul zilei.
-Se pare că astăzi nu ai mai putut răbda, spuse Oscar, cu prefăcută nemulţumire.
-M-ai prins, recunoscu Rudi. Apropo, prizonierii din lagăre au fost eliberaţi?
Expresia lui Oscar se schimbă.
-Mulţi dintre ei, da, spuse el.
-Nu ai auzit nimic despre tata, întâmplător?
-Nu, spuse Oscar. Dar...
-Dar ce? întrebă Rudi.
-Lagărele, ei bine... se opri el din nou.
-Hai, Oscar, spune odată.
-Nu vreau să te descurajez, Rudi.
-Ce vrei să spui?
-Vreau să spun că nu erau chiar lagăre pentru muncă...
Rudi simţi cum i se strânge stomacul.
-Ce erau, atunci?
-Erau mai mult lagăre ale morţii, spuse Oscar. Mulţi, mulţi oameni au murit, mai ales evrei.
-Dar nu toţi?
-Nu, nu toţi.

-Atunci nu mi-am pierdut speranţa, spuse Rudi.
-Nu te pot învinui pentru asta, spuse Oscar.
-Dumnezeu a avut grijă de mine, Oscar, spuse Rudi. El a putut să aibă grijă şi de tata.
Oscar încuviinţă.
-Poate. Dar tonul lui era sceptic. Chiar dacă tatăl tău trăieşte, s-ar putea să mai treacă un timp până îl vei găsi.
-De ce?
-Mulţi dintre evreii luaţi din Varşovia au fost împrăştiaţi în lagăre aflate la sute de kilometri de aici. S-ar putea să-i trebuiască mult timp să ajungă acasă.

-Nu mă deranjează să aştept, spuse Rudi. Am experienţă.
Oscar schimbă subiectul.
-Spune, de ce nu vrei să vii cu noi?
-Unde mergeţi? întrebă Rudi.
-Ne oprim la Ana mai întâi ca să mâncăm ceva - şi să vorbim puţin despre un anume fular roşu, şi Oscar zâmbi.
- Şi apoi? întrebă Rudi.
-Apoi mergem la Varşovia, răspunse Oscar. Ar trebui să ajungem până diseară.
-Dar ei? întrebă Rudi, arătând spre prizonierii germani.
-Ii păzim până ajungem în Varşovia, spuse Oscar. Mă îndoiesc că ne vor face necazuri; au fost bătuţi bine.
Rudi se uită pentru prima dată atent la prizonieri. Nici unul nu părea să aibă mai mult de şaisprezece ani.
-Arată groaznic de tineri, comentă el.
-Ştiu. Nemţii erau disperaţi. De ce altceva ar fi trimis băieţi să lupte într-un război pentru bărbaţi? Nici unul nu e destul de mare să se bărbierească. Dacă ar fi fost soldaţi adevăraţi, nu i-am fi putut prinde, te asigur.
Rudi se prefăcu surprins.
-Adică nu aţi fi fost în stare să-i prindeţi?

-Nu! strigă Oscar. Adică i-am fi împuşcat. Dar eu nu împuşc băieţi. Sunt polonez, nu neamţ.
-Ei bine, spuse Rudi, un lucru e sigur. Când Ana îi va vedea, o să-i hrănească bine.
Oscar rânji.
-Ai dreptate aici. Inima ei de mamă este singurul lucru mai presus de patriotism.
- Şi după ce vor gusta din bucatele Anei, va trebui să-i forţezi să se întoarcă în Germania, adăugă Rudi.
-Vrei să vii cu noi pentru câteva din bucatele acelea? întrebă Oscar.
-Nu, nu pot, spuse Rudi. Trebuie să merg direct la Varşovia. Dar fă-mi un serviciu, vrei?
-Orice, spuse Oscar.
-Spune-i Anei că mă voi întoarce după Ingrid, fetiţa despre care ţi-am spus, imediat ce îl găsesc pe tata. N-o să uiţi să-i spui, da?
-Nu, spuse Oscar. Ai de gând să ai grijă de Ingrid chiar dacă războiul s-a terminat? Sunt sigur că are cine să aibă grijă de ea în Varşovia. Războiul acesta a făcut mulţi orfani.
-Ingrid nu va merge la orfelinat, spuse Rudi hotărât, îmi e ca o soră; nu mai este orfană.
-E norocoasă cu un asemenea frate, spuse Oscar.
-Şi eu cred asta, spuse Rudi, făcând cu ochiul. Ne vedem curând - dacă nu la Ana, atunci în Varşovia. Apoi îşi luă rămas bun şi se îndepărtă.
Pe când se îndrepta spre oraş, Rudi se gândi la evenimentele din ultimii ani. Experimentase multe lucruri în tot acest timp. Văzuse ce aveau oamenii mai rău şi mai bun şi ştia că ceea ce văzuse îl schimbase pentru totdeauna.

capitolul XXVI

ÎNAPOI ÎN VARŞOVIA

MAR. 1945

„Iarăşi vor locui la umbra lui... "
- Osea 14:7a

Când văzu ce mai rămăsese din Varşovia, Rudi aproape că îşi dori să se întoarcă în pădure. Casele şi prăvăliile erau mai prăpădite decât îşi amintea şi tot oraşul era un haos. Străzile erau înţesate nu doar de polonezii întorşi, ci şi de ruşi, cehi şi refugiaţi germani. Nimic nu îi amintea de feţele celor pe care îi cunoscuse. Cu toate că avea nevoie disperată de informaţii, nu se uita nimeni la el.
Zări un polonez bătrân şi strigă după el:
-Domnule!
Omul se întoarse o clipă, apoi se îndepărtă în grabă.
-Ce prietenoşi sunt toţi zilele astea, îşi spuse Rudi enervat.
Apoi văzu o femeie tânără într-o uniformă cu trese roşii. Rudi presupuse că era străină. *Poate că doar polonezii şi-au pierdut manierele,* îşi spuse el, şi se hotărî să încerce să-i vorbească.
-Scuză-mă, strigă el.
Ea se opri şi se întoarse spre el.
-Mă întreb dacă nu m-ai putea ajuta, spuse el înainte ca ea să apuce să plece.

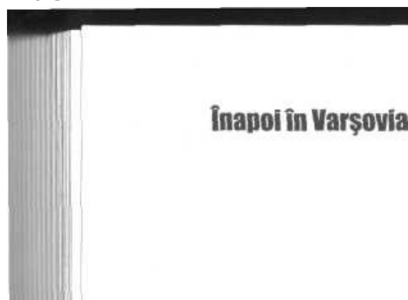
Fu uşurat s-o vadă zâmbind. îl înţelesese, şi nu părea să aibă nici o intenţie de a o lua la fugă.
-Dacă pot, spuse ea. Poloneza ei nu era foarte bună, dar Rudi înţelegea. Sunt americancă, continuă ea. Am venit aici cu Crucea Roşie. Ne-au trimis în toată Europa să ajutăm cât putem. Trebuie să recunosc, totuşi, că nu am fost în nici un loc în care să fie atâta confuzie.
- Ştiu ce vrei să spui, spuse Rudi.
-Cu ce te pot ajuta? întrebă ea.
-îmi caut tatăl.
Zâmbetul ei păli.
-E unul din evreii deportaţi de nemţi la începutul războiului.
Ea clătină din cap.
-Speram că vrei să mă întrebi unde poţi găsi o masă bună.
-Ştiu să-mi fac rost de mâncare, spuse Rudi. Am ceva timp de când fac asta. Apoi, temându-se că a fost nepoliticos, adăugă: bănuiesc că te-au rugat sute de oameni să-i ajuţi să-şi găsească familiile.
-Mii, mă tem, spuse ea. Dar pot să te duc la Centrul de Regăsire a evreilor. Ei sunt cea mai bună sursă de informare.
-Aş aprecia într-adevăr asta, spuse Rudi.
Zâmbetul ei se întoarse. îl însoţi la o clădire care se afla la câteva blocuri distanţă.
-Aici e, spuse ea, oprindu-se. Biroul pe care îl cauţi se află la etajul trei.
-Mulţumesc, spuse Rudi, luându-şi rămas bun.
-Hei, strigă ea după el. Cum te cheamă?

-Rudi, spuse el. Rudi Kaplan.
-Ei bine, Rudi, sper să-ţi găseşti tatăl.
El zâmbi şi ea se întoarse şi plecă.
-Mulţumesc din nou, strigă el după ea.

Centrul de Regăsire a evreilor era adăpostit într-o clădire veche cu geamurile sparte. Urcă scările jerpelite până ajunse la biroul căutat. Era aproape la fel de aglomerat ca şi străzile. Dar în ciuda aglomeraţiei, în cameră era linişte deplină, întreruptă doar de glasurile domoale ale câtorva evrei bătrâni care recitau psalmi în idiş, ghemuiţi într-un colţ.
Rudi privi în jur, încercând să hotărască ce avea de făcut mai întâi. Observă că unii dintre oameni aşteptau liniştiţi pe bănci, în timp ce alţii se plimbau prin cameră ca nişte animale în cuşcă. Alţii stăteau la rând în faţa unui om aşezat la birou. Rândul i se păru lui Rudi cel mai bun loc de a începe investigaţiile.
Odată ce îşi luă locul în rând, se întoarse şi văzu că unii oameni foloseau creioane, alţii unghiile, iar alţii chiar bucăţi de piatră, ca să-şi scrie numele pe peretele pătat.
-De ce fac asta? îl întrebă Rudi pe omul din faţa lui.
-Este un act disperat, spuse omul. Este un mijloc de a te convinge pe tine însuţi că trăieşti încă. Când ai pierdut totul, inclusiv familia, nimeni nu ştie - sau nu este interesat să ştie - cine eşti tu. Nici nu poţi dovedi că exişti. Să luăm un exemplu. Cum te cheamă?
-Rudi Kaplan.
-Dovedeşte-o.
Rudi era şocat.
-Ce vrei să spui?
-îmi spui că eşti Rudi, dar eu nu cunosc nici un Rudi. S-ar putea să minţi şi eu nu am de unde să ştiu. Sau, mai degrabă decât să te cred, îţi spun că nu eşti Rudi. Pur şi simplu. Şi tu nu-mi poţi dovedi contrariul.
-Ba pot, spuse Rudi indignat. Am un prieten numit Oscar care vine astăzi în Varşovia. Am vorbit cu el acum câteva ore. Şi mai am o prietenă care locuieşte la ţară. Ea ştie cine sunt. Şi... se gândi la Ingrid, dar îşi aminti că ea nu putea spune nici măcar cine era ea. Şi am şi alţii, încheie el.

-Tu, îi spuse omul cu amărăciune, eşti probabil cel mai norocos om pe care l-am întâlnit zilele astea, dacă ai încă atâţia prieteni.
Apoi omul se întoarse cu spatele şi nu-i mai vorbi.
Rudi se simţi dintr-o dată ruşinat pentru ieşirea lui. încercă să se gândească la nişte vorbe liniştitoare. Dar nu-i veni nimic în minte şi fu uşurat când îl auzi în sfârşit pe omul de la birou spunând:
-Următorul.
Rudi păşi în faţă.
-încerc să-mi găsesc tatăl, spuse el.
-Ai verificat lista? îl întrebă omul fără a-şi ridica privirea.
-Ce listă?

-Nu contează, spuse omul. Cum te numeşti?
-Rudi Kaplan.
-Vârsta?
-Oh, să vedem, calculă Rudi. Şaisprezece. Nu, aşteaptă, nu e bine. Am şaptesprezece ani, spuse el.
-Cum se numeşte tatăl tău?
-Iacob Kaplan.
-Când a fost luat? continuă omul.
-La sfârşitul lui noiembrie, 1939, răspunse Rudi.
Pentru prima dată, omul de la birou îşi ridică privirea spre Rudi.
-Voi fi sincer cu tine, spuse el. Nu cred că a rezistat atâta timp.
-Nu renunţ până nu sunt sigur, spuse Rudi.
Omul ridică din umeri.
-Câţi ani avea când a fost luat?
-Treizeci şi şase, răspunse Rudi.
-Ocupaţia?
-Doctor.
Omul îl privi din nou.

-Asta-i bine, spuse el. Poate, doar poate, că a rezistat. Doctorii şi muzicienii au avut mai multe şanse decât ceilalţi, spuse el, punând hârtia alături. Asta-i totul. Vom vedea ce putem face.
-Nu vreţi o descriere a lui sau alte semne? întrebă Rudi.
-Descrierile nu sunt de nici un ajutor, spuse omul. Nimeni nu mai arată la fel după ce se întoarce din lagăr.
Rudi se pregăti să plece, apoi se întoarse din nou.
-Mai e ceva, spuse el.
Omul îl privi obosit.
- Aş vrea să aflu informaţii şi despre familia Serdusek.
înmânându-i lui Rudi o copie a unei liste, îi spuse:
-Uită-te aici întâi. Dacă nu le găseşti numele, întoarce-te la rând. O să preiau informaţia.
Rudi ieşi din rând ca să citească lista. Inima îi bătea nebuneşte când ajunse la litera S. Erau acolo! *Serdusek - Str. Nowolipki, Nr.101, Apt.l (2 ocupanţi).* Rudi se opri. *Numai doi ocupanţi. Cine lipsea? Poate că era doar o greşeală. Poate că cel care a tipărit lista voia să spună trei, nu doi,* se gândi Rudi în timp ce îi înapoia omului lista.
-Mulţumesc, spuse el şi se îndreptă spre uşă.
-Hei, auzi Rudi pe cineva strigând după el.
Se întoarse şi îl văzu pe evreul cu care vorbise când stătea la rând.
-De ce nu-ţi scrii numele pe perete? întrebă el. Poate că cineva care te cunoaşte îl va vedea şi va veni să te caute. Deşi cuvintele erau

nevinovate, vocea avea o nuanţă răutăcioasă.
-Nu, spuse Rudi, amintindu-şi ce îi spusese omul acela mai înainte. Poate mai târziu.
Rudi simţi privirea invidioasă a omului în timp ce închidea uşa şi asta nu-i uşura cu nimic starea, dimpotrivă. Mergând spre strada Nowolipki, se gândi din nou la listă.
Promisiunea unul tată
Dacă era corectă? Dacă numai doi supravieţuiseră din familia Serdusek? Dacă Salek nu fusese atât de norocos cum fusese el?
Gândurile acestea continuară să-1 chinuie şi după ce ajunse la uşa familiei Serdusek, trebui să-şi adune tot curajul ca să întindă mâna şi să bată.
Domnul Serdusek deschise încet uşa. Rudi îl recunoscu cu greu. Era slab, foarte slab, şi tuns aproape zero. Expresia lui păru plictisită, aproape lipsită de viaţă - până îl recunoscu pe Rudi.
-Rudi! strigă el. Voia să strige, dar vocea lui era slabă şi fragilă. Pentru moment, Rudi nu putu răspunde.
-Intră! Intră! îl îndemnă domnul Serdusek.
-Vă spun eu, domnule Serdusek, reuşi Rudi să spună în sfârşit, sunteţi prima persoană care m-a recunoscut atât de repede. Este o uşurare pentru mine să ştiu că nu m-am schimbat complet.
-Dar te-ai schimbat, fiule, te-ai schimbat, spuse domnul Serdusek.
-Atunci cum de aţi ştiut atât de repede cine sunt? întrebă Rudi, râzând.
-Fiindcă, răspunse domnul Serdusek, ai faţa tatălui tău.
-Aveţi veşti de la el? întrebă Rudi plin de speranţă.
-Nu încă, spuse domnul Serdusek. Dar trebuie să avem răbdare. Evreii au fost împrăştiaţi în toată Europa.
-Da, aşa am auzit şi eu, spuse Rudi.
-S-ar putea să treacă luni de zile până se va întoarce. Până vine, vei sta cu... domnul Serdusek se opri un moment, de parcă şi-ar fi amintit de o mare durere. Cu noi, reuşi el să spună.
Rudi îşi puse mâna pe umărul domnului Serdusek, şi rămaseră aşa tăcuţi.
Lista era corectă, se gândi Rudi.

Gândul că nu-1 va mai vedea niciodată pe Salek îl copleşi, şi el îl alungă. Dar fu înlocuit de gândurile referitoare la doamna Serdusek, care nu erau mai liniştitoare.
-Vrei să-1 vezi pe Salek, sunt sigur, spuse domnul Serdusek.
-E aici, atunci? întrebă Rudi, şovăielnic.
-Da, e în pat. Nu se simte prea bine, spuse domnul Serdusek. Dar merge spre vindecare.
-Se va face bine, nu-i aşa? întrebă Rudi.
-Cred că da, dar are nevoie de timp, Rudi. Am trecut prin... Şi domnul Serdusek se opri, fiindcă Salek stătea în faţa lor.
Rudi nu-şi putu ascunde şocul. Capul lui Salek era la fel de lipsit de păr ca al tatălui lui. Nu era doar slab, totuşi; era ca un schelet. Şi nu mai crescuse aproape deloc de când îl văzuse Rudi ultima dată. Era îmbrăcat în haine jerpelite, ponosite - nişte vechituri.

-Destul de urât, nu? întrebă Salek, încercând să zâmbească.
-Pentru mine, arăţi mai bine acum decât oricând înainte, spuse Rudi, îmbrăţişându-1.
-Un lucru e sigur, spuse Salek mai vesel. N-o să mai am probleme cu aranjatul părului.
-Vino, stai jos, spuse domnul Serdusek. Staţi aici şi vorbiţi cât pregătesc eu ceva fierbinte de băut.
-Ce s-a întâmplat cu tine, Rudi? întrebă Salek. Ne-am gândit că te-au luat odată cu tatăl tău, dar cineva ne-a spus că ai scăpat. Şi trebuie să-ţi spun, nu arăţi ca unul care a stat în lagărele naziştilor.
-Mulţumită tatălui meu, nu am fost luat, spuse Rudi. Ştia că se vor întoarce după el. Tatăl tău 1-a avertizat. A aranjat ca eu să fug în pădure.
-Vrei să spui că ai petrecut mai mult de cinci ani în pădure? întrebă Salek.

-în pădure şi în satele din preajmă.
-Şi cum ai reuşit să te descurci? întrebă Salek. Vreau să zic, chiar şi eu ştiam mai mult despre viaţa în aer liber decât tine atunci când ne-am despărţit.
-Adevărat, mărturisi Rudi, dar acum sunt sigur că te-aş putea învăţa unele lucruri. Chiar, Salek, când te vei simţi mai bine, am multe să-ţi arăt. Şi restul cuvintelor lui se pierdură într-un torent de emoţii.
-O plimbare prin pădure sună bine, spuse Salek. Poate că într-o săptămână, sau două.
-O lună sau două, adăugă tatăl lui care intra cu ceaiul. Băiatul ăsta e un adevărat Serdusek. Niciodată nu ar recunoaşte că e bolnav sau că nu are dreptate.
-Cred că îmi amintesc aşa ceva, spuse Rudi, forţându-se să zâmbească.
-Am făcut progrese în privinţa aceasta, totuşi, spuse Salek.
-Să sperăm, îl tachina tatăl lui.
Rudi deveni din nou serios.
-Când v-au luat în lagăr?
-în aprilie, anul trecut, spuse Salek.
-Am fost norocoşi să petrecem numai un an într-un asemenea loc, adăugă domnul Serdusek.
-Dar chiar şi câteva luni a fost prea mult pentru mama, spuse Salek încet. îţi spun, Rudi, a fost îngrozitor.
-Ne-au dus la Auschwitz, spuse domnul Serdusek, schimbând subiectul.
-De ce v-au luat? întrebă Rudi.
-A fost o revoltă în ghetou.
-Aşadar, spuse Rudi, nemţii le-au făcut evreilor un ghetou până la urmă.
-L-au făcut, spuse domnul Serdusek.
-Ne-au înghesuit pe toţi pe câteva străzi, spuse Salek.

-Dar am crezut că ofiţerul acela, cel împuternicit -spuse Rudi, încercând să-şi amintească cum îl chema.
-Frantz? întrebă domnul Serdusek.
-Da, acela, spuse Rudi. Am crezut că va putea opri ordinele pentru

ghetou.
-A făcut-o, dar pentru scurt timp, spuse domnul Serdusek.
-Scurt, într-adevăr, adăugă Salek. Doar o lună după ce au luat ostatici membrii Consiliului.
-Frantz nu a stat prea mult, continuă domnul Serdusek. Aparent, era un om cinstit. Era militar, nu criminal. Gestapoul a câştigat lupta pentru putere şi el a refuzat să le asculte ordinele.
-Aşa că l-au trimis înapoi în Germania, spuse Salek.
-Atunci au organizat ghetoul. Revolta era inevitabilă. Dar cei care luptau erau pe jumătate morţi de foame, explică domnul Serdusek. Nemţii ne-au învins.
-Când au făcut-o, au curăţat ghetoul şi ne-au trimis pe toţi la muncă, spuse Salek.
-Mă întreb ce s-a întâmplat cu Frantz după ce a ajuns în Germania, spuse Rudi.
-Nu ştiu, spuse domnul Serdusek. Dar îţi spun, chiar dacă a pierdut totul, a fost mai bine de el decât de cei care au continuat munca lui Hitler. Nu ştiu cum pot să doarmă noaptea. Oameni ca Mende.
-Cred că somnul este cea mai mică dintre grijile lui Mende acum, spuse Rudi. A fost unul dintre ofiţerii ucişi în revolta din ghetou. Sigur că nu aveaţi cum să ştiţi asta. Nu mi-aş dori să fiu în locul lui în faţa lui Dumnezeu. Apoi gândurile lui Rudi se întoarseră la doamna Serdusek, şi tăcu.
-Am ceva ce-ţi aparţine, spuse domnul Serdusek, ridicându-se de pe scaun.
Ieşi din cameră şi se întoarse după câteva momente, cu Biblia doctorului Kaplan.
210
Rudi o luă şi o mângâie uşor.
-Cum a ajuns aici? întrebă el.
-Am auzit că naziştii i-au făcut o vizită tatălui tău, explică domnul Serdusek. Am plecat spre „locuinţa" voastră imediat. Ştii că nu eram în apele mele după interogatoriu.
-Da, îmi amintesc, spuse Rudi.
-Când am ajuns acolo, spuse domnul Serdusek, eraţi plecaţi amândoi. Nu ştiam ce să fac. Este... Este greu să pierzi un prieten pe care îl cunoşti de-o viaţă. Nu aveam nici o asigurare că-1 voi vedea din nou, şi voiam ceva, orice, de la el, ştii?
-înţeleg, spuse Rudi. Credeţi-mă, înţeleg.
-Da, cred că înţelegi, spuse domnul Serdusek. Ei bine, i-am văzut Biblia pe masă, şi am luat-o. Eu...
-Suntem creştini acum, Rudi, explică Salek. La fel şi mama.
Rudi nu-şi putu opri lacrimile. Simţindu-şi faţa udă, ştiu că erau lacrimi de durere amestecate cu lacrimi de bucurie. Se bucura că rugăciunile lui şi ale tatălui lui au fost ascultate. Cu toţii vor fi într-o zi împreună în ceruri. Totuşi, uitându-se la prietenul lui, Rudi îşi aminti că viaţa de aici era foarte grea. Salek părea atât de fragil, atât de obosit, avea atâta nevoie de mama lui. Durerea lui îi aminti lui Rudi nu doar de doamna Serdusek, ci şi de mama lui. Când singurătatea amară din atâţia ani îl cuprinse, găsi alinare în cuvintele lui Isus din Ioan 16:33 - *„V-am spus*

aceste lucruri ca să aveţi pace. în lume veţi avea necazuri; dar îndrăzniţi, Eu am biruit lumea."
Ştergându-şi ochii, se întoarse din nou spre domnul Serdusek
-Ce v-a convins să credeţi? îl întrebă el.
-Când am fost luaţi... El ezită. Apoi respiră adânc, şi continuă. Am fost duşi în lagăr în camioane de transportat animale. Toţi erau îngroziţi, fiindcă până atunci aflasem

despre lagărele de muncă că nu erau ceea ce crezusem odată. Ştiam că numai cei puternici vor supravieţui. Bătrânii şi copiii vor fi ucişi.
în maşina noastră era un om, care nu era evreu, şi a început să vorbească despre Christos. Bineînţeles, ştia că cei mai mulţi dintre prizonieri erau evrei şi la început m-am înfuriat. Apoi am văzut că vorbele lui păreau s-o aline pe Sara. în special un verset din Scriptură pe care îl citase părea s-o emoţioneze. Nu sunt sigur că îl pot găsi acum, spuse el, dar mi-1 amintesc. Era unul dintre cele pe care mi le-a citit tatăl tău. Spunea: „A *venit la ai Săi, şi ai Săi nu l-au primit. Dar oricui îl va primi, îi va da puterea să devină fiu al lui Dumnezeu."* Expresia Sarei s-a schimbat după ce a auzit acest verset, şi cu toate că nu a spus nimic, sunt sigur că în acel moment 1-a acceptat pe Christos ca Mesia. Eu eram prea mândru să-i arăt străinului că-1 ascult. Eu... Se opri din nou. E foarte greu pentru mine să vorbesc despre Sara, explică el.
-Ştiu, spuse Rudi. Şi nu trebuie să...
Domnul Serdusek îi făcu semn să tacă şi continuă.
-Când am ajuns în lagăr, am fost împinşi jos. împărţeau bărbaţii şi băieţii de o parte, femeile şi fetele de alta. Bătrânii şi copiii sub doisprezece ani au fost luaţi - duşi. Salek avea aproape cincisprezece când am fost arestaţi, dar a fost întotdeauna prea mic pentru vârsta lui. Când l-au văzut paznicii, l-au aruncat în rând cu copiii. A strigat la mine, Rudi, dar nu puteam face nimic.
Apoi am auzit-o pe soţia mea strigând în spate: „O, Isuse, salvează-mi băiatul!" în acel moment un alt soldat 1-a înşfăcat pe Salek şi 1-a aruncat înapoi în rând cu ceilalţi bărbaţi şi băieţi, spunând: „ Ăsta e bun de muncă."
Pentru prima dată, am înţeles ce nebun eram. Christos mi-a salvat băiatul, acelaşi Christos pe care îl dispreţuisem ani de zile. Din acea zi, Rudi, nu am încetat să-L chem. Nu voi înceta toată viaţa.
-Nici eu, spuse Salek încet.

-Şi sper că în curând i-o voi putea spune şi tatălui tău, spuse domnul Serdusek.
- Şi eu sper, reuşi să spună Rudi, şi eu sper.

capitolul XXVII
IVIREA ZORILOR
MAR. 1945
„Dar Isus... l-a dat înapoi tatălui său."

- Luca 9:42b.

Rudi ieşise pe străzi înainte de ivirea zorilor. Le lăsase lui Salek şi tatălui său un bileţel în care le promitea că se va întoarce până seara. Spera ca până atunci să afle ceva veşti despre tatăl său. Chiar dacă toţi îl îndemnau să aibă răbdare, el nu putea.

De vreme ce nu putea face nimic atât de dimineaţă, se hotărî să meargă să vadă vechiul lor cartier şi apartamentul. *Cu siguranţă că nemţii s-au mutat până acum,* se gândi el.

Oraşul începea să revină la viaţă. în timp ce mergea, studia trecătorii, sperând că va descoperi nişte feţe familiare. Nu era nici una. Văzând brutăria, ceasornicăria şi magazinul de antichităţi al lui Elias, se cufundă în amintiri, dar erau amintiri care păreau foarte îndepărtate.

Călătoria de la Salek la fostul lui cămin îi luă mai puţin timp decât îşi amintea. în curând se trezi la etajul patru. Sărise câte trei trepte odată. Ajungând la vechiul lui apartament, puse mâna pe clanţă şi încercă s-o deschidă. Era încuiată. Apoi observă plăcuţa de la uşă. Numele *Kaplan* fusese şters şi înlocuit cu un nume străin. Lăsă clanţa şi se îndreptă încetişor spre scări. Ca un val, amintirile îi inundară

sufletul, amintiri ale tatălui său şi ale căminului, aşa că se aşeză pe trepte şi plânse.

După ce îşi mai veni în fire, ieşi şi îşi petrecu următoarea oră plimbându-se pe străzi. Ştia că făcuse tot ce se putea. Totuşi, nu părea să fie destul, şi cu cât mai mult se plimba, cu atât devenea mai trist şi mai descurajat. Nu voia să se întoarcă la familia Serdusek atât de posomorât - erau şi aşa destul de amărâţi. Aşa că se hotărî să meargă să le vadă pe Ana şi pe Ingrid. Ele îl vor înveseli, şi va putea reveni diseară mai înseninat la Salek.

Mergând pe drumul prăfuit care ducea spre locuinţa Anei, se gândi la promisiunea pe care şi-o făcuse, că îi va duce flori la sfârşitul războiului. De aceea, se hotărî să culeagă câteva. Câmpul era plin de flori sălbatice şi Rudi ştia că erau la fel de frumoase ca cele pe care le văzuse el în unele grădini îngrijite.

Imediat ce intră în căsuţa Anei, gândurile negre se împrăştiară. Ingrid era entuziasmată, iar Ana drăguţă ca întotdeauna.

-M-am gândit că îţi vor face plăcere, îi spuse el Anei, oferindu-i florile.

-Sunt frumoase, Rudi, spuse ea. într-adevăr frumoase.

II rugă să se aşeze cât timp căuta ea o vază pentru flori. El o luă pe Ingrid pe genunchi.

-Ţi-am adus ceva şi ţie, spuse el, scoţând câteva pietricele albe din buzunar.

Când se întoarse Ana, îi găsi pe amândoi desenând fericiţi la masă.

-Oare câţi ani are? întrebă Rudi.

-Cred că nouă.

-Nu arată de nouă ani.

216

Promisiunea unul tată

-Totuşi, se comportă aşa, răspunse Ana. E adevărat că e scundă, dar învaţă repede. Şi ştii ce bine desenează. Poate că părinţii ei erau mici de statură.
-Poate, spuse Rudi. Apoi zâmbi. Dacă trebuie să fie mică, cel puţin e fată.
-înălţimea nu contează prea mult nici la băieţi nici la fete, spuse Ana cu un ton matern.
Rudi încuviinţă.
-E adevărat. Salek e mic - şi groaznic de slab, acum -dar e încă un prieten minunat.
Ana se întoarse.
-Deci i-ai găsit! exclamă ea.
-Da, spuse Rudi. S-a întors în Varşovia cu tatăl lui.
-Şi mama lui? întrebă Ana.

Rudi clătină din cap şi privi în jos.
-îmi pare rău, spuse ea.
-Este totuşi şi o parte bună, spuse Rudi. Ea nu crezuse niciodată în Christos. Dar înainte de a muri, a crezut. S-a întors la El pentru salvare.
Rudi văzu că Ana îl asculta cu atenţie. Era bucuros. Deşi Ana credea în Dumnezeu, Rudi se temea că această credinţă o încuraja să se încreadă în propria ei bunătate. Se temea că, asemeni atâtor alţi credincioşi din ţară, ea nu îşi recunoscuse încă nevoia de a depinde numai de Christos pentru salvare.
-Tata şi cu mine ne-am rugat mulţi ani pentru ei, continuă Rudi, dar nu au crezut niciodată. Domnul Serdusek era cel mai înverşunat. Era conducătorul unei comunităţi evreieşti. Dar chiar înainte ca tata să fie luat, domnul Serdusek părea că s-a îmblânzit. Apoi, când au fost deportaţi, un alt prizonier le-a vorbit despre Christos.
Rudi îi povesti Anei toată întâmplarea, cum o auzise de la domnul Serdusek. Când termină, văzu că ea era

emoţionată. O aşteptă să vorbească. Când văzu că nu spune nimic, continuă.
-Ştii, l-am cunoscut pe Christos de când eram foarte tânăr. Dar în zilele acestea din urmă am înţeles mai multe despre dragostea Lui decât oricând înainte. Ştim amândoi că războiul a fost crud, dar nu ştiam cât de crud până nu am intrat în oraş. Când m-am întors în Varşovia am înţeles că Dumnezeu a fost cu mine. Nu ţi-am spus niciodată despre promisiunea tatălui meu, nu?
-Nu, spuse Ana, care asculta încordată.
-Când tatăl meu a descoperit că va fi deportat, s-a rugat pentru călăuzire în dreptul meu. Dumnezeu i-a promis că, dacă mă va lăsa să plec, voi trăi să văd sfârşitul acestui război. Versetul care 1-a asigurat a fost din Psalmi 91:1 - *„Cel ce stă sub ocrotirea Celui Prea înalt, şi se odihneşte la umbra Celui Atotputernic."*
-Am citit asta, spuse ea.
-Şi eu, de multe ori, spuse Rudi. Totuşi, nu am fost pregătit să cred. îmi amintesc vorbele tatălui meu: „Pădurea este locul tău ocrotit, Rudi. Acolo - acolo te vei odihni la umbra Celui Atotputernic în siguranţă." Atunci părea incredibil, dar acum i-am văzut pe cei care au venit din lagăre. Sunt schelete umblătoare şi par atât de sălbăticiţi şi neajutoraţi... Dumnezeu nu numai că m-a ţinut în viaţă, ci a avut grijă să fiu sănătos şi puternic.
-Şi tatăl tău, întrebă ea încet, nu a avut o asemenea promisiune în privinţa lui însuşi?
-Nu, spuse Rudi încet. Dar cred că acelaşi Dumnezeu care m-a ţinut pe mine sub ocrotirea Lui, poate să-1 ţină şi pe el. Şi o să-mi păstrez această credinţă până când mi-o va schimba Dumnezeu.
-Te admir - pe tine şi credinţa ta, spuse ea.
Rudi simţi că spusese destul pentru moment, dar se hotărî că îi va vorbi mai târziu.

-Ingrid poate să stea aici până îl găsesc eu pe tata? o întrebă el.
-Poate să stea cu mine cât de mult vrei, spuse Ana.
-Bine. Apropo, Iosif s-a întors?
-Doar ca să-şi ia lucrurile, spuse Ana. Zicea că merge în Germania unde poate fi liber.
Rudi clătină din cap.
-Mă întreb dacă Oscar a avut dreptate în privinţa lui, spuse ea. Poate că nu mai e nici o speranţă.
-Nu trebuie să spui asta, spuse Rudi. Mă înfurii când îmi amintesc ce urât s-a purtat cu tine. Dar chiar şi aşa, te cunosc, şi ştiu că nu vei renunţa la el. îl iubeşti, deşi trebuie să recunosc că îmi este greu să înţeleg de ce.
-Poate din cauză că poartă numele soţului meu, spuse ea. Şi pentru că face parte din familie. Tu îţi iubeşti familia. Eu nu pot renunţa să sper în privinţa celor pe care îi iubesc.
-înţeleg, şi ai dreptate, spuse el. Dar Oscar? L-ai mai văzut?
-Nu, de când mi-a adus mesajul de la tine. M-am gândit că v-aţi întâlnit în Varşovia.
-încă nu, spuse Rudi. Intenţionez, totuşi. Vreau să-i mulţumesc pentru ceea ce a făcut pentru mine şi să-i spun şi lui despre promisiunea tatălui meu. Cred că îi va face bine să audă că Dumnezeu s-a folosit de el.
-Nu prea cred că îi va acorda cu plăcere lui Dumnezeu meritul pentru supravieţuirea ta, spuse Ana.
-Nu am spus că îi va plăcea ce va auzi; am spus că îi va face bine, spuse Rudi, zâmbind. Trebuia să-i spun de la început, dar m-a speriat puţin când l-am cunoscut. Are o înfăţişare aspră.
-Adevărat, spuse Ana. Dar nu trebuie să te gândeşti că l-ai dezamăgit. Ştia reputaţia tatălui tău şi ştia ce credea tatăl tău. Uşurinţa de a învăţa şi curajul tău i-au spus multe.
-Sper.

-Ce ai făcut mai exact ca să-ţi cauţi tatăl?
-L-am înregistrat la Centrul de Regăsire a evreilor, spuse el. Şi l-am căutat în tot oraşul.
- Şi acum? întrebă ea.
Rudi dădu din umeri.
-Nu ştiu.
-Cred că ştii.
-Ce mă sfătuieşti?
-Te sfătuiesc nu doar *să crezi* ceea ce credea tatăl tău, ci şi *să faci* ceea ce ar fi făcut el, spuse ea.
Rudi părea încurcat.
-Odată ce a făcut tot ce a putut ca să te găsească, continuă Ana, crezi că ar fi stat aşteptându-te sau şi-ar fi pierdut timpul hoinărind pe străzi în căutarea ta?
-Nu, cred că nu, încuviinţă Rudi.
-Ce ar fi făcut, atunci? îl întrebă ea.
El se gândi un moment.
-Cred că ar fi făcut tot ce-i stătea în puteri ca să ajute oamenii din jurul

lui.
-Exact, spuse ea. Tu singur ai spus că sunt sute de oameni în oraş care au nevoie de ajutor.
-Tata e medic, Ana. Eu nu sunt. Ce pot să fac?
-Gândeşte-te, Rudi, la toate lucrurile pe care le-ai învăţat în anii care au trecut. Ştii să găteşti - ai putea ajuta oamenii înfometaţi. Ai învăţat să munceşti cu mâinile - casele şi blocurile din oraş au nevoie de reparaţii. Mi-ai spus că l-ai ajutat pe tatăl tău câteva luni - ai putea chiar să munceşti într-un spital, dacă ai vrea.
-Ana, spuse el, ridicându-se să plece, cred că tu şi tata v-aţi înţelege foarte bine. Se aplecă şi o sărută pe frunte. Apoi, întorcându-se spre Ingrid, spuse: mă voi întoarce săptămâna asta şi îţi voi aduce pietricele.
Când ieşi, se întâlni cu Saşa în curte. Ea se gudură la picioarele lui şi îi linse mâinile. Era bucuros s-o vadă, dar

imediat ce Ingrid ieşi în prag să-şi ia rămas-bun, Saşa alergă în întâmpinarea ei.
Era după-amiază târziu când Rudi ajunse în Varşovia, în drum spre familia Serdusek, trecu din nou pe lângă clădirea care adăpostea Biroul de Regăsire al evreilor. Oamenii intrau şi ieşeau încă. Se opri şi se gândi un moment. *Merită să încerc,* îşi spuse el şi urcă scările.
-Scuzaţi-mă, îi spuse el unui om după ce intră în cameră. Aveţi ceva de scris?
Omul nu se obosi să-i răspundă ci arătă spre o femeie care tocmai îşi termina de scris numele.
-Doamnă, spuse Rudi, apropiindu-se, îmi împrumutaţi asta un moment?
Ea îi dădu o piatră albă ca de cretă şi se îndepărtă fără să spună nimic.
El privi înjur şi din nou inima îi deveni grea din cauza tristeţii celor de lângă el. Ana avea dreptate: nu avea dreptul să piardă timpul când în jurul lui se aflau atâţia oameni în nevoie. Cu această nouă hotărâre, ridică mâna şi scrise pe perete: *Rudi Kaplan trăieşte. Psalmi 91:1.*
-Sigur că trăieşte, spuse un om din spatele lui. Şi ce mult a crescut!
Rudi se opri, temându-se pentru moment să se întoarcă, temându-se că va vedea un străin. Dar apoi simţi o mână pe umăr. Se întoarse. Nu era un străin.
-Tată, spuse el, aproape şoptind.
Cu toate că tatăl lui era la fel de slab şi de sfrijit ca toţi cei care suferiseră în lagărele naziştilor, ochii îi râdeau când atinse obrajii lui Rudi.
-Tot fără barbă, spuse el, zâmbind.
Rudi îl îmbrăţişa.
-Ah, tată, spuse el, ţinându-1 strâns, acum am statura ta şi inteligenţa mamei. Nu am nevoie de barbă.

EPILOO
„ Căci aţi văzut cu ochii voştri toate lucrurile mari pe care le-a făcut Domnul. Astfel, să păziţi toate poruncile pe care vi le dau eu astăzi. ■■ "
- Deuteronom 11:7-8a

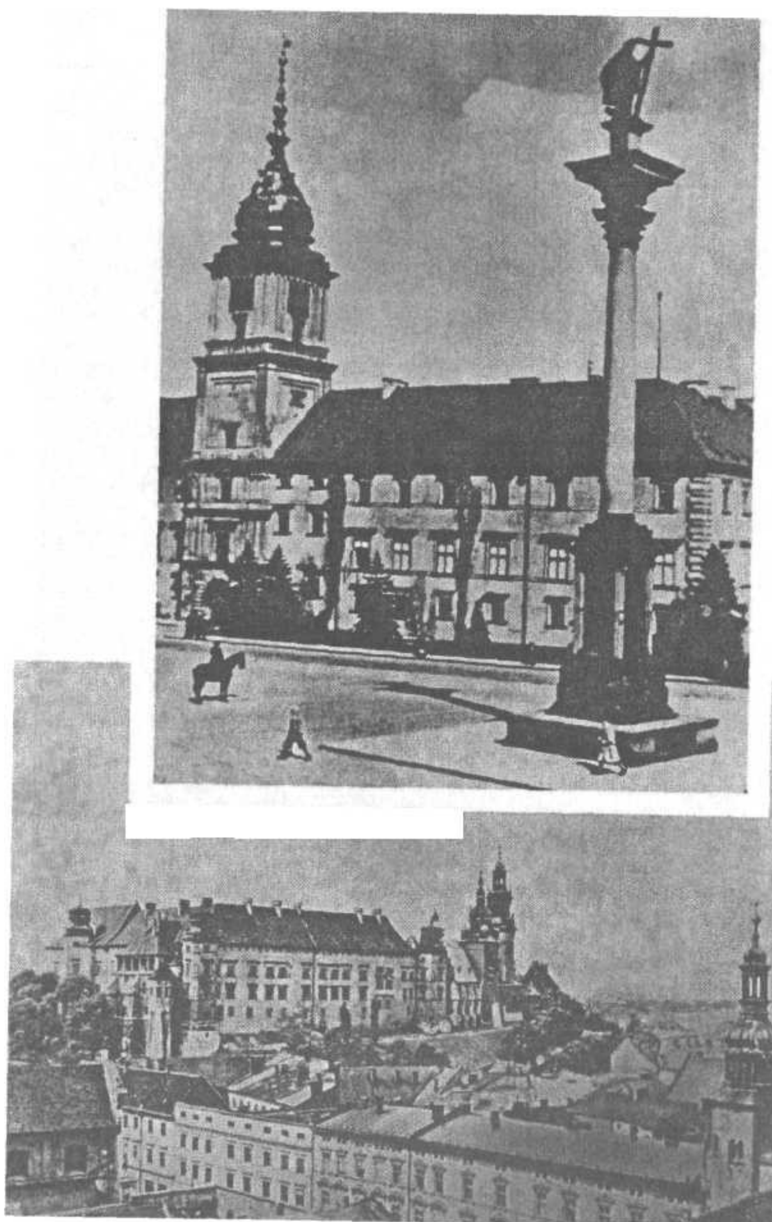
Curând după eliberarea Poloniei, ţara a fost din nou înrobită, de data asta de lanţurile comunismului. înţelegerea de la Yalta, care termina războiul din Europa, plasa Polonia sub jurisdicţia Rusiei. Stalin, conducătorul Rusiei, avea să le ofere „protecţie" polonezilor până când guvernul lor va fi restabilit. Oricum, în curând deveni clar că Stalin intenţiona să stăpânească, nu să protejeze poporul polonez.
Iacob Kaplan şi Eric Serdusek au desluşit repede asemănările dintre Stalin şi ambiţiile politice ale lui Hitler. Temându-se de alte persecuţii, cei doi au fugit cu familiile în Stockholm, capitala Suediei, înainte ca regimul comunist al lui Stalin să fie întronat.
Odată ajunşi în Suedia, Rudi şi Salek şi-au putut continua educaţia şi au ales aceeaşi facultate în care învăţaseră părinţii lor. Rudi a studiat medicina, iar Salek dreptul. Datorită îngrijirii atente a doctorului Kaplan, Ingrid a învăţat să vorbească. Rudi a convins-o să-şi schimbe cărbunele şi pietrele cu vopsele şi pânză, şi a devenit o artistă recunoscută.
Viaţa din Suedia a contribuit mult la vindecarea amintirilor dureroase din anii de război. Exista, totuşi, un adevăr important pe care familia Kaplan şi familia Serdusek l-au învăţat prin suferinţă, un adevăr pe care nu aveau să-1 uite niciodată: nimic nu îi putea despărţi de dragostea lui

Christos. în ciuda nenorocirilor, suferinţei, foametei, pericolelor şi săbiei, Dumnezeu le dăduse puterea să devină învingători. Şi tot El 1-a ajutat pe Rudi să călătorească pe calea care avea să-1 ducă de la visele de eroism ale unui băiat, la o viaţă de curaj adevărat.

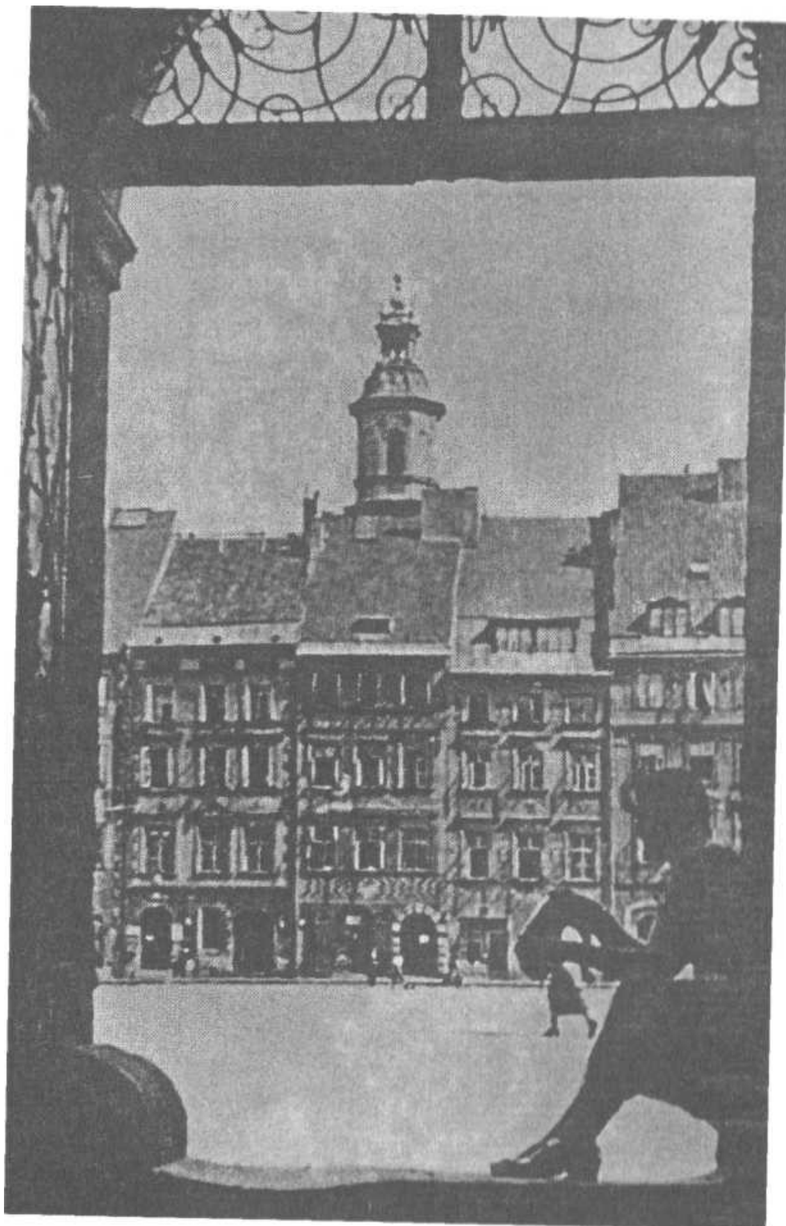

1. *Trâmbifaşul din Cracovia din zilele noastre*

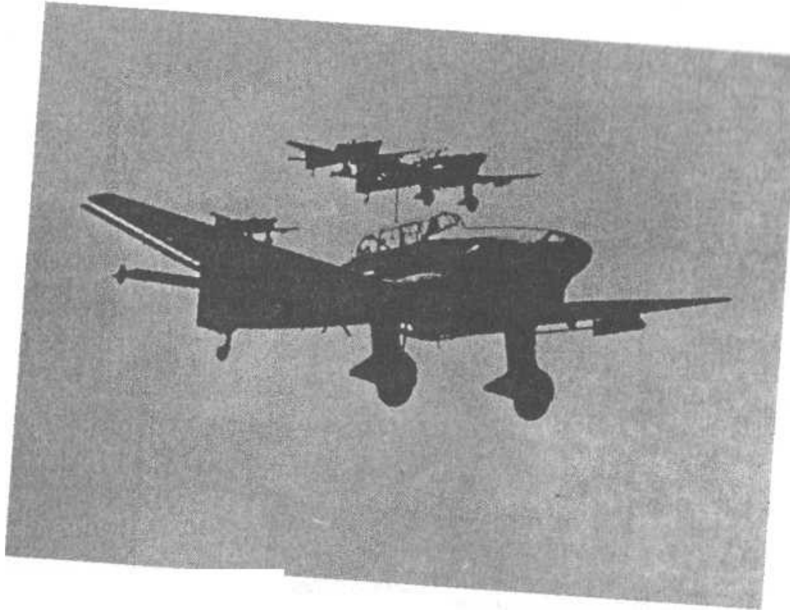
2. (medalion) *Statuia regelui Sigismund de la castelul naval din Vaşovia*
3. *Castelul naval din Varşovia*

4.*Varşovia înainte de bombardamente*

5. *Varşovia după bombardamei nte*

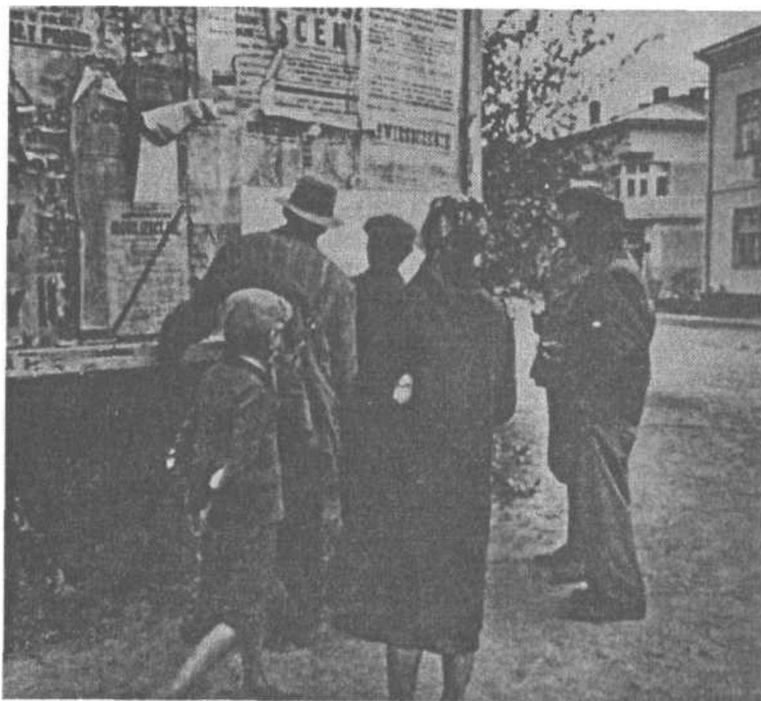

6. Avion german Ju.87 Stuka aruncând bombe

ISES-s^,****

8. *Afişe cu reguli pentru evrei*

9. *Arderea bunurilor evreilor într-o piaţă*

10. *O deportare din ghetoul din Varşovia*

11. *Distrugerea Varşoviei*

12. şi 13. *Deportări din ghetoul din Varşovia*

Cuprins

Dictatura lui Adolf Hitler părea o ameninţai»

îndepărtată pentru băiatul de unsprezece ani, Rudi Kaplan. Dar când forţele naziste au invadat Poloni.i şi au bombardat Varşovia, oraşul în care locuia Rud i acesta a aflat că el este duşmanul lui Hitler nu doa i fiindcă era polonez, ci şi pentru că era evreu şi creştin. Următorii ani i-au schimbat pentru totdeauna viaţa lui Rudi. Razându-se numai pe promisiunea tatălui său că se vor întâlni după război, Rudi trebuie să înveţe cum să supravieţuiască ascunzându-se, cum să fie cu adevărat curajos şi cum să-şi înfrângă ura pentru duşmani. Trebuie să înveţe să se jertfească sine si să se încreadă în Dumnezeu, care este mai puternic decât orice armată.

Editura Little Lamb ISBN 973-7763-11-8
1 UHU li"' ■■--— 9789737762115
10.80 RON
Promisiunea unui Tat DornialynnlCartel